

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Oddlužení ve vazbě na řešení dluhů z podnikání

Plzeň, březen 2015

Lenka Gruberová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Oddlužení ve vazbě na řešení dluhů z podnikání“ zpracovala samostatně a použila jsem pouze níže uvedené prameny a literaturu.

.....

Lenka Gruberová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat JUDr. Anně Outlé za její vstřícný přístup a cenné rady poskytované v průběhu zpracování této diplomové práce.

Seznam zkratk

EInsO	Einführungsgesetz zur Insolvenzordnung vom 05. 10. 1994 (BGBl. I S. 2911)
GVG	Gerichtverfassungsgesetz vom 12. 09. 1950
InsO	Insolvenzordnung vom 05. 10. 1994 (BGBl. I S. 2866)
InsZ, insolvenční zákon	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ISIR	Insolvenční rejstřík
Nařízení č. 337/1914 ř. z.	Nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zaváděl řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrčí
NS	Nejvyšší soud České republiky
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění do 31. 12. 2013
OR	obchodní rejstřík
OSP	Zákon č. 99/1963 Z.z., občiansky súdny poriadok
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ, občanský zákoník revizní novela	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
SIObchZ	Zákon č. 513/1991 Z .z., obchodný zákonník
SoudP	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
VSOL	Vrchní soud v Olomouci
VSPH	Vrchní soud v Praze
vyhláška č. 311/2007 Sb.	Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
vyhláška č. 665/2005 Z.z.	vyhláška č. 665/2005 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia ZKR a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 64/1931 Sb.	Zákon č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí
ZKR, zákon o konkurzu	zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii
ZKV	Zákon č. 329/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění do 31. 12. 2007
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZPO	Zivilprozeßordnung vom 12. 09. 1950
ZSP	Zákon č. 71/1992 Z.z., o súdnych poplatkoch a poplatkoch za výpis z registra trestov
ZVR	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Obsah

ÚVOD	1
PRVNÍ KAPITOLA: VÝVOJ ÚPRAVY ÚPADKOVÉHO PRÁVA.....	5
1.1 Právní úprava úpadkového práva do počátku 90. let	5
1.2 Zákon o konkursu a vyrovnání.....	6
1.3 Insolvenční zákon	7
1.3.1 Důvody přijetí nové úpravy	7
1.3.2 Některé prameny českého úpadkového práva.....	8
1.3.3 Předmět úpravy insolvenčního zákona	10
1.3.4 Úpadek a jeho formy	10
1.3.5 Způsoby řešení úpadku či hrozícího úpadku.....	11
DRUHÁ KAPITOLA: ODDLUŽENÍ DLE ZÁKONA A JUDIKATURY.....	13
2.1 Oddlužení dle zákona	13
2.1.1 Důvody vedoucí k zavedení institutu oddlužení.....	13
2.1.2 Podstata oddlužení	14
2.1.3 Proces oddlužení.....	16
2.1.4 Subjektivní přípustnost oddlužení	22
2.2 Oddlužení dle judikatury do roku 2013 včetně.....	25
2.2.1 Aplikační problémy	25
2.2.2 Prvotní soudní výklad § 389 odst. 1 InsZ	26
2.2.3 Výkladové stanovisko k § 389 InsZ.....	27
2.2.4 Vývoj judikatury v oblasti subjektivní přípustnosti oddlužení	28
2.3 Dopady zavedení institutu oddlužení	34
2.3.1 Vyšší zadluženost = vyšší počet návrhů na povolení oddlužení? ..	34
2.3.2 Vysoký nápad věcí na soudy.....	35
2.3.3 Ochrana dlužníka versus práva věřitelů	37
2.4 Shrnutí	37
TŘETÍ KAPITOLA: PRÁVNÍ ÚPRAVA ODDLUŽENÍ OD 01. 01. 2014	39
3.1 Revizní novela	39
3.1.1 Obecně	39
3.1.2 Novelizační návrhy vzešlé z veřejné konzultace.....	39
3.1.3 Změny v oblasti oddlužení obecně.....	41
3.1.4 Úprava subjektivní přípustnosti oddlužení od 01. 01. 2014	41
3.2 Problematika dluhů z podnikání.....	43
3.2.1 Souhlas nezajištěného věřitele	44

3.2.2	Možné varianty řešení.....	45
3.3	Odraz výše uvedených variant v rozhodovací praxi soudů.....	48
3.3.1	Vrchní soud v Praze.....	48
3.3.2	Vrchní soud v Olomouci.....	50
3.4	Další dopady revizní novely	54
3.4.1	Nastavení splátek.....	54
3.4.2	Poučovací povinnost.....	56
3.4.3	Výzvy k doplnění návrhu.....	57
3.5	Shrnutí poznatků	60
ČTVRTÁ KAPITOLA: SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU.....		61
4.1	Slovenská úprava úpadkového práva včetně způsobů řešení úpadku .	61
4.1.1	Právní úprava	61
4.1.2	Pojem „úpadek“	61
4.1.3	Způsoby řešení úpadku	62
4.1.4	Zahájení řízení.....	63
4.1.5	Příslušnost soudů.....	64
4.1.6	Uveřejňování.....	64
4.2	Oddlužení dle slovenské právní úpravy	66
4.2.1	Přípustnost oddlužení včetně návrhu na povolení oddlužení.....	67
4.2.2	Limity přístupnosti ke konkursu, potažmo oddlužení	68
4.2.3	Zkušební období.....	69
4.2.5	Statistiky oddlužení.....	70
4.3	Německá úprava insolvenčního práva	71
4.3.2	Vybrané prameny	72
4.3.3	Insolvenční řízení obecně.....	73
4.3.4	Druhy insolvenčního řízení	76
4.3.5	Oddlužení	78
ZÁVĚR.....		80
RESÜMEE		82
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ		83
PŘÍLOHY		90

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce nese název „Oddlužení ve vazbě na řešení dluhů z podnikání“. Autorka si neklade za cíl popsat celý proces oddlužení počínaje od podání návrhu na povolení oddlužení až do (možného) rozhodnutí o osvobození dlužníka od povinnosti hradit zbylé pohledávky. Pochopitelně bude v příslušné kapitole pozornost zaměřena na proces oddlužení, nicméně se v tomto případě nejedná o vyčerpávající výklad, respektive zevrubný popis celého řízení.

Autorka se zaměřuje na oddlužení v souvislosti s řešením dluhů z podnikání. Přesto je však první kapitola zaměřena do historie, kdy spíše okrajově zmiňuje právní úpravy dávno minulé. Posléze text směřuje k zákonu č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále „ZKV“ nebo „zákon o konkursu a vyrovnání“) a dále k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále „InsZ“ nebo „insolvenční zákon“). První kapitola má tedy za cíl uvést čtenáře do problematiky a vymezit základní pojmy vztahující se k insolvenčnímu řízení; konkrétně se jedná o pojem úpadek, jeho formy a způsoby řešení.

Cílem druhé kapitoly je popsat nastavení podmínek subjektivní přípustnosti oddlužení a následně se pokusit o nástin jejich dopadů v soudní judikatuře. Tato část pojednává o vývoji legislativního procesu v oblasti subjektivní přípustnosti oddlužení, neboť původně mělo být přístupné též drobným podnikatelům. S ohledem na skutečnost, že zákonem nastavené podmínky tohoto institutu byly v judikatuře často předmětem výkladu a leckdy byla mírněna automatická tvrdost¹ zákona (například zahrnutí podnikatelských dluhů do oddlužení za splnění určitých podmínek atd.), je pozornost též věnována vývoji judikatury do roku 2013 včetně. Dále autorka vybrala některé ilustrativní příklady, kdy do oddlužení byly zahrnuty dluhy vzniklé z podnikání. Lze shrnout, že předmětem zkoumání druhé kapitoly je zákonné nastavení podmínek subjektivní přípustnosti oddlužení a jejich judikatorní výklad a modifikace. Poslední část této kapitoly je věnována některým důsledkům zavedení institutu oddlužení.

Revizní novela insolvenčního zákona zavedla nové posuzování podmínek přípustnosti a v zásadě i jisté rozšíření tohoto institutu. Není rozhodné, zda se má

¹ Pro ilustraci například odůvodnění Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 05. 2010, č. j. 1 VSPH 280/2010-A-12, sp. zn. KSPH 39 INS 2561/2010. Dostupné z MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. Příručka zejména pro neprávnický. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2011. 440 s. ISBN 978-80-7201-862-8. Str. 125.

za to, že je osoba podnikatelem, respektive je – li zákonem považována za podnikatele,² či nikoliv. V současné době sehrává rozhodující roli charakter dluhů do oddlužení zahrnovaných. Je pravdou, že jedním z cílů revizní novely mělo být nastolení právní jistoty v oblasti subjektivní přípustnosti oddlužení. Otázkou je, nakolik se tento cíl podařilo splnit. K tomuto se v podrobnostech věnuje třetí kapitola této diplomové práce, jejímž cílem je zjištění, jestli byly do insolvenčního zákona na základě revizní novely zapracovány některé judikatorní závěry do roku 2013 včetně. Hypotézou, kterou si autorka v tomto případě určila, je, jestli shora uvedená revizní novela skutečně následovala vývoj judikatury v oblasti podmínek subjektivní přípustnosti oddlužení.

Pokud je přihlédnuto k cílům, účelu a v neposlední řadě i k rozsahu revizní novely, nelze nezmínit další důsledky vyplývající z provedené novelizace ve vztahu k institutu oddlužení. Jedná se například o rozsah poučovací povinnosti soudů, nastavení splátek u podnikatelů, kterým bylo schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře, apod. Vývoj judikatury obou vrchních soudů po roce 2014 bude též předmětem zkoumání třetí kapitoly.

Čtvrtá a poslední kapitola práce se věcně zabývá slovenskou a německou úpravou insolvenčního práva, respektive institutu oddlužení, přičemž každé z těchto subkapitol předchází část věnující se obecně insolvenčnímu právu v dané zemi.

Institut oddlužení je na Slovensku pojat poněkud odlišným způsobem, než je tomu v podmínkách České republiky. Povinně mu předchází fáze konkursního řízení. I s ohledem na tento fakt je oddlužení mnohem méně využíváno, než v tuzemsku. Počet podaných návrhů na oddlužení (zatím) se pohybuje v řádu stovek ročně, což je velmi znatelný rozdíl oproti tisícům podaných insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení oddlužení v České republice. Autorce se některé segmenty slovenské právní úpravy jeví o něco lepší než tuzemské; o tom bude též pojednáno.

Je nepopiratelným faktem, že inspiračním zdrojem pro text insolvenčního zákona byla právní úprava Spolkové republiky Německo, obsažená v takzvaném *Insolvenzordnung*, zákonu ze dne 05. 10. 1994, a to konkrétně například institut *Restschuldbefreiung* neboli osvobození od dluhů. Toto se vztahuje na fyzické osoby bez ohledu na podnikatelský či nepodnikatelský status. Inspirace je zjevná

² Což je osoba zapsaná v obchodním rejstříku (§ 421 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku). Dále též jako „OZ“.

při porovnání obou právních úprav, kromě toho též plyne z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu, kde to zákonodárce přiznává.

V práci je využito několika vědeckých metod. Samozřejmě nechybí metoda deskriptivní. Při zpracování diplomové práce bylo nahlíženo do důvodových zpráv k příslušným zákonům; nechybí tedy ani metoda historická. V důsledku zařazení kapitoly vztahující se k zahraničním úpravám je využita metoda komparativní. Do textu jsou též zařazeny příklady z rozhodovací praxe soudů.

Ke zpracování textu diplomové práce bylo využito poměrně velké množství různých zdrojů, jejichž přesný výčet je uveden v příloženém seznamu. V této souvislosti autorka podotýká, že při tvorbě příslušných kapitol byly využity dvě důvodové zprávy k revizní novele insolvenčního zákona; první verze je dostupná ve sněmovních tiscích, druhá pochází z ASPI. Rozhodně se nedá říct, že by texty byly zcela shodné; v obou dokumentech jsou patrné rozdíly. Pro dostatečné rozlišení je v případě citace důvodové zprávy z ASPI uváděno číslo, pod kterým je tento dokument možné v uvedeném systému právních informací dohledat.

Lze si povšimnout, že autorka často odkazuje na poměrně velké množství elektronických zdrojů. Je tomu tak z několika důvodů. Autorka v práci využívala rozhodnutí českých krajských soudů. Tato rozhodnutí jsou dostupná v podstatě pouze elektronicky, a to na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti, tedy na <http://www.justice.cz>, a to v sekci insolvenčního rejstříku v příslušném insolvenčním spisu. Zejména ve třetí části práce je odkazováno na skutečně aktuální judikaturu (rok 2014, 2015). Tato je sice dostupná elektronicky v insolvenčním rejstříku, ale až po otevření příslušného insolvenčního spisu. Autorka spíše využívala judikáty vrchních soudů dostupné na internetových stránkách <http://slv.cz>, kde je v hlavičce příslušného rozhodnutí zároveň uvedena spisová značka, pod kterou je vedeno insolvenční řízení u soudu prvního stupně, tedy u příslušného krajského soudu. Tato skutečnost do značné míry zjednodušuje práci s insolvenčním rejstříkem.

Též ve čtvrté kapitole je odkazováno na judikaturu slovenských okresních soudů (neboť ty jsou věcně příslušné v insolvenčních věcech v prvním stupni); tato rozhodnutí jsou veřejnosti dostupná v takzvaném *Obchodném vestníku*, což je jistá obdoba našeho českého Insolvenčního rejstříku (byť je nutno podotknout, že v *Obchodném vestníku* jsou zveřejňovány i jiné než insolvenční věci; o tom je též

v této kapitole pojednáno). Zajímavé též je, že z portálu Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky je dostupná (bezplatná) databáze rozhodnutí soudů. Za podmínek a v rozsahu dle § 82a zákona č. 757/2004 Z.z., o soudech, jsou soudy od 01. 01. 2012 povinny zveřejňovat například pravomocná rozhodnutí ve věci samé na portálu slovenského Ministerstva spravedlnosti.³ Nevýhodou je trochu pomalejší odezva portálu. V českých poměrech sice existuje obdobný projekt,⁴ ale hledání je poněkud ztíženo. Jednak je uživatelsky poněkud nepříjemné, jednak tam téměř nic nelze najít.

S elektronickými zdroji též souvisí i rozsah poznámek pod čarou. Ve všech případech, kdy je z těchto zdrojů citováno nebo je na ně odkazováno, je uvedena kompletní URL adresa, na které je možno příslušný dokument najít.

Autorka též poukazuje na nejrůznější statistiky, které jsou dostupné převážně v elektronické podobě.

³ Vyhledávací formulář je dostupný online na WWW: <<http://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudne-rozhodnutia/Sudne-rozhodnutia.aspx>>.

⁴ Portál „Judikatura“ dostupný na WWW:<http://www.nsoud.cz/Judikaturans_new/judikatura_vks.nsf/uvod>.

PRVNÍ KAPITOLA: VÝVOJ ÚPRAVY ÚPADKOVÉHO PRÁVA

1.1 Právní úprava úpadkového práva do počátku 90. let

Konkursní řízení bylo známo již ve starověkém Římě.⁵ Pro účely této práce jsou v následujícím textu uvedeny pouze vybrané relevantní předpisy od osmnáctého století dále.

Normy konkursního práva obsahoval například Rakousko – český směnečný řád z roku 1761.⁶ Za první skutečný milník moderní úpravy konkursního práva v českých zemích může být považován Obecný konkursní řád josefínský, neboť se jednalo o první ucelenou úpravu konkursního práva v českých zemích. Tento zákon platil v Předlitavsku do roku 1868.⁷ Dalším předpisem byl konkursní řád č. 1/1869 ř. z. Tento předpis zavedl přihlášky pohledávek místo žalob (§ 67 odst. 6).

V roce 1914 bylo vydáno nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zaváděl řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůřčí (dále „nařízení č. 337/1914 ř. z.“). Na základě čl. 2 tohoto nařízení byl zrušen konkursní řád č. 1/1869 ř. z.⁸ Uvedené nařízení č. 337/1914 ř. z. a též například uherský vyrovnací řád bývalé uherské vlády ze dne 15. 11. 1915 byly přeřaty do československého právního řádu takzvaným recepčním zákonem, zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n., neboť na základě jeho čl. 2 zůstaly stávající zemské a říšské zákony a nařízení v platnosti.

Následujícím předpisem v této oblasti byl zákon č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůřčí (dále „zákon č. 64/1931 Sb.“). Tento zákon například zrušil císařské nařízení č. 337/1914 ř. z. včetně jím vydaných řádů a uherský vyrovnací řád.⁹ V tomto kroku lze spatřovat pozitivní přínos této úpravy, neboť byl odstraněn stávající právní dualismus nastolený v důsledku účinnosti recepčního zákona. Inspiračním zdrojem pro text zákona

⁵ KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1. Str. 130 a násl.

⁶ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, a.s., 2013. 1246 s. ISBN 978-80-7357-243-3. Str. 17. Dále citováno jako „KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související*.“

⁷ HARTOVÁ, Barbora. *Vývoj právní úpravy konkursu v českých zemích*. Diplomová práce. [online]. [cit. 18. 11. 2014]. Dostupné z WWW: <<https://is.cuni.cz/webapps/zp/dtdownload/8800011826/?lang=cs>>. Str. 19.

⁸ Císařské nařízení dané dne 10. 12. 1914, jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůřčí. Dostupné z CODEXIS.

⁹ Čl. I. zákona č. 64/1931 Sb. Dostupný z CODEXIS.

č. 64/1931 Sb. se stal konkursní řád z roku 1914, a to například z hlediska systematiky.¹⁰

Shora popsáný vývoj byl přerušen po komunistickém převratu, mimo jiné v důsledku zákonů, zákoníků a dalších předpisů přijatých v rámci takzvané právníkové dvouletky. Z důvodu změny společenských poměrů po roce 1948 byly připravovány rekodifikace všech zásadních právních předpisů, neboť ty jsou zpravidla poplatné době, v níž byly vydány. V červenci roku 1948 vláda usnesením uložila ministerstvu spravedlnosti, aby nejlépe do 01. 07. 1950 předložilo k projednání osnovy zákonů, jimiž bude kodifikováno právo z jeho gesce. Jednalo se například o občanskoprávní předpisy.¹¹ Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, zrušil s účinností od 01. 01. 1951 zákon č. 64/1931 Sb., aniž by jej nahradil jinou odpovídající úpravou. „*Direktivní plánované hospodářství instituty typu konkursu a vyrovnání nepotřebovalo, a instituty, které zavedlo (likvidace socialistických právníků osob, exekuční likvidace a likvidace majetku), měly jinou povahu i funkci.*“¹²

Zákon upravující konkursní a vyrovnací řízení byl přijat cca po čtyřiceti letech.

1.2 Zákon o konkursu a vyrovnání

V souvislosti se změnou společenských poměrů po roce 1989 byly znovu provedeny zásahy do právního řádu. Dne 01. 10. 1991 nabytí účinnosti zákon o konkursu a vyrovnání. Byť v důvodové zprávě k tomuto zákonu bylo konstatováno, že úpravu ZKV je „(...) třeba považovat za přechodnou v etapě přechodu od administrativně direktivního systému hospodaření k tržní ekonomice“,¹³ účinnost tohoto zákona byla delší než 16 let.

ZKV upravoval dva způsoby řešení úpadku, a to konkurs (§ 4 - § 45 ZKV) a vyrovnání (§ 46 - § 66 ZKV). Dále obsahoval ustanovení o úpadku bank, spořitelních družstev apod.

¹⁰ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související*. Str. 18.

¹¹ V podrobnostech KUKLÍK, Jan a kol. *Vývoj československého práva 1945 – 1989*. Praha: Linde, 2009. 727 s. ISBN 978-80-7201-741-6. Str. 122 a násl.

¹² Návrh insolvenčního zákona – Důvodová zpráva. [online]. [cit. 18. 11. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>>. Str. 2 (dále citováno jako „Důvodová zpráva k návrhu InsZ“). Str. 2.

¹³ Důvodová zpráva k ZKV. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0675_03.htm>.

V aplikační praxi znatelně převládal likvidační způsob řešení úpadku, tedy konkurs. Dle dostupných zdrojů¹⁴ nedocházelo k častému využívání institutu vyrovnání. Po porovnání se statistikami Ministerstva spravedlnosti autorka dospěla k závěru, že s uvedenými názory lze souhlasit. V příslušné databázi Ministerstva spravedlnosti, tzv. Evidenci úpadců, veřejnosti elektronicky dostupné z portálu <http://www.justice.cz>, je (bez určení období, v němž mělo být vyrovnání realizováno), uvedeno 11 povolených vyrovnání, 35 skončených (v tomto seznamu není ani jedno z 11 povolených vyrovnání), 8 zamítnutých potvrzení vyrovnání a 13 zastavených vyrovnání.¹⁵ Dle Richtera šlo o 0,2 % všech řízení v režimu zákona o konkursu a vyrovnání.¹⁶ Kozák¹⁷ se domnívá, že tento stav byl zapříčiněn neurčitou a legislativně nepřesnou právní úpravou.

ZKV byl též pramenem konkursního práva na Slovensku (dále kapitola 4.1.1). Tento zákon byl zrušen v důsledku přijetí nové právní úpravy úpadkového práva.

1.3 Insolvenční zákon

1.3.1 Důvody přijetí nové úpravy

Jak již bylo výše zmíněno, ZKV normoval o dvou způsobech řešení úpadku. Podle důvodové zprávy k návrhu InsZ nebyly zohledňovány situace vyžadující zvláštní přístup (například „spotřebitelské úpadky“).¹⁸ Inspiračním zdrojem pro text ZKV byl zákon č. 64/1931 Sb., jenž se však kromě jiného nezabýval řešením úpadku větších podnikatelských subjektů.¹⁹ ZKV též neobsahoval normy vztahující se k nepatrnému konkursu, byť nařízení č. 337/1914 ř.z. a zákon č. 64/1931 Sb. tento zvláštní případ konkursu upravovaly (v obou úpravách se normy o nepatrném konkursu nachází v § 169 a násl.). Nebylo též normováno o hrozícím úpadku.

V důvodové zprávě k InsZ je dále uvedeno, že se „nedostatky zákona o konkursu a vyrovnání projevovaly postupně při jeho aplikaci, a to jak v souvislosti

¹⁴ Například v důvodové zprávě k návrhu InsZ je na str. 4 uvedeno, že roční nárůst vyrovnání byl jen v řádu několika desítek.

¹⁵ Veškeré údaje dostupné online na WWW: <http://www.justice.cz/cgi-bin/sqw1250.cgi/upkuk/s_i8.sqw> po zadání stavu (povolené vyrovnání atd.).

¹⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4. Str. 347. V této souvislosti Richter hovoří o počtu 45 povolených vyrovnání.

¹⁷ KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související*. Str. 20.

¹⁸ Důvodová zpráva k návrhu InsZ. Str. 7.

¹⁹ V § 172 a násl. konkursního řádu byla upravena speciální ustanovení vztahující se ke konkursu výdělkových a hospodářských společenstev (družstev).

s růstem krizových situací, tak i v důsledku postupujícího hospodářského vývoje.“²⁰ S ohledem na tuto skutečnost byl ZKV mnohokrát novelizován, avšak údajně se nejednalo o novely, které by ve svém důsledku nastolily očekávaný stav. Též z těchto důvodů bylo přistoupeno k přípravě nového právního předpisu.

Rekodifikační práce na novém kodexu úpadkového práva trvaly poměrně dlouho, věcný záměr návrhu insolvenčního zákona byl schválen usnesením vlády ze dne 03. 10. 2001.²¹ Vývoj přípravných prací na novém zákonu přehledně popsal Kavan ve svém článku a kromě toho zastává názor, že „ (...) naše právo od roku 1989 prozatím nepoznalo tajuplnější a rozporuplnější proces, než je změna, resp. nahrazení ZKV (...).“²² Toto stanovisko opírá především o střídání pracovních komisí k insolvenčnímu právu, o nedůslednou informovanost veřejnosti stran přípravných prací apod.

1.3.2 Některé prameny českého úpadkového práva

InsZ zrušil a nahradil předcházející právní úpravu s účinností od 01. 01. 2008 (§ 433, § 434 InsZ). Dle původního záměru měl InsZ nabýt účinnosti dříve, a to již v červenci roku 2007.²³ Zákonem č. 108/2007 Sb. však byla jeho účinnost posunuta na počátek roku 2008, a to z důvodu kvalitnější přípravy soudů, respektive jejich profesionálních aparátů, na elektronizaci insolvenčních věcí,²⁴ potažmo na doškolení v používání Insolvenčního rejstříku (dále v textu též „ISIR“).

V porovnání se ZKV se jedná o mnohem podrobnější úpravu, neboť ZKV obsahoval 73 paragrafů, zatímco InsZ je tvořen 434 paragrafy. Zákonodárce byl asi veden snahou komplexním způsobem upravit problematiku úpadkového práva. Kromě věcných změn byla též upravena zákonná terminologie (například pojem „úpadce“, užívaný dosud ve slovenské právní úpravě,²⁵ byl nahrazen pojmem „dlužník“ apod.).

Za pramen úpadkového práva lze stále ještě považovat ZKV, a to z důvodu, že na konkursní a eventuální vyrovnací řízení zahájená před 01. 01.

²⁰ Důvodová zpráva k návrhu InsZ. Str. 2.

²¹ Záznam z jednání vlády. [online]. [cit. 2015-02-26]. Dostupné z WWW: http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/488D8E8C884FFD31C12571B6006C4818.

²² KAVAN, Petr. *Stručná zpráva o průběhu prací na novém insolvenčním právu*. Právo a podnikání, rok 2005, roč. 14, č. 4. Str. 2.

²³ RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace. Podobnosti a rozdíly*. [online]. [cit. 2015-02-26]. Dostupné z WWW: <http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs>.

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 108/2007 Sb., kterým se mění InsZ. Dostupná z CODEXIS.

²⁵ Srov. například § 24 zákona č. 7/2005 Z.z., o konkursu a restrukturalizaci.

2008 se aplikuje ZKV. Toto ustanovení rozhodně není ustanovením obsoletním, neboť v současné době, tedy více než po sedmi letech účinnosti InsZ, stále probíhají konkursní řízení v režimu ZKV. V jednom případě bylo usnesení o zrušení konkursu pro splnění rozvrhového usnesení zveřejněno v Evidenci úpadců²⁶ dne 08. 01. 2015 (samotné usnesení je opatřeno stejným datem). Konkurs byl prohlášen již 19. 12. 2001. V dalších případech nebylo konkursní řízení stále skončeno. Například ve věci vedené pod sp. zn. 11 K 37/98 byla lhůta k podání konečné zprávy prodloužena do 31. 12. 2015.

InsZ též normuje o přiměřeném použití zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále „OSŘ“), pokud InsZ nestanoví jinak nebo není - li takový postup v rozporu se zásadami insolvenčního řízení. Demonstrativní výčet těchto zásad je uveden v § 5 InsZ. Například podle pravidel OSŘ se určuje obecný soud dlužníka (§ 7b odst. 1 InsZ ve spojení s § 85 OSŘ). Ustanovení OSŘ týkající se výkonu rozhodnutí nebo ustanovení zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu) budou na insolvenční řízení aplikována jen v případě, že k jejich použití bude vybízet příslušná odkazovací norma obsažená v InsZ. Pokud by nebyla možná přiměřená aplikace OSŘ, přichází v úvahu použití ustanovení zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (§ 7 InsZ).

Vznik práva vykonávat činnost insolvenčního správce, seznam insolvenčních správců včetně údajů do něj zapisovaných upravuje zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. K prováděcím předpisům náleží například vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, dále též například vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona (dále „vyhláška č. 311/2007 Sb.“). Úkony v insolvenčním řízení, jež může provádět justiční čekatel, soudní tajemník, asistent soudce²⁷ či vyšší soudní úředník, upravuje vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (dále „jednacím řád pro okresní a krajské soudy“).

²⁶ Detail konkursu. [online]. [cit. 2015-02-26]. Dostupné z WWW: <http://www.justice.cz/cgi-bin/sqw1250.cgi/upkuk/s_i10.sqw?konkurs=12630&det1=1&det2=1&det3=1&det4=1>.

²⁷ Dle § 36a odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, je asistent soudce oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném pro vyšší soudní úředníky v zákonu č. 121/2008 Sb. Insolvenčních věcí se týká § 11 písm. m) tohoto zákona.

S ohledem na členství České republiky v Evropské unii náleží mezi prameny úpadkového práva například nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. 05. 2000 o úpadkovém řízení.

1.3.3 Předmět úpravy insolvenčního zákona

Zákon upravuje postup takzvaných procesních subjektů (§ 9 InsZ) v insolvenčním řízení. Toto řízení je považováno za relativně samostatný druh civilního procesu. Zahrnuje prvky řízení nalézacího, ale též exekučního.²⁸ Předmětem insolvenčního řízení je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení [§ 2 písm. b) InsZ]. V zásadě jde o kolektivní²⁹ postup uspokojení pohledávek realizovaný v soudním řízení.³⁰ Podmínkou zahájení insolvenčního řízení není exekuční titul, nýbrž existence a následné soudní zjištění³¹ úpadku či úpadku hrozícího (§ 3 odst. 4 InsZ).

1.3.4 Úpadek a jeho formy

Klíčovým pojmem insolvenčního zákona, respektive insolvenčního práva vůbec, je právě pojem úpadek. InsZ normuje o dvou alternativních formách úpadku, a to o platební neschopnosti (§ 3 odst. 1, 2 InsZ) a předlužení (§ 3 odst. 3 InsZ). K tomu, aby byl zjištěn úpadek dlužníka, postačí zjištění jedné ze dvou uvedených forem. Jedním z rozdílů mezi nimi je použitelnost forem úpadku ve vztahu k dotčeným subjektům. Platební neschopnost se vztahuje na všechny dlužníky bez omezení například ve vztahu k podnikatelskému statutu či konkrétní osobě (fyzické, nebo právnické). S ohledem na charakter předlužení jako formy úpadku jej nelze uplatňovat ve vztahu k fyzickým osobám – nepodnikatelům.

Pro účely určení, zda se jedná o úpadek ve formě platební neschopnosti, je nutné splnění zákonem stanovených podmínek. Konkrétně jde o podmínku plurality věřitelů a závazků. V této souvislosti autorka podotýká, že například v Německu není znakem předlužení či platební neschopnosti pluralita věřitelů (kapitola 4.3.3). U závazků nestačí jenom jejich mnohost, respektive počet vyšší než jeden. Tyto závazky musí být více než 30 dnů po lhůtě splatnosti. Pluralita peněžitých závazků je však v naší společnosti poměrně běžným jevem. Stejně asi nejsou výjimkou stavy, kdy má dotčená osoba více závazků a zároveň tyto

²⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka in ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4. Str. 43.

²⁹ Obdobné vymezení je použito v ZKR v § 1, který upravuje věcnou působnost zákona.

³⁰ SVITÁK, Stanislav in ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4. Str. 431.

³¹ V příslušných rozhodnutích je ve výroku uvedeno, že se zjišťuje úpadek dlužníka.

závazky naplňují podmínku zákonné lhůty po splatnosti. Pro zjištění dlužníkovy úpadku je nutné, aby kromě výše uvedených podmínek byla též osvědčena jeho neschopnost dostát svým závazkům, tedy že je není schopen plnit, ledaže by soudu osvědčil, že jeho platební neschopnost vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a že se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že ji odvrátí v době do 3 měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků.³² V § 3 odst. 2 InsZ jsou upraveny čtyři alternativní vyvratitelné domněnky rozhodné pro určení platební neschopnosti (například že dlužník zastavil platby podstatné části svých závazků nebo je neplní po dobu delší než tři měsíců atd.).

Druhou formou úpadku je předlužení, jež se věcně vztahuje na právnické osoby nebo fyzické osoby – podnikatele. V tomto případě se zákonodárce neinspiroval úpravou německou, neboť v tamějších podmínkách je „přípustnost“ předlužení zúžena (subkapitola 4.3.3). Pokud dlužník splní dvě základní podmínky, a to mnohost věřitelů (alespoň dva) a zároveň hodnota majetku bude nižší než celkový objem jeho závazků (splatných i nesplatných), bylo by možno usuzovat na předlužení. Zároveň jsou tyto podmínky doplňovány dalšími náležitostmi uvedenými v § 3 odst. 3 InsZ. Je nutno mimo jiné zvážit, zdali dlužník bude moci ve své činnosti reálně pokračovat. Podnikatel si může „do začátku“ vypomoci například bankovním úvěrem, kdy se může stát, že hodnota dluhů bude vyšší než hodnota aktiv, ale zároveň má dotčený subjekt dostatek finančních prostředků na řádné hrazení pohledávek jeho věřitelů.

1.3.5 Způsoby řešení úpadku či hrozícího úpadku

Insolvenční zákon určuje v § 4 způsoby řešení úpadku. Tradičně mezi ně náleží konkurs. Reorganizace náleží mezi sanační způsoby, kdy v zásadě představuje soubor opatření směřujících k určitému „ozdravení“ dlužníkovy podnikání spočívajícím v zachování provozu dlužníkovy podniku a postupném uspokojování do řízení přihlášených, zjištěných a nepopřených pohledávek.

Dále InsZ normuje o zvláštních způsobech řešení úpadku, a to pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů, což se týká například finančních institucí (§ 367 a násl. InsZ).

³² § 143 odst. 3 InsZ.

InsZ nepřevzal institut vyrovnání v podobě založené ZKV. Z dostupných zdrojů³³ lze nepřímo dovozovat, že nejprve bylo původním záměrem zákonodárce institut vyrovnání ponechat. To se však nakonec nestalo, nicméně dle důvodové zprávy³⁴ bylo vyrovnání modernizováno a transformováno do jednoho ze dvou způsobů oddlužení [srov. subkapitola 2.1.3 písm. e)]. Oddlužení představuje poslední způsob řešení úpadku zavedený v InsZ, přičemž o něm bude samostatně pojednáno v dalších kapitolách.

³³ Reakce nové právní úpravy na problémy v českém konkursním řízení. Vystoupení prof. Zoulíka na Mezinárodní konferenci o úpadku. [online]. [cit. 2015-02-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.kn.cz/clanek/reakce-nove-upravy-na-problemy-v-ceskem-konkursnim-rizeni>>. Konkrétně je v tomto článku uvedeno: „*Druhá část bude obsahovat zvláštní ustanovení o jednotlivých způsobech řešení úpadku (konkurs, reorganizace, vyrovnání, úpadek finančních institucí, oddlužení)*.“ Otázkou je, jakým způsobem mělo být dle tohoto návrhu koncipováno oddlužení (jestli například nebyla předpokládána jen varianta plněním splátkového kalendáře).

³⁴ Důvodová zpráva k návrhu InsZ. Str. 73.

DRUHÁ KAPITOLA: ODDLUŽENÍ DLE ZÁKONA A JUDIKATURY

2.1 Oddlužení dle zákona

2.1.1 Důvody vedoucí k zavedení institutu oddlužení

Jako jednu z příčin vedoucích k zavedení institutu oddlužení lze spatřovat ve skutečnosti, že rostla zadluženost běžných občanů, kteří se postupem času dostali do „dluhové pastí“. Bohužel se v podmínkách ČR stává, že lidé ve snaze zvýšit životní standard sobě, potažmo svých blízkých, řeší nedostatek finančních prostředků jejich získání z cizích zdrojů (například ze strany bankovních subjektů apod.). Což by nebyl problém v případě, kdyby smlouvy byly skutečně dodržovány, úvěry apod. by byly řádně spláceny, rozsah závazků by skutečně zohledňoval výši dosahovaných příjmů dlužníků včetně běžných výdajů a lidé by též měli dostatečnou finanční rezervu v případě dočasné ztráty vlastního (aktivního či pasivního) příjmu. Jenže pokud by nenastávaly potíže s plněním závazků a subjekty by se nedostávaly do stavu platební neschopnosti či předlužení, ztratilo by insolvenční právo význam, neboť ten spočívá právě v řešení úpadku postupem dle insolvenčního zákona.

Jak již bylo uvedeno v subkapitole 1.2, v aplikační praxi ZKV převládá likvidační způsob řešení úpadku. Při projednávání návrhu insolvenčního zákona³⁵ bylo zavedení institutů reorganizace, oddlužení, respektive znovuzavedení³⁶ nepatrného konkursu do českého právního řádu odůvodňováno snahou zachovat subjekty nacházející se v úpadku v ekonomickém prostředí. Zákonodárce dále vysvětlil důvody k zavedení oddlužení tak, že se má předcházet tomu, aby se dlužník v důsledku neblahé životní situace začal pohybovat v zóně stínového hospodářství, vykonával nelegální práci atd.³⁷

Úmyslem zákonodárce bylo tedy zavedení jistého sanačního způsobu řešení úpadku zapříčiněno zájmem na poskytnutí pomoci dlužníkům ve složité životní situaci.

³⁵ NĚMEC, Pavel in Záznam z 53. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW:

<<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/053schuz/s053147.htm>>.

³⁶ Srov. subkapitola 1.3.1.

³⁷ Důvodová zpráva k návrhu InsZ. Str. 73.

2.1.2 Podstata oddlužení

Jak plyne ze shora uvedeného, oddlužení je řazeno mezi nelikvidační způsoby řešení úpadku, přičemž je dána možnost subjektům, které splňují podmínky přípustnosti oddlužení,³⁸ získat osvobození od povinnosti hradit zbylé dluhy. Tato možnost spočívá v tom, že po splnění zákonem stanovených předpokladů může dlužník navrhnout soudu osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, a to v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny (§ 414 odst. 1 InsZ). Osvobození se případně vztahuje na pohledávky, k nimž se nepřihlíželo, a na pohledávky nepřihlášené, ač přihlášené být měly.

Důsledkem nabytí právní moci usnesení o osvobození od placení pohledávek je jejich následná soudní nevymahatelnost. Tyto pohledávky sice na základě uvedeného rozhodnutí nezanikají, nicméně dále existují pouze ve formě naturální obligace.³⁹ Věřitel se nedomůže toho, aby soud vydal například platební rozkaz vztahující se na shora specifikované pohledávky. To znamená, že záleží na dlužníkovi „dobře“ vůli hradit zbylou část svých dluhů, přičemž k jejich uspokojení nemůže být (například na základě soudního rozhodnutí) donucován.

Z dosavadní rozhodovací praxe plyne, že soud o tomto osvobození může rozhodnout samostatným usnesením,⁴⁰ případně ve výrokové části vezme na vědomí splnění oddlužení a následně rozhodne o výše popsaném osvobození (společně například s výrokem o nákladech insolvenčního správce).⁴¹

Oddlužení soud dlužníkovi v zásadě povolí, jestliže dojde k naplnění následujících předpokladů: Bude osvědčen dlužníkuv úpadek, neprokáže se nepoctivý záměr dlužníka a budou naplněny podmínky ekonomické a subjektivní přípustnosti.⁴²

O zjištění úpadku je pojednáno v subkapitole 1.3.4. Ke kritériu poctivosti dlužníkova záměru lze uvést, že v judikatuře bylo dovozeno, že § 395 InsZ, který

³⁸ K tomu například ROD, Jiří. *Oddlužení – otázka jeho přípustnosti aneb Poznámka k insolvenčnímu zákonu*. Daně a finance č. 10/2008, roč. 16, str. 13 – 14.

³⁹ Srov. argumentace Nejvyššího soudu v Rozsudku ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněném pod číslem 63/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupný z CODEXIS.

⁴⁰ Srov. například Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 12. 2013, č. j. KSCB 25 INS 4168/2009-B-45. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=9908719>>.

⁴¹ Srov. například Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 07. 2013, č. j. KSOS 33 INS-2165/2009-B-35. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=8118357>>.

⁴² K tomu podobně KRHUT, Rostislav. *Poctivý záměr v oddlužení*. Bulletin advokacie, rok 2012, č. 9, str. 42.

normuje o záměru dlužníka, patří k normám s relativně neurčitou hypotézou.⁴³ Obsah této normy není zákonem výslovně vymezen. To znamená, že je vždy na soudu, aby s přihlédnutím ke všem skutkovým okolnostem každého jednotlivého případu určil, jestli v dané věci dlužník podáním návrhu na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr, či nikoliv. Ve znění InsZ účinném do 31. 12. 2013 byly v předmětném ustanovení upraveny demonstrativní případy, kdy bylo možno usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka (například když ohledně dlužníka v posledních pěti letech probíhalo insolvenční řízení, a to v závislosti na výsledku takového řízení).⁴⁴ Dle poznatků z praxe popsaného v důvodové zprávě k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění InsZ (dále „důvodová zpráva k revizní novele InsZ“), byl však demonstrativní výčet uvedený v § 395 odst. 3 InsZ zavádějící, a proto byl vypuštěn.⁴⁵

Ekonomickou přípustností je myšleno, že nezajištění věřitelé v průběhu insolvenčního řízení obdrží alespoň 30 % hodnoty své pohledávky, není – li dohodnuto jinak. Zajištěný věřitel může být uspokojen z výtěžku zpeněžení zajištěné věci, přičemž platí, že zpeněžením zaniká zajištění pohledávky (§ 167 odst. 4 InsZ).⁴⁶ Pokud tento věřitel nepožádá o zpeněžení, nevztahuje se na jeho pohledávku režim osvobození dle § 414 odst. 1 InsZ, neboť mu nadále zůstává zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku (§ 414 odst. 4 InsZ). K postavení zajištěných a nezajištěných věřitelů včetně vyvažování jejich zájmů se též vyjádřil Ústavní soud.

Insolvenční zákon [konkrétně v § 392 odst. 1 písm. c) a § odst. 2] umožňuje dlužníkovi splatit nižší hodnotu pohledávky po předchozím písemném souhlasu nezajištěného věřitele.

Vzhledem k zaměření diplomové práce bude o subjektivní přípustnosti jakožto primární podmínce přípustnosti oddlužení⁴⁷ pojednáno v samostatné subkapitole (2.1.4).

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 07. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněné pod číslem 14/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z CODEXIS.

⁴⁴ K tomu například POHL, Tomáš. *Nová úprava insolvenčního řízení – V. část*. Obchodní právo č. 7-8/2008, roč. 17, str. 2 – 14. Dostupné z CODEXIS.

⁴⁵ Důvodová zpráva k revizní novele InsZ. Dostupná z ASPI pod č. LIT45497CZ. Str. 39.

⁴⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13. [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z WWW:

<<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=82541&pos=16&cnt=18&typ=result>>.

⁴⁷ Subjektivní přípustnost oddlužení je shledána jako primární podmínka pro oddlužení například v Usnesení VSPH ze dne 27. 05. 2014, č. j. 3 VSPH 10-2014-A-15, sp. zn. KSLB 54 INS 26592/2013. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW:<<http://kraken.slv.cz/3VSPH10/2014>>.

2.1.3 Proces oddlužení

Právní úprava oddlužení je primárně obsažena v § 389 - § 418 InsZ. Jak vyplývá z § 97 odst. 1 InsZ, je insolvenční řízení ovládáno zásadou dispoziční, což znamená, že jej lze zahájit jen na návrh, a to na návrh oprávněné osoby. Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh došel věcně příslušnému soudu, jímž je dle § 7 InsZ soud krajský, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka, který se v souladu se zásadou subsidiárního použití OSŘ určuje dle norem v něm uvedených (§ 85). Podáním tohoto návrhu nevzniká poplatková povinnost, neboť dlužník je od placení soudního poplatku osvobozen [§ 11 odst. 2 písm. o) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích].⁴⁸

a) Insolvenční návrh vs. návrh na povolení oddlužení

V úpravě oddlužení jsou použity dva termíny, a to insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení. Jedná se o dva odlišné procesní instituty. Rozdíly mezi nimi lze spatřovat například v aktivní legitimaci. Insolvenční návrh (§ 103 a násl. InsZ), jímž se dle § 2 písm. c) InsZ rozumí návrh na zahájení insolvenčního řízení, může podat jak věřitel, tak dlužník, neboť oba dva jsou v tomto případě nadáni aktivní legitimací (§ 97 odst. 5 InsZ). Jen dlužník je oprávněn k podání návrhu na povolení oddlužení (§ 389 odst. 2 InsZ). Návrhem na povolení oddlužení dlužník dává soudu najevo, jakým způsobem má být řešen jeho úpadek, přičemž vlastní úpadek je tvrzen a prokazován právě v insolvenčním návrhu.⁴⁹

Pokud by návrh na povolení oddlužení náhodou podal například věřitel či jiná osoba, což je asi dost nepravděpodobné, byl by takový návrh odmítnut z důvodu absence aktivní věcné legitimace, neboť by byl návrh podán neoprávněnou osobou (§ 390 odst. 3 InsZ).

Rozdíl je též patrný v oblasti doručování. V případě podání věřitelského insolvenčního návrhu je tento doručován dlužníkovi zvláštním způsobem, a to do vlastních rukou (§ 75 odst. 1 ve spojení s § 103 odst. 4 InsZ). Doručení do vlastních rukou je považováno za zvláštní způsob, neboť dle InsZ je zpravidla doručováno formou zveřejnění v Insolvenčním rejstříku. Společně s návrhem je mu doručena výzva k vyjádření a současně poučení o možnosti podat návrh na

⁴⁸ Podání věřitelského insolvenčního návrhu podléhá soudnímu poplatku ve výši 2.000,- Kč [položka 4 bod 1 písm. c) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích].

⁴⁹ K tomu například Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 01. 2015, č. j. 2 VSPH 9/2015, č. j. KSUL 79 INS 26596/2014. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/2VSPH9/2015>>. Další případná rozhodnutí Vrchního soudu v Praze citována jako „Usnesení VSPH“.

povolení oddlužení. Dlužnický insolvenční návrh se věřiteli do vlastních rukou nedoručuje. O zahájeném insolvenčním řízení se věřitel může dozvědět z vyhlášky dle § 101 InsZ, jež obsahuje oznámení o tom, že podaným návrhem bylo zahájeno insolvenční řízení ve věci dlužníka označeného zákonem požadovanými údaji, v dalším výroku uvede den, respektive okamžik zveřejnění vyhlášky v Insolvenčním rejstříku.⁵⁰ Vyhláška je doručena okamžikem zveřejnění v Insolvenčním rejstříku. Výjimku v tomto směru představují známí věřitelé⁵¹ dle § 430 InsZ, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států EU s výjimkou Dánska. Těm je zvlášť doručováno rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení či výzva k podávání přihlášek pohledávek. Tato úprava je důsledkem čl. 40⁵² nařízení o úpadkovém řízení, kde je zakotvena informační povinnost vůči věřitelům z jiných členských států EU. Ani Ústavní soud v tomto ustanovení nespatřuje protiústavnost, neboť se jedná o „(...) ústavně ospravedlnitelnou výjimku.“⁵³ Ode dne faktického doručení písemnosti poté běží lhůty (například na přihlášení pohledávek).

b) Spojení insolvenčního návrhu s návrhem na povolení oddlužení

Jak plyne z § 106 odst. 1 a § 390 odst. 1 InsZ, musí být návrh na povolení oddlužení, v případě, že oboje podává dlužník, spojen s insolvenčním návrhem. Lze uvést, že v praxi jsou tyto návrhy spojeny prostřednictvím jednotného formuláře nesoucí název „Návrh na povolení oddlužení“. Aktuální verze formuláře, návod k vyplnění a předvyplněný vzor jsou dostupné na webu <http://www.justice.cz> v sekci „Insolvenční zákon“. Tento krok zákonodárce lze hodnotit jako pozitivní, neboť přináší jistá ulehčení administrativního rázu, a to jak pro dlužníky, tak pro soudy. Takto spojené návrhy lze podat jen na tomto formuláři; tato povinnost vyplývá z § 391 odst. 3 InsZ. Spojení obou návrhů vyplývá též z položky č. 7 předmětného formuláře. V porovnání s německou úpravou je tento formulář poměrně krátký, neboť obsahuje pouhých 12 stran.

⁵⁰ Vyhláška Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 07. 02. 2014, č. j. KSHK 41 INS 3102/2014-A-2. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=10773803>>.

⁵¹ K výkladu pojmu například Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 05. 2012, sen. zn. 29 NSČR 13/2010, uveřejněné pod číslem 138/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z CODEXIS.

⁵² Čl. 40 odst. 1 předmětného nařízení: Jakmile je v některém členském státě zahájeno úpadkové řízení, příslušný soud tohoto státu nebo jmenovaný správce podstaty neprodleně informují známé věřitele, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v jiných členských státech.

⁵³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 01. 2015, sp. zn. III. ÚS 3732/2014. [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=86783&pos=4&cnt=18&typ=result>>.

Německý formulář týkající se „spotřebitelského insolvenčního řízení“ (33 stran) je doplněn vysvětlivkami v rozsahu 12 stran.⁵⁴

V praxi se občas objevují návrhy na povolení oddlužení podané po zahájení insolvenčního řízení (za první čtvrtletí roku 2014 jich bylo 53, za druhé čtvrtletí roku 2014 56),⁵⁵ to je však pravděpodobně důsledek skutečnosti, že může být podán věřitelský insolvenční návrh a dlužník je následně soudem poučován o možnosti podat návrh na povolení oddlužení (§ 390 odst. 1 InsZ). O možných změnách souvisejících s rozsahem poučovací povinnosti po účinnosti revizní novely blíže subkapitole 3.4.2.

c) Náležitosti návrhu včetně příloh

V případě vyplňování návrhu na povolení oddlužení je třeba respektovat nejen úpravu normovanou v § 389 a násl. InsZ, ale též pravidla o zahájení insolvenčního řízení a náležitostech insolvenčního návrhu obsažená v § 97 a násl. InsZ.

Z podaného návrhu musí mít soud za prokázané, že dlužník je v úpadku [což dle § 104 odst. 1 písm. d) InsZ dokládá příslušnými listinami] a že splňuje další stanovené předpoklady, například předpoklady ekonomické. Návrh na povolení oddlužení musí obsahovat údaj o očekávaných příjmech dlužníka v následujících pěti letech, což je rozhodné pro uvážení soudu, jestli oddlužení povolí, či ne. Dále musí obsahovat údaje o příjmech za poslední tři roky apod. Příjmy, které podléhají „testu tříletého období“, musí být soudu prokázány, proto je nutno doložit listiny prokazující tvrzené dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky [§ 392 odst. 1 písm. b) InsZ], přičemž se jedná například o výplatní pásky, daňová přiznání atd. Dále musí být uveden seznam majetku a závazků dlužníka.

Dle slovenské právní úpravy není vyžadováno uvedení příjmů za určité minulé období jako v podmínkách ČR, což však pravděpodobně plyne z velmi odlišného pojetí tohoto institutu (srov. subkapitola 4.2).

Přílohy dokládané k návrhu nemají formalizovanou podobu jako návrh samotný, musí z nich být dostatečně průkazné tvrzené skutečnosti; v opačném případě soud usnesením vyzve dlužníka k doplnění stanovených náležitostí, příloh

⁵⁴ Formulář dostupný online na WWW:

<https://www.justiz.nrw.de/BS/formulare/insolvenz/verbraucherinsolvenzverfahren/Formulare_Verbraucherinsolvenz_7_2014.pdf>.

⁵⁵ Statistika ISIR. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <http://insolvenční-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_1_ctvrtleti_roku_2014.pdf> či <http://insolvenční-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_2_ctvrtleti_roku_2014.pdf>.

apod. Náležitosti příkládaných seznamů majetku a závazků jsou uvedeny v § 104 InsZ. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení jsou uvedeny v § 23 odst. 1 vyhlášky č. 311/2007 Sb.; předmětný formulář jmenované náležitosti obsahuje. Kromě právě uvedeného vyhláška normuje o přílohách k návrhu; seznam (povinných příloh) je též pro určité zjednodušení obsažen již ve formuláři.

Podpis na návrhu na povolení oddlužení, pokud je spojen s insolvenčním návrhem (tedy pokud je podáván kompletní návrh ze strany dlužníka), musí být v případě písemného podání úředně ověřen, přičemž tento úkon podléhá správnímu poplatku ve výši 30 Kč.⁵⁶ Eventuálně musí být tento návrh podepsán uznávaným elektronickým podpisem, případně zaslán prostřednictvím datové schránky. Poslední uvedený způsob doručení však v případě menších podnikatelů (fyzických osob) nebude asi příliš připadat v úvahu, neboť tyto osoby nejsou povinny zřizovat si datovou schránku, respektive jim není zřizována automaticky jako u některých právnických osob.⁵⁷ Lze však konstatovat, že zákonodárce měl dříve snahu zavést povinnou datovou schránku i pro podnikající fyzické osoby.⁵⁸

d) Fáze oddlužení

Řízení o oddlužení lze rozdělit do několika fází. První fází je možno nazvat „povolovací“. V zásadě insolvenční soud rozhodne tak, že oddlužení buď povolí, či nepovolí a zároveň rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem (§ 396 InsZ). Pro jisté zjednodušení je pomíjena možnost zpětvzetí návrhu a odmítnutí návrhu např. z důvodu podání k tomu neoprávněnou osobou atd.

V následující „schvalovací“ fázi pak soud buď oddlužení schválí, či neschválí, a to v případě, pokud za řízení vyšly najevo skutečnosti odůvodňující odmítnutí nebo zamítnutí návrhu, a opět rozhodne o řešení dlužníkovy úpadku konkursem (§ 405 odst. 2 InsZ). Účinky schválení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí v insolvenčním rejstříku (např. nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce nemá vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení). Tato fáze v zásadě končí buď

⁵⁶ Položka 5 písm. Sazebníku, který tvoří přílohu zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.

⁵⁷ Srov. § 5 a § 6 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

⁵⁸ VESECKÝ, Zdeněk. *Živnostníkům se ulevilo, bez datových schránek se obejdou i příští rok.* [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/clanky/zivnostnikum-se-ulevilo-bez-datovych-schranek-se-obejdou-i-pristi-rok/>>.

zrušením schváleného oddlužení dle § 418 InsZ, či rozhodnutím o splnění oddlužení dle § 413 InsZ.

Jen na návrh dlužníka jej lze osvobodit od placení pohledávek dle § 414 InsZ. Právní moci tohoto usnesení však celý proces zcela nekončí, byť insolvenční řízení již skončilo (v důsledku nabytí právní moci usnesení o splnění oddlužení). Jednak má věřitel možnost podat odvolání, nicméně rozsah odvolacích důvodů je omezen.⁵⁹ Pokud by osvobození bylo přiznáno, běží dále tříletá lhůta počínající právní mocí usnesení o osvobození dlužníka, kdy lze na návrh věřitele dlužníkovi přiznané osvobození odejmout.

Pro úplnost autorka podotýká, že určitou dobu po skončení řízení je v Insolvenčním rejstříku veden kompletní dlužníkův spis. Vyškrtnutí ze seznamu dlužníků a znepřístupnění údajů o dlužníku následuje po uplynutí 5 let od nabytí právní moci rozhodnutí, jímž bylo skončeno insolvenční řízení. Celkový proces oddlužení je (zpravidla) alespoň desetiletý.

e) Způsoby oddlužení

Oddlužení může být provedeno dvěma způsoby, a to zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. O přijetí způsobu oddlužení by měli dle insolvenčního zákona hlasovat věřitelé (eventuálně mimo zasedání). Z důvodů pasivity věřitelů však často rozhoduje samotný insolvenční soud.

Navrhovaný způsob oddlužení nemusí být v insolvenčním návrhu uveden. Toto plyne z položky č. 9 formuláře na povolení oddlužení, neboť zde je možno označit variantu „dlužník nenavrhuje způsob oddlužení“. Dle některých návrhů na povolení oddlužení, které byly autorkou prohlédnuty, se však lze domnívat, že dlužník spíše označí variantu „plněním splátkového kalendáře“, neboť tato varianta je obecně známější a rozhodně využívanější. Například v roce 2013 bylo schváleno 572 oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty, což představuje necelá 3 % celkového počtu schválených oddlužení.⁶⁰

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Na první formu oddlužení se obdobně použijí ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu, přičemž toto zpeněžení má tytéž účinky jako zpeněžení v konkursu. Zpravidla platí, že majetek, který dlužník nabyl poté, co

⁵⁹ Jen na nesplnění předpokladů pro přiznání osvobození (§ 416 odst. 3 InsZ).

⁶⁰ Statistika ISIR. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_rok_2013.pdf>.

nastaly účinky schválení oddlužení, nenáleží do majetkové podstaty (§ 398 odst. 2 InsZ).⁶¹

Dle důvodové zprávy tento způsob oddlužení navazuje na institut vyrovnání, známý z předcházející právní úpravy. Vládní návrh InsZ upravoval jednorázové vyrovnání jako jeden ze způsobů oddlužení (spolu s návrhem splátkového kalendáře), které mělo spočívat ve složení obnosu/obnosů k uspokojení věřitelů v určené lhůtě či ve zpeněžení věcí z majetku dlužníka.⁶² Později však (nejen tato část) byla změněna; jedinou formou tak zůstalo zpeněžení, čímž spíše připomíná konkurs než vyrovnání. Důvodovou zprávu je tak nutno brát s jistou rezervou, neboť v průběhu legislativního procesu nebyla dána do souladu se schváleným zněním insolvenčního zákona.

Jedním z hlavních rozdílů mezi vyrovnáním a zpeněžením v rámci oddlužení je způsob a doba zániku povinnosti splnit zbývající část závazku (respektive část dluhu nezahrnutého do vyrovnání či do oddlužení). Zákon o konkursu a vyrovnání vázal okamžik zániku této povinnosti na nabytí právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání (§ 63 odst. 1 ZKV). Dle aktuální právní úpravy nenastává výše popsaný účinek ze zákona, nýbrž mu musí předcházet návrh dlužníka na osvobození od placení pohledávek a následné kladné usnesení soudu (§ 414 odst. 1 InsZ).

Oddlužení plněním splátkového kalendáře

V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let hradit měsíčně svým věřitelům určenou částku na uspokojování jejich pohledávek. Oddlužení nemusí trvat celých 5 let, jestliže před uplynutím této doby dlužník zaplatil 100 % svých pohledávek. Tento závěr je (kromě logiky věci) podpořen soudní praxí, přičemž pro ilustraci je dále uveden příklad. Dlužníkovi bylo usnesením ze dne 10. 03. 2009 schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. V lednu 2011 požádal o možnost jednorázového doplacení neuhrazených pohledávek. Soud následným usnesením ze dne 08. 12. 2011 vzal na vědomí splnění oddlužení⁶³ a usnesením ze dne 16. 05. 2012 dlužníka

⁶¹ Výjimkou je např. § 412 odst. 1 písm. b) InsZ.

⁶² Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). [online]. [cit. 2014-11-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>>. Str. 124.

⁶³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 08. 12. 2011, č. j. KSPA 56 INS 2270/2008-B-70. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=3342827>>.

osvobodil od placení pohledávek (ke kterým se v řízení nepřihlíželo, stejně jako k pohledávkám, které přihlášeny, ačkoliv být přihlášeny měly).⁶⁴

V usnesení, kterým soud schválí oddlužení, uloží dlužníku povinnost k úhradě částek určených na jednotlivé pohledávky věřitelů, a to procentuálně z čistého příjmu;⁶⁵ tímto rozdělením je naplněna zásada poměrného uspokojení věřitelů. Celková výše takto určených splátek je zasílána na bankovní účet ustanoveného insolvenčního správce. Insolvenční správce ji poté rozdělí a rozesílá jednotlivým věřitelům, a to zpravidla každý měsíc, na rozdíl například od slovenské právní úpravy (kapitola čtvrtá). Pokud je dlužník zaměstnán, tyto srážky strhává a insolvenčnímu správci odesílá plátce mzdy, proto je mu rozhodnutí o schválení oddlužení doručováno, a to do vlastních rukou (§ 406 odst. 5 InsZ).

Jak již bylo uvedeno, srážky jsou prováděny z čistého příjmu. Z celkového příjmu (po odečtení zálohy na daň z příjmů fyzických osob a veškerého pojistného) zbude takzvaná čistá mzda. Z té se odečte základní nezabavitelná částka určená dle příslušného nařízení vlády.⁶⁶ Výsledek se zaokrouhlí dolů tak, aby jej bylo možno rozdělit na třetiny; přitom platí, že pro uspokojování pohledávek určených v rozhodnutí o schválení oddlužení je možno srazit dvě třetiny.

O nastavení splátek u podnikatelů, kteří v průběhu oddlužení provozují podnikatelskou činnost, bude pojednáno v kapitole 3.4.1.

2.1.4 Subjektivní přípustnost oddlužení

a) Vládní návrh InsZ

Pravidla subjektivní přípustnosti obecně určují, pro které osoby je oddlužení jako způsob řešení úpadku přípustné, respektive které osoby mohou podat návrh na povolení oddlužení. Vzhledem k charakteru tohoto institutu, tedy

⁶⁴Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 16. 05. 2012, č. j. KSPA 56 INS 2270/2008-B-73. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=4462635>>.

⁶⁵ K tomu například Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. října 2010, č. j. MSPH 78 INS 5733/2010-B-11. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=1357948>>.

⁶⁶ Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení.

jakéhosi „dobrodiní“ státu směrem k dlužníkům,⁶⁷ se vybízelo omezení ve vztahu k podnikatelům, a to zejména k právnickým osobám.

Vládní návrh InsZ upravoval tyto podmínky (shodně jako později platné a účinné znění InsZ) v § 389 odst. 1. Navrhované ustanovení obsahovalo dvě alternativy. Insolvenčnímu soudu měl schválení plánu oddlužení⁶⁸ navrhnout pouze dlužník, který nebyl podnikatelem, nebo dlužník – fyzická osoba, která jako podnikatel neměla pracovně právní závazky a neměl více než 20 věřitelů.

Zákonodárce se evidentně inspiroval německou úpravou „spotřebitelského insolvenčního řízení“ [dále subkapitola 4.3.4 písm. b)]. Z předloženého vládního návrhu InsZ a z důvodové zprávy k němu vyplývá, že oddlužení mělo připadat v úvahu u nepodnikatelských subjektů a dále u některých drobných podnikatelů – fyzických osob.⁶⁹ Z výše uvedených informací lze dále dovodit, že oddlužení mělo být otevřeno zejména fyzickým osobám, které nepodnikají a nepodnikaly. Vládní návrh však výslovně nestanovil, že by bylo oddlužení přípustné pouze pro fyzické osoby. Například z § 392 odst. 2 vládního návrhu InsZ vyplývalo, že oddlužení mělo být přípustné též pro osobu právnickou, neboť jednou z náležitostí návrhu na schválení plánu oddlužení mělo být označení osob oprávněných jednat za dlužníka a dále prohlášení dlužníka o tom, že zda ohledně něho, jeho statutárního orgánu či kolektivního statutárního orgánu v posledních 5 letech neprobíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení, řešící úpadek a s jakým výsledkem, apod.⁷⁰ Právnickým osobám zapisovaným do obchodního rejstříku nebylo oddlužení otevřeno, neboť nesplňovaly ani jednu z předpokládaných alternativ přípustnosti oddlužení dle § 389 odst. 1 vládního návrhu InsZ, neboť v souladu s § 2 odst. 2 ObchZ byly podnikateli. Kromě toho, pokud byl vzat v úvahu účel oddlužení spočívající v sanaci dlužníků a poskytnutí určitého dobrodiní ze strany státu,⁷¹ asi se nejevilo účelné rozšiřovat přípustnost oddlužení i na další subjekty, tedy na právnické osoby – podnikatele. Pro právnické osoby,

⁶⁷ K tomu například Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 11. 2011, č. j. 2 VSOL 561/2011-A-11, sp. zn. KSBR 31 INS 10893/2011. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/2VSOL561/2011>>. Další případná rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci citována jako „Usnesení VSOL“.

⁶⁸ Právní úprava oddlužení však v rámci legislativního procesu doznala poměrně rozsáhlých změn; plán oddlužení nakonec nebyl v InsZ upraven.

⁶⁹ Důvodová zpráva k návrhu InsZ. Str. 8.

⁷⁰ Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). [online]. [cit. 2014-11-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>>.

⁷¹ Podobná argumentace například v Usnesení VSOL ze dne 24. 05. 2012, č. j. 2 VSOL 321/2012-A-12, sp. zn. KSBR 26 INS 5867/2012. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/2VSOL321/2012>>.

kteře nepodnikaly, vřak dle vládñího návrhu InsZ mělo být oddlužení přípustné. Což je odklon od úpravy v SRN, neboť z InsO nevyplývá, že by se subjektivní přípustnost pro osvobození od dluhů vztahovala na právnické osoby (příslušná ustanovení normují pouze o fyzických osobách).

b) Znění od 01. 01. 2008

V průběhu projednávání vládñího návrhu InsZ byl vřak tento návrh do značné míry upraven. Ústavně právní výbor projednal návrh InsZ a svým usnesením doporučil Poslanecké sněmovně, aby tento návrh schválila v komplexní pozměněné podobě (sněmovní tisk 1120/1).⁷² Modifikace se kromě jiného dotkla výře zmíněného § 389, a to tak, že se tento způsob řešení úpadku již neměl vztahovat na fyzické osoby podnikatele.

Shora uvedená změna podmínek subjektivní přípustnosti oddlužení nebyla v usnesení Ústavně právního výboru odůvodněna, a příčiny této změny lze jen nepřímó dovozovat. Možná se Ústavně právní výbor inspiroval druhým návrhem insolvenčního zákona, který byl v Poslanecké sněmovně projednáván souběžně s vládñím návrhem InsZ. V § 236 odst. 1 tohoto návrhu bylo uvedeno, že „(...) jen fyzická osoba – nepodnikatel může za dále stanovených podmínek navrhnout, aby se jeho úpadek nebo hrozící úpadek řeřil formou schválení plánu oddlužení a aby se tak zprostil povinnosti splnit část svých dluhů.“⁷³

Z tohoto zákonodárného zásahu poté soudy vycházely v odůvodněních svých rozhodnutí, kterými nepovolily oddlužení fyzickým osobám, které byly podnikateli (v podrobnostech dále subkapitola 2.1.4).

Podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení nadále splňovaly fyzické či právnické osoby, které nebyly podnikateli. Lze se tedy domnívat, že zákonodárce se v průběhu legislativního procesu rozhodl zúžit dle jeho názoru řiroce nastavenou subjektivní přípustnost oddlužení. Z tohoto důvodu ji omezil způsobem shora uvedeným.

Textace § 389 InsZ vřak vyvolávala výkladové pochybnosti (v podrobnostech dále subkapitola 2.2.1). Pravděpodobně by nenastal výkladový problém, pokud by osoba, která ukončila podnikání a přestala být podnikatelem, měla dluhy nesouvisející s vlastní podnikatelskou činností. Případy objevující se

⁷² Sněmovní tisk 1120/1. Usnesení UPV k tisku 1120/0. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=1>>. Str. 127.

⁷³ Sněmovní tisk č. 1044. Návrh insolvenčního zákona. [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1044>>.

v soudní praxi však nebyly vždy takto skutkově jednoduché. Na druhou stranu mohly dluhy časově vzniknout v době, kdy dlužník sice fakticky držel podnikatelské oprávnění, ale reálně nepodnikal, tedy nekonal samostatně vlastním jménem a na vlastní odpovědnost soustavnou činnost za účelem dosažení zisku. Nebo dlužník sice reálně podnikal, nicméně při porovnání výše dluhů vzešlých z podnikání a dluhů z této činnosti nepocházejících by bylo možno dojít k závěru, že výše podnikatelských dluhů tvoří marginální část celkové peněžní částky pohledávek uvedených v návrhu na povolení oddlužení.

2.2 Oddlužení dle judikatury do roku 2013 včetně

2.2.1 Aplikační problémy

Jak již bylo v kapitole 2.1.4 pod písm. b) naznačeno, v aplikační praxi docházelo k různým výkladovým nejasnostem. InsZ blíže nevymezoval, kdo není podnikatelem. Výklad za pomoci zjišťování úmyslu zákonodárce také nešlo úspěšně použít, neboť důvodová zpráva k InsZ zůstala v tomto směru neaktualizována, jelikož se věcně vztahuje k vládnímu návrhu InsZ před zapracováním komplexního pozměňovacího návrhu.

K výkladu § 389 InsZ vycházela soudní praxe v první řadě z norem hmotného práva. Dle tehdejší platné a účinné právní úpravy byl pojem podnikatel (na rozdíl od aktuální právní úpravy obsažené v občanském zákoníku) upraven v zákonu č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku (dále „ObchZ“), konkrétně v § 2. Dle ObchZ byla podnikatelem osoba zapsaná v obchodním rejstříku (dále též „OR“), osoba podnikající na základě živnostenského či jiného oprávnění (například insolvenční správce) a osoba provozující zemědělskou výrobu, která byla zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Z § 389 (ve znění do 31. 12. 2013) tedy vyplývalo, že nebyla – li osoba zapsána do živnostenského ani jiného rejstříku, nebyla považována za podnikatele, a mohla tedy podat návrh na povolení oddlužení.

Pouhým gramatickým výkladem by bylo možno dojít k závěru, že by dlužníku stačilo ke dni podání návrhu ukončit živnost apod. Takto prostý výklad by však ve svém důsledku vedl v podstatě k obcházení zákona, neboť nezohledňuje sociální a sanační účel institutu oddlužení, jak již bylo výše popsáno, a v zásadě by tak mohly být do oddlužení zahrnuty dluhy vzniklé z podnikatelské činnosti.

2.2.2 Prvotní soudní výklad § 389 odst. 1 InsZ

Prvotní judikatura při výkladu obsahu zákonného termínu „dlužník, který není podnikatelem“ vycházela v zásadě ze dvou hledisek. Neomezovala se jen na shora popsané hledisko hmotněprávní, resp. formální. K naplnění podmínek přípustnosti oddlužení dlužník kromě uvedeného hmotněprávního hlediska nesměl mít také dluhy vzešlé z podnikání.⁷⁴ Pro konstruování druhého hlediska byla soudní rozhodnutí v tomto směru odůvodňována účelem právní úpravy, kdy v případě oddlužení zájem dlužníka ve svém důsledku převládá nad zájmy věřitele, byť je jednou ze zásad insolvenčního řízení zásada co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Lze též konstatovat, že takto podaný výklad byl v souladu s úmyslem zákonodárce. Dle účinné právní úpravy nebylo možno řešit úpadek drobných podnikatelů v rámci oddlužení, toto „privilegium“ ponechal pouze fyzickým osobám, které nebyly podnikateli. Z právě uvedeného lze dovozovat, že když zákonodárce nechtěl připustit oddlužení pro tyto osoby, tím spíše nechtěl připustit oddlužení u osoby, která sice není v době podání návrhu podnikatelem, ale má dluhy z předchozí podnikatelské činnosti.

V odůvodnění soudních rozhodnutí byla výše uvedená hlediska v zásadě reflektována. Někdy však byla příslušná rozhodnutí odůvodněna přinejmenším zajímavým způsobem, což lze demonstrovat na následujícím příkladu. Vrchní soud v Praze judikoval, že oddlužení je sociálně ospravedlnitelné u rodin neuváženě nakupujících. Nikoliv však u podnikatelů, neboť u nich už se předpokládá vyšší míra erudovanosti a také schopnosti nést podnikatelské riziko, resp. jeho možné důsledky spočívající například v tom, že nebude dosaženo zisku.⁷⁵

Podle názoru autorky je takto podané odůvodnění, zejména co se týče ospravedlnování neuváženého nakupování z pozice nepodnikatelských subjektů, poněkud nevhodné a nesměřuje příliš k zohledňování zájmů případných věřitelů. Naopak dle autorčina mínění až příliš omlouvá dlužníkovu finanční nerozvážnost, respektive nepříliš velkou finanční gramotnost. *Ad absurdum* z výše uvedeného

⁷⁴ Srov. například Usnesení VSPH ze dne 11. 04. 2008, č.j.1 VSPH 12/2008-A, sp. zn. KSUL 69 INS 803/2008. [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSPH12/2008>>.

Nebo též Usnesení VSOL ze dne 30. 09. 2008, č.j.1 VSOL 20/2008-A-40, sp. zn. KSOS 8 INS 91/2008. [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSOL20/2008>>.

⁷⁵ Usnesení VSPH ze dne 27. 06. 2008, č. j. 1 VSPH 89-2008-A, sp. zn. KSUL 69 INS 409/2008. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSPH89/2008>>.

plyne, že každé nakupování přesahující reálné finanční možnosti dlužníka (spotřebitele) a v konečném důsledku vedoucí k jeho úpadku je vlastně omluvitelné, neboť platí, že *errarum humana est*. Lze uvést, že výkladem založeným na podobných východiscích jako ve shora uvedeném případě může být de facto přispěno k rostoucímu zadlužování (nepodnikatelských) subjektů, a tím tedy k širšímu využívání institutu oddlužení, k čemuž reálně dochází (v podrobnostech subkapitola 2.3.1).

2.2.3 Výkladové stanovisko k § 389 InsZ

V této podkapitole bude poukázáno na výkladové stanovisko přijaté členy skupiny odborníků při Ministerstvu spravedlnosti. Do partie „Oddlužení dle judikatury“ je tato subkapitola zařazena proto, že závěry tohoto stanoviska a níže popsané judikatorní závěry jsou v zásadě ve vzájemném vztahu.

K podmínkám subjektivní přípustnosti oddlužení se vyjádřila takzvaná Expertní pracovní skupina pro insolvenční právo (dále „expertní skupina“). Příčinou jejího ustanovení mělo být přijetí InsZ, který zaváděl dosud neznámé instituty. Proto měla být pravidelně sledována, vyhodnocována a cestou publikací relevantních stanovisek sjednocována interpretace a aplikace InsZ.⁷⁶ Stanoviska jsou po formálně právní stránce samozřejmě nezávazná, mají však pravděpodobně působit svou faktickou silou, respektive díky autoritě odborníků, kteří v expertní skupině působí. V aplikační praxi tomu tak skutečně bylo, neboť soudy toto stanovisko braly v potaz, zahrnovaly jej do odůvodnění.⁷⁷

Vzhledem ke skutečnosti, že podmínky osobní přípustnosti oddlužení byly v průběhu schvalování InsZ zúženy na fyzické či právnické osoby, které nejsou podnikateli, a v praxi vznikaly pochybnosti o tom, kdo tuto zákonnou podmínku naplňuje, se expertní skupina vyjádřila k podmínkám subjektivní přípustnosti oddlužení.

Jak již bylo v úvodní části této podkapitoly naznačeno, z porovnání závěrů stanoviska a tehdejší judikatury lze konstatovat, že závěry v tomto stanovisku vychází právě ze shora popsaných judikatorních závěrů, což lze potvrdit na základě časové souslednosti. Stanovisko totiž tvořilo výstup ze zasedání expertní

⁷⁶ Expertní pracovní skupina pro insolvenční právo. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://insolvenčni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/expertni-skupina.html>>.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 04. 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněné pod číslem 79/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 484 s. ISBN 978-80-7357-675-2. Str. 382.

skupiny ze dne 03. 06. 2008, což je uvedeno hned v jeho úvodním textu. Soudní výklad podmínek subjektivní přípustnosti oddlužení a to například již v březnu⁷⁸ či v dubnu r. 2008.⁷⁹

Odlišně od prvotních závěrů soudů se toto stanovisko vyjadřuje k otázce řešení dluhů z podnikání. V tomto stanovisku je uvedeno, že povolení oddlužení v zásadě nebrání dluhy z podnikání, které však jsou nepatrné hodnoty (v poměru k ostatním do oddlužení zahrnovaným dluhům).⁸⁰ Prvotně však nebyly, respektive neměly být připouštěny žádné dluhy z podnikání, a to ani v omezeném rozsahu.⁸¹

2.2.4 Vývoj judikatury v oblasti subjektivní přípustnosti oddlužení

Z výše uvedeného lze dovodit, že subjektivní přípustnost oddlužení byla v zásadě určována dvěma kumulativními podmínkami. Lze tedy shrnout, že oddlužení bylo možno povolit (potažmo schválit) dlužníku, který není podnikatelem a který zároveň nemá dluhy z podnikání.

Z pohledu výrokové logiky se jedná o takzvanou konjunkci, což je složený výrok, který je pravdivý tehdy, jsou – li pravdivé oba výroky, jež konjunkci vytváří.

Lze tedy tvrdit, že nesplnění alespoň jedné z podmínek by ve svém důsledku mělo vést například k odmítnutí návrhu na povolení oddlužení dle § 390 InsZ, neboť by oddlužení nebylo v takovém případě přípustné.

Tato část práce se bude zabývat reálným splněním obou podmínek vztahujících se k subjektivní přípustnosti oddlužení v aplikační praxi, respektive jestli musely být shora popsané podmínky pro povolení či následné schválení oddlužení skutečně obligatorně splněny, či nikoliv. Pro tento účel budou v následujících podkapitolách prezentovány varianty „nepravdivé konjunkce“,

⁷⁸ Usnesení VSPH ze dne 13. 03. 2008, č. j. 1 VSPH 3/2008-A, sp. zn. KSPL 29 INS 252/2008. Dostupné z MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. Příručka zejména pro neprávnický. 2. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2011. 440 s. ISBN 978-80-7201-862-8. Str. 125.

⁷⁹ K tomu například Usnesení VSPH ze dne 16. 04. 2008, č. j. 1 VSPH 14/2008-A, sp. zn. KSUL 44 INS 426/2008. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSPH14/2008>>.

⁸⁰ Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ze dne 03. 06. 2008. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://insolvenčni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-2.html>>.

⁸¹ Usnesení VSPH ze dne 06. 06. 2008, č. j. 1 VSPH 39/2008-A, ve věci sp. zn. KSPL 27 INS 573/2008. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katschreader.php?soubor=8000108&imgname=3&co=%A7%20389#vy-skyt>>.

tedy kdy nebylo možno postavit na jisto, že dlužník není podnikatelem a nemá závazky z podnikatelské činnosti. Jedná se o následující případy:

- Za prvé, kdy dlužník nebyl dle tehdy platných a účinných právních předpisů považován za podnikatele a zároveň jeho dluhy či část z nich vzešla z podnikání.
- Za druhé budou uvedeny případy, kdy dlužník sice nebyl považován za podnikatele, ale jeho dluhy se vztahovaly k předcházející (přerušené či ukončené) samostatné výdělečné činnosti.
- Pro úplnost bude zkoumán taktéž podrobená varianta, kdy dlužník byl považován za podnikatele, ale neměl dluhy z podnikání.

Je patrné, že pro účely tohoto textu došlo k určitému zjednodušení. Aplikační praxe je pochopitelně rozmanitá, nelze samozřejmě postihnout všechny případy, už s ohledem na to, že každý případ může být či je odlišný a měl by být zásadně posuzován podle všech konkrétních okolností zjištěných v konkrétním insolvenčním řízení. Kromě toho do stávající koncepce subjektivní přípustnosti oddlužení zasáhl svými rozhodnutími Nejvyšší soud (dále též „NS“), kdy judikoval, že v některých případech podnikatelské dluhy nemusí tvořit překážku pro realizaci oddlužení. Tento závěr byl odůvodněn tím, že soud, který rozhoduje o návrhu na povolení oddlužení, by měl vzít v úvahu zejména dobu vzniku dluhů z podnikání a jejich četnost, potažmo jejich výši v poměru k ostatním dluhům, dále by měl posoudit dobu ukončení dlužníkovy podnikání a jestli je věřitel srozuměn s režimem oddlužení.⁸²

Některé skutkové okolnosti se však mohou shodovat. A právě dle shora uvedených shodných definičních znaků bude dále v této subkapitole postupováno.

Níže uvedené příklady se týkají pouze osob fyzických.

a) Nepodnikatel mající dluhy z podnikání

Ač by se tak mohlo na první pohled jevit, nebude v této subkapitole pojednáno o neoprávněném podnikání. V této kapitole je pojednáno o subjektech, které sice historicky měly podnikatelské oprávnění, nicméně v době podání návrhu na povolení oddlužení již nebyly podnikateli.

Vrchní soud v Olomouci roku 2008 judikoval, že dlužník, který v době před podáním insolvenčního návrhu ukončil podnikání a má závazky pocházející

⁸² Například Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2011, sen. zn. 29 NSČR 20/2009, uveřejněné pod číslem 113/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z CODEXIS.

z podnikatelské činnosti, podmínky pro povolení oddlužení nesplňuje.⁸³ Pro úplnost autorka podotýká, že výše závazků vzešlých z podnikání činila přibližně 75 % celkové sumy v řízení řešených pohledávek. Podobnou argumentaci obsahují i další rozhodnutí tohoto soudu,⁸⁴ v některých už je však reflektován výše zmíněný judikát Nejvyššího soudu o možnostech oddlužení podnikatelských dluhů.

Zajímavé je usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 04. 2011, č. j. 2 VSOL 123/2011-B-34, sp. zn. KSBR 38 INS 4025/2009. Lze shrnout, že s ohledem na reflexi výše uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušil tento soud rozhodnutí prvostupňového soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V posuzovaném případě byly důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí následující: Závěr soudu o tom, že dlužníkův úpadek nelze řešit oddlužením, nebyl dle odvolacího soudu dostatečně odůvodněný, a byl tedy nepřezkoumatelný. Promítnutí rozhodnutí NS se dá spatřovat v tom, že nezhodnocení povahy, výše a poměru podnikatelských závazků bylo dalším důvodem pro zrušení konkrétního rozhodnutí.⁸⁵ Z obsahu spisu též nešlo jednoznačně dovodit, že byl dlužník o možnosti podat návrh na povolení oddlužení řádně poučen ve smyslu § 390 odst. 1 InsZ, neboť byl podán věřitelský insolvenční návrh. Popis závazků dle odvolacího soudu též nenasvědčoval tomu, že by se jednalo v převážné většině o podnikatelské dluhy.

V dalším řízení prvostupňový soud splnil výše uvedenou poučovací povinnost, nicméně dlužník svého práva nevyužil; ve věci byl prohlášen konkurs, přičemž řízení stále probíhá.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvedl výši neuhrazených podnikatelských dluhů v poměru k celkové výši dlužné částky jako jedno z hledisek pro posouzení přípustnosti oddlužení podnikatelských dluhů, je zajímavé sledovat, jakým způsobem se tímto hlediskem řídily soudy nižších stupňů. Pro ilustraci autorka uvede následující případ: Krajský soud v Ústí nad Labem povolil dlužníku oddlužení, když z jemu předloženého návrhu zjistil, že procentuální výše podnikatelských závazků je cca 21,5 %. Po přezkumném

⁸³ Usnesení VSOL ze dne 16. 09.2008, č. j. 1 VSOL 79/2008-B-28, sp. zn. KSOS 33 INS 1547/2008. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSOL79/2008>>.

⁸⁴ Například Usnesení VSOL ze dne 28. 05. 2009, č. j. 2 VSOL 132/2009-A-8, sp. zn. KSOS 39 INS 1517/2009. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/2VSOL132/2009>>.

⁸⁵ Usnesení VSOL ze dne 15. 04. 2011, č. j. 2 VSOL 123/2011-B-34, sp. zn. KSBR 38 INS 4025/2009. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/2VSOL123/2011>>.

jednání však vyšlo najevo, že jejich výše je min. 44 % (na některé otázky týkající se podnikatelských závazků dlužník soudu neodpovídal). S ohledem na tyto nové skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, soud usnesením neschválil oddlužení a na majetek dlužníka prohlásil konkurs.⁸⁶ Následné odvolání bylo jako věcně správné Vrchním soudem v Praze potvrzeno.⁸⁷

V dalším případě⁸⁸ činila výše dlužníkem uvedených dluhů z podnikání částku cca 643 000,- Kč, což představovalo zhruba 55 % celkové výše pohledávek. Soud prvního stupně oddlužení nepovolil. Do řízení však následně byly přihlášeny pohledávky související s podnikáním dlužníka ve výši 99 000,- Kč; tato suma představovala desetinu celkové částky dlužníkových pohledávek přihlášených, přezkoumaných a nepopřených pohledávek. Vzhledem k těmto okolnostem odvolací soud v odvoláním napadených výrocích rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Dlužníkovi bylo nakonec oddlužení schváleno. Z dostupných zpráv insolvenčního správce však plyne, že dlužník neplní příliš řádně, jelikož v současné době zbývá do konce oddlužení 25 měsíců a on uhradil 7 % z celkové výše přihlášených pohledávek.⁸⁹

Vrchní soud v Olomouci judikoval, že 38 % závazků vzešlých z podnikání již představuje rozsah nepřipustný pro oddlužení.⁹⁰

b) Podnikatel mající dluhy z podnikání

V některých případech byly podány insolvenční návrhy spojené s návrhem na povolení oddlužení osobami, které byly stále považovány za podnikatele. Jeden dlužník podal v květnu roku 2010 návrh na povolení oddlužení, přičemž v době podání návrhu neměl svou živnost ani ukončenou, ani přerušenu. Ve svém návrhu sdělil, že „je zaměstnán jako OSVČ“ a příjmy za předchozí tři roky dokládal příloženými daňovými přiznáními.

⁸⁶ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 08. 2010, č. j. KSUL 70 INS 6192/2010-B-5. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=1184439>>.

⁸⁷ Usnesení VSPH ze dne 08. 09. 2010, č. j. 1 VSPH 763/2010-B-19, sp. zn. KSUL 70 INS 6192/2010. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSPH763/2010>>.

⁸⁸ Usnesení VSPH ze dne 07. 12. 2011, č. j. 3 VSPH 1204/2011-A-24, sp. zn. KSPH 41 INS 12352/2011. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/3VSPH1204/2011>>.

⁸⁹ Zpráva insolvenčního správce o jeho činnosti. [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=17518667>>.

⁹⁰ Usnesení VSOL ze dne 26. 06. 2013, č. j. 1 VSOL 478/2013-A-14, sp. zn. KSOL 10 INS 6605/2013. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSOL478/2013>>.

Ze všech okolností vyplývalo, že nebyl jen „zapsaným“ podnikatelem, který by činnost ve smyslu § 2 ObchZ reálně nevykonával. Z tohoto důvodu nebylo dle názoru autorky možno použít časově předcházející závěry Vrchního soudu v Olomouci⁹¹ v tom smyslu, že pouhý zápis v živnostenském rejstříku není postačující pro závěr, že dlužník je skutečně podnikatelem. Byť je nutno podotknout, že výše nastíněnou argumentací se oba soudy pravděpodobně ani nezabývaly, neboť z odůvodnění předmětných rozhodnutí nic podobného nevyplývá. Je možné, že judikatura Vrchního soudu v Praze (který shora popisovanou věc projednával a rozhodoval) nebyla v tomto směru ustálena, respektive nebyla vytvořena. Předmětné usnesení Vrchního soudu v Olomouci bylo v judikatuře VSPH s jistotou reflektováno v listopadu roku 2010, jak plyne z Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2010, č. j. 1 VSPH 1026/2010-A-11, sp. zn. KSUL 71 INS 11237/2010.⁹² Dřívější rozhodnutí nebyla autorce při zpracování diplomové práce známa.

Oddlužení dlužníku povoleno nebylo, naopak bylo vydáno usnesení o zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení. Proti tomuto usnesení dlužník podal odvolání. Soud druhého stupně však napadené usnesení změnil pouze ve výši zálohy, v ostatním je potvrdil. Řízení bylo nakonec zastaveno z důvodu nezaplacení uvedené zálohy. Dlužník oznámil příslušnému živnostenskému úřadu přerušování provozování živnosti až v roce 2012.

c) Podnikatel nemající dluhy z podnikání

Reálný výkon podnikání

Z judikatury se podávalo, že „(...) řešení úpadku či hrozícího úpadku oddlužením je zapovězeno dlužníku, na nějž se stále pohlíží jako na podnikatele, i kdyby fakticky nepodnikal a zároveň neměl dluhy z podnikání“.⁹³

Vrchní soud v Praze v jednom z pozdějších případů nevyloučil možnost oddlužení u dlužníka – podnikatele, který tuto činnost vykonává pouze přechodně, za účelem zaplacení svých závazků. Dlužník podal v únoru 2010 insolvenční

⁹¹ Usnesení VSOL ze dne 29. 12. 2009, č. j. 2 VSOL 406/2009-A-11, sp. zn. KSBR 40 INS 6881/2009. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/2VSOL406/2009>>.

⁹² Předmětné usnesení je dostupné online na WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSPH1026/2010>>.

⁹³ Usnesení VSPH ze dne 16. 06. 2008, č. j. 1 VSPH 32/2008-A, sp. zn. KSPL 27 INS 788/2008. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8000114&imgname=4&co=%A7%20389#vy skyt>>.

návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Od srpna 2009 byl zapsán v živnostenském rejstříku, jeho dluhy nepocházely z podnikatelské činnosti.

Soud prvního stupně uložil povinnost uhradit zálohu na náklady insolvenčního řízení. V odůvodnění vyslovil závěr, že dlužníkův „podnikatelský status“ brání řešení jeho úpadku oddlužením, přičemž soud uvedl, že řešením úpadku bude pravděpodobně konkurs.

Dlužník podal proti tomuto usnesení odvolání k Vrchnímu soudu v Praze, přičemž uspěl jen částečně, neboť rozhodnutím byla podstatně snížena výše zálohy (ze 45.000,-Kč na 5.000,-Kč). Soud v zásadě vycházel ze dvou argumentů. Jednak z dlužníkem uvedených očekávaných příjmů vyplývalo, že by úpadek dlužníka bylo možno řešit oddlužením formou splátkového kalendáře. S ohledem na charakter dlužnickových závazků, jež neplynuly z podnikatelské činnosti, soud judikoval, že „(...) by se jevila jako nepřiměřená tvrdost aplikace zákona, kdyby soud konstatoval nemožnost dlužníka pokusit se dosáhnout povolení oddlužení již v této fázi pouze z důvodu, že po formální stránce lze dlužníka považovat za osobu vykonávající podnikatelskou činnost.“⁹⁴

Na závěr lze konstatovat, že dlužníkovi bylo na počátku srpna 2010 (nikoliv v dubnu, jak mělo být dle jeho původního záměru) zrušeno živnostenské oprávnění a usnesením ze dne 16. 08. 2010 schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dle dostupných informací byla zatím uhrazena necelá třetina⁹⁵ celkové výše přihlášených pohledávek.

Držení oprávnění, nikoliv výkon podnikání

V dalších případech dlužníci sice vlastnili živnostenské oprávnění, ale fakticky tuto činnost neprovozovali, respektive ji měli přerušenu. Soudy konstatovaly, že jenom na základě zápisu v živnostenském rejstříku nebo obdobné evidenci nelze bez dalšího vždy usuzovat, že je dlužník podnikatelem.⁹⁶ Vrchní soud v Olomouci v souladu s výše uvedeným vzal za dostatečný argument dlužníka, že: „(...) ne každý, kdo je zapsán v živnostenském rejstříku, je

⁹⁴ Srov. Usnesení VSPH ze dne 12. 04. 2010, č. j. 1 VSPH 228/2010-A-13, sp. zn. KSLB 76 INS 1574/2010. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=919544>>.

⁹⁵ Konkrétně 31,47 %, přičemž byl vysloven předpoklad, že celkově bude uhrazeno 35,63 %. V podrobnostech <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=16506165>>.

⁹⁶ Usnesení VSPH ze dne 03. 01. 2011, č. j. 3 VSPH 690/2010, sp. zn. KSUL 71 INS 7765/2010. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/3VSPH690/2010>>.

podnikatelem ve smyslu ust. § 389 InsZ.⁹⁷ Též byla zohledněna skutečnost, že dlužník ve svém insolvenčním návrhu výslovně prohlásil, že jeho dluhy nevzešly z podnikání. Shora uvedené závěry označil Vrchní soud v usnesení z roku 2011 za ustálené.⁹⁸

Je zajímavé, že i přes aplikaci shora uvedených závěrů ve věcech sp. zn. KSBR 28 INS 3425/2010 (uvedené v poznámce pod čarou č. 97) a sp. zn. KSBR 40 INS 13763/2010 (uvedené v poznámce pod čarou č. 98) nebylo či není oddlužení úspěšně realizováno. V prvním případě dlužník neplní podstatnou část splátkového kalendáře, když z celkové výše 776 890,66,- Kč přihlášených pohledávek uhradil necelých 88 000,- Kč, přičemž měl do této doby uhradit zhruba dvojnásobně větší částku.⁹⁹ S ohledem na tuto skutečnost se nabízí postup dle § 418 odst. 1 písm. b) InsZ, tedy zrušení schváleného oddlužení a rozhodnutí o řešení úpadku konkursem. Ve druhém případě byl nakonec vyhlášen nepatrný konkurs; věc je v současné době skončena.

2.3 Dopady zavedení institutu oddlužení

2.3.1 Vyšší zadluženost = vyšší počet návrhů na povolení oddlužení?

Oddlužení bylo v zásadě pojímáno jako řešení vzrůstajícího zadlužení, respektive úpadků nepodnikatelských subjektů.¹⁰⁰ Dle prvotního návrhu insolvenčního zákona mělo být přípustné i pro drobné podnikatele (v podrobnostech subkapitola 2.1.4). V subkapitole 2.1.1 bylo pojednáno o rostoucí zadluženosti českých domácností. Tato tvrzení je možno doložit statistickými údaji zpracovávanými Českou národní bankou. Jak je patrné z přílohy č. 1 této diplomové práce, roste zadlužení například v oblasti financování bydlení; v oblasti spotřeby se drží poměrně na stabilní úrovni (vyjma let 2009 – 2010).

⁹⁷ Usnesení VSOL ze dne 19. 08. 2010, č. j. 2 VSOL 243/2010-A-13, sp. zn. KSBR 28 INS 3425/2010. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW:<<http://kraken.slv.cz/2VSOL243/2010>>.

⁹⁸ Usnesení VSOL ze dne 27. 05. 2011, č. j. 2 VSOL 186/2011-A-22, sp. zn. KSBR 40 INS 13763/2010. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW:<<http://kraken.slv.cz/2VSOL186/2011>>.

⁹⁹ Uvedené informace vychází ze zprávy insolvenčního správce o stavu řízení ke dni 31. 12. 2014, která je dostupná online na WWW:<<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=16193683>>.

¹⁰⁰ V podrobnostech Důvodová zpráva k návrhu InsZ.

Lze dovodit, že s tímto stavem souvisí i zvyšující se počet schválených oddlužení. Zatímco v roce 2008 nepřevýšil jejich počet číslo 500¹⁰¹, v roce 2010 se počet schválených oddlužení přiblížil číslu 5000 (konkrétně 4666¹⁰²). V roce 2013 jich bylo 19375,¹⁰³ což je více než čtyřnásobný nárůst oproti roku 2010. Jak plyne z uvedených čísel, je institut oddlužení hojně a postupem let častěji využíván. Statistiky na portálu Ministerstva spravedlnosti bohužel nerozlišují mezi insolvenčními návrhy podanými podnikatelskými či nepodnikatelskými subjekty, uvádí pouze souhrnné údaje. Nárůst oddlužení byl poměrně rapidní, když vzrostl téměř desetkrát. Insolvenční návrhy se však mohou opakovat, tudíž je třeba brát uvedené údaje s jistou rezervou. Přesnější údaje byly zpracovány společností CRIF - Czech Credit Bureau, a.s. Tyto údaje jsou uvedeny v tabulce, která tvoří přílohu č. 2 této diplomové práce. Pro účely této statistiky jsou zde fyzické osoby podnikatelé rozděleny na ty, kteří prošli oddlužením a kteří nikoliv.

2.3.2 Vysoký nápad věcí na soudy

V souvislosti se vzrůstajícím zadlužením subjektů a razantního nárůstu podaných dlužnických insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení se samozřejmě zvýšil nápad věcí na soudy. Asi bylo počítáno s tím, že nápad insolvenčních věcí se zvýší. Autorka se domnívá, že ani sám zákonodárce nepředpokládal, že bude institut oddlužení využíván v tak vysoké míře. Což potvrzuje Kislingerová,¹⁰⁴ když uvádí, že se původně počítalo s cca 80 případy insolvenčních řízení (myšleno ve vztahu k institutu oddlužení) za rok v přepočtu na jednoho insolvenčního soudce. V praxi se však podle ní jedná o 250 – 400 případů. Kislingerová však neuvádí zdroj výše uvedených dat, s nimiž by bylo možno porovnat její zjištění. InsZ sice počítá s funkcemi vyšších soudních úředníků a asistentů soudce (§ 12 odst. 2, §13), avšak jejich počet možná není dostatečný.

Jak již bylo uvedeno, věcně příslušným soudem v insolvenčním řízení v prvním stupni je krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka. Na Slovensku jsou v prvním stupni věcně příslušné soudy okresní (srov. subkapitola

¹⁰¹ Statistika ISIR. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/2008.pdf>>. Konkrétně bylo schváleno 477 oddlužení.

¹⁰² Statistika ISIR. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/2010.pdf>>.

¹⁰³ Statistika ISIR. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_rok_2013.pdf>.

¹⁰⁴ KISLINGEROVÁ, Eva in KISLINGEROVÁ, Eva; RICHTER, Tomáš; SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008 – 2013*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1. Str. 8.

4.1.5). V České republice je osm krajských soudů (k nim je ještě nutno připočítat pobočky v Liberci, Olomouci, Táboře, Karlových Varech, Pardubicích, Jihlavě a ve Zlíně).¹⁰⁵ Statistiky dostupné na portálu Ministerstva spravedlnosti dokládají vysoký nápad insolvenčních věcí, a soudům se tak zcela nedaří naplnit obecnou zásadu rychlosti řízení, neboť jsou přetíženy.

Důvodová zpráva k revizní novele InsZ sice stejně jako další¹⁰⁶ konstatuje zatíženost insolvenčních soudů a soudních kancelářů,¹⁰⁷ zmírnění tohoto stavu se však snaží nalézt například v takzvaných administrativních přínosech revizní novely (konkrétně se jedná o zrušení povinnosti vyvěšovat písemnosti na úřední desce soudu),¹⁰⁸ což se autorce nejeví jako opatření systémové, ale spíše „vizuální“. Problém možná tkví v tom, že stát, jenž má zajišťovat řádné fungování soudní soustavy, by se měl spíše zaměřit na efektivnější určování počtu soudců, respektive na nabírání (schopných) úředních osob včetně administrativního aparátu. Ideálně však ne takovým způsobem, aby absolventům právnických fakult byla doba povinné praxe zvýšena ze tří na pět let, jak navrhuje nový ministr spravedlnosti. S těmito opatřeními samozřejmě souvisí nutnost přidělování většího množství finančních prostředků do oblasti soudnictví.

Je možné, že zákonodárce bude hledat další způsoby řešení výše nastíněného problému, neboť v plánu legislativních prací vlády je uvedena novela InsZ,¹⁰⁹ která by měla být vládě předložena v měsíci červnu 2015.¹¹⁰ Její obsah zatím není znám, nicméně ministr spravedlnosti se vyjádřil v tom smyslu, že mezi jeho priority patří: „(...) *dlouhodobý boj s insolvenčními mafiemi*.“¹¹¹

¹⁰⁵ Seznam poboček krajských soudů je uveden v Příloze č. 5 a č. 6 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁰⁶ GINTER, Jindřich. *Justici ochromují rychle rostoucí počty dlužníků*. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.crif.cz/Novinky/Novinky/Pages/Justici-ochromuj%C3%AD-rychle-rostouc%C3%AD-po%C4%8Dty-dlu%C5%BEen%C3%ADk%C5%AF.aspx>>.

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb. [online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgrpwi6rngaDZ>>. Str. 36 (dále citováno jako „Důvodová zpráva k revizní novele InsZ“).

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k revizní novele InsZ. Str. 36.

¹⁰⁹ Plán legislativních prací vlády na rok 2015. [online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/plan-legislativnich-praci-na-rok-2015-125665/>>.

¹¹⁰ Vláda České republiky. Plán legislativních prací vlády na rok 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/tiskove-informace/1_Plan-legislativnich-praci-vlady-na-2015.pdf>.

¹¹¹ Boj s dluhovým byznysem a insolvenčními mafiemi: priority nového ministra spravedlnosti Roberta Pelikána. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=341608>>.

2.3.3 Ochrana dlužníka versus práva věřitelů

Jak plyne již z předmětu úpravy InsZ, má být insolvenční řízení vedeno tak, aby došlo k co nejvyššímu (a zásadně poměrnému) uspokojení dlužníkových věřitelů. Toto je pak následně umocněno v § 5 InsZ, který normuje o některých zásadách insolvenčního řízení. Přičemž jednou z těchto zásad je zásada rychlého, hospodárneho a co nejvyššího uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a) InsZ]. Oddlužení je do jisté míry v protikladu s uvedenou zásadou, kterou by mělo být insolvenční řízení ovládáno, jelikož v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře stačí k úspěšnému projití tímto procesem uhradit 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Samozřejmě se stává, že dlužníci v konečném souhrnu zaplatí více, záleží na tom, jak jsou v usnesení o schválení oddlužení strukturovány jednotlivé splátky věřitelům a také jak dlužníci dodržují další povinnosti vyplývající z insolvenčního zákona, například jestli řádně přiznávají mimořádné příjmy. Ale pokud by dlužníci byli schopni uhradit pouze 30 % výše do řízení přihlášených, zjištěných a nepopřených pohledávek a nebyl by jiný vhodnější způsob řešení úpadku, věřitelé by se vlastně museli spokojit s necelou třetinou vlastní pohledávky (a to samozřejmě v případně řádně proběhlého oddlužení). Další problém je výše uvedené osvobození od placení neuspokojených pohledávek. Samozřejmě z pohledu dlužníka se bude pravděpodobně jednat o jednu z důležitých příčin vedoucí k podání insolvenčního návrhu spojeným s návrhem na povolení oddlužení. Z pohledu věřitele se však nejedná o příliš šťastnou úpravu. Důvodová zpráva však argumentuje dosažením účelu insolvenčního řízení a uspokojení věřitelů.¹¹²

2.4 Shrnutí

Jak vyplývá z výše uvedeného, institut oddlužení je od svého začlenění do českého právního řádu hojně využíván. Z příslušných kapitol je patrné, že podmínky subjektivní přípustnosti i přes stejné gramatické znění § 389 InsZ prošly poměrně znatelným vývojem. Nejen na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu byl institut oddlužení rozšířen směrem k podnikatelům, respektive k závazkům vzešlých z jejich činnosti. Otázkou však je, jak moc toto rozšíření koresponduje s úmyslem zákonodárce, který v průběhu legislativního procesu při projednávání návrhu insolvenčního zákona omezil podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení, jak již bylo v předchozích kapitolách podrobně uvedeno.

¹¹² Důvodová zpráva k návrhu InsZ. Str. 73 – 74.

Je zajímavé, že při koncipování odůvodnění rozhodnutí časově se vztahujících před vydání příslušných usnesení Nejvyššího soudu o umožnění oddlužení podnikatelských závazků apod. soudy braly úmysl zákonodárce v potaz. Konkrétně jím přímo argumentovaly na podporu svých rozhodnutí, když potvrzovaly rozhodnutí soudů prvního stupně.

Od té doby, co Nejvyšší soud vydal již uváděná (poměrně přelomová) rozhodnutí, však v odůvodněních nižších soudů nebyl na úmysl zákonodárce kladen až takový důraz. Lze konstatovat, že se soudy „přizpůsobily“ argumentaci Nejvyššího soudu. S tím samozřejmě také může souviset a asi i souvisí vzrůstající počet podaných insolvenčních návrhů, ve velké většině spojených s návrhem na povolení oddlužení. Na podporu podnikatelského oddlužení lze uvést, že v případě, kdy dotyčná osoba nemá zpeněžitelný majetek, se jeví jako vhodnější řešení postupná úhrada pohledávek, neboť věřitelé tím budou uspokojeni ve větším rozsahu než v případě řešení úpadku konkrétního dlužníka konkursem.

Vzhledem k shora popsané situaci se jevílo jako účelné novelizovat normy související s oddlužením ve vztahu k oddlužení podnikatelů, respektive dluhů z podnikání. O proběhlé novelizaci insolvenčního zákona pojednává následující kapitola této práce.

TŘETÍ KAPITOLA: PRÁVNÍ ÚPRAVA ODDLUŽENÍ OD

01. 01. 2014

3.1 Revizní novela

3.1.1 Obecně

„Revizní novela“ je označení pro zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění InsZ. Z využití shodného přívlastku „revizní“ by mohl plynout závěr, že se jedná o novelizaci nikoliv povrchní, ale naopak hloubkovou. Z důvodové zprávy k této novele se podává, že *„Ministerstvo spravedlnosti si vytкло za cíl připravit takovou novelu InsZ, která by představovala odpovídající reakci na komplexní posouzení kladů a záporů úpravy úpadkového práva obsažené právě v InsZ.“*¹¹³ Lze se tedy přiklonit k závěru uvedenému v prvotní části této kapitoly o hlubší novelizaci. S ohledem na rekodifikaci soukromoprávních předpisů bylo též třeba přizpůsobit znění InsZ těmto předpisům, byť šlo o cestu spíše obsahovou, než vizuální. InsZ sice respektuje úpravu rekodifikačních předpisů, nicméně jedním z cílů revizní novely nebylo přizpůsobit terminologii InsZ terminologii OZ. Například v insolvenčním zákonu je nadále používán termín „podnik“, byť s účinností občanského zákoníku je zaveden pojem „obchodní závod“ (například § 316 odst. 1 InsZ vs. § 502 OZ).

Na textu novely InsZ se také podílela výše zmíněná expertní skupina. V důvodové zprávě je obsaženo rozdělení hlavních novelizovaných oblastí; jedná se například o určování a odměňování insolvenčních správců, věřitelské orgány, souběh exekučního a insolvenčního řízení apod.¹¹⁴ Pro účely této práce bude pozornost dále zaměřena na sféru oddlužení.

3.1.2 Novelizační návrhy vzešlé z veřejné konzultace

Předložená regulace byla též odůvodňována připomínkami vzešlými z veřejné konzultace, jejíž výsledky jsou poměrně přehledně shrnuty v dokumentu s názvem „Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením“. Návrh revizní novely byl zaslán nejrozličnějším subjektům; k návrhu připomínku zaslaly například krajské soudy atd. Připomínku nepřipojily například tuzemské právnické fakulty. Údaje z této diskuse jsou veřejně dostupné na internetových stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

¹¹³ Důvodová zpráva k revizní novele InsZ. Dostupná z ASPI pod č. LIT45497CZ. Str. 1.

¹¹⁴ Důvodová zpráva k revizní novele InsZ. Dostupná z ASPI pod č. LIT45497CZ. Str. 2.

Autorka se zaměřila hlavně na oblast související s oddlužením. V souvislosti s oddlužením plynou z textu následující připomínky:

- nenadálé příjmy dlužníka,
- úprava minimální hranice uspokojení nezajištěných věřitelů v rámci oddlužení a
- zákonné rozšíření subjektivní přípustnosti tohoto institutu.

Připomínky z těchto oblastí byly do značné míry adresovány ze strany České bankovní asociace.

a) Nenadálé příjmy

Pod pojmem nenadálé (v insolvenčním zákonu je užíván termín „mimořádné“) příjmy dlužníka si lze představit například vratitelný přeplatek na některé dani. Pravděpodobně by sem mohly patřit přeplatky na dodávkách plynu, elektřiny apod. Tato připomínka byla v zásadě bezpředmětná, neboť v zákonu tato problematika řešena byla, byť předmětné ustanovení bylo zasaženo novelizací, ale ne přímo v souvislosti s mimořádnými příjmy [§ 412 odst. 1 písm. b) InsZ].

b) Změna minimální hranice uspokojení nezajištěných věřitelů

Ze strany České bankovní asociace též vzešel návrh o změně hranice minimálního uspokojení nezajištěných věřitelů, která v současné době činí 30 %. Z připomínky vyplynulo, že mělo jít o změnu směrem k vyššímu uspokojení věřitelů. Případně měl být doplněn zákonný text o hledisko „konkrétní situace dlužníka“. Tato připomínka byla s ohledem na povahu institutu oddlužení zamítnuta.¹¹⁵ Dle názoru autorky je vhodnější zachovat stávající hranici 30 %, a to z několika důvodů. Předně, na základě normované minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů asi nelze bez dalšího dovozovat, že tito věřitelé nedosáhnou při realizaci oddlužení uspokojení vyššího. Dle autorčina názoru je korektiv konkrétní situace dlužníka v zásadě uplatňován tím, že někdy je dosaženo uspokojení ve výši 30 %, 50 % atd. Kromě toho se autorce tento pojem jeví až příliš vágní, a je otázka, jak by byl dále v rámci rozhodovací praxe soudů vykládán a jestli by takový výklad nevedl k (ještě) menšímu uspokojení věřitelů.

¹¹⁵ Veřejná konzultace Ministerstva spravedlnosti ČR. Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79442>.

c) Subjektivní přípustnost

V oblasti subjektivní přípustnosti oddlužení bylo konkrétně navrženo, aby bylo možno realizovat oddlužení u fyzické osoby podnikatele, to ovšem za podmínky, že jeho věřitelé budou moci ovlivnit minimální výši uspokojení. Ministerstvo spravedlnosti zareagovalo v tom smyslu, že tato připomínka má být zapracována, a to s ohledem na závěry judikatury Nejvyššího soudu.¹¹⁶

Ze strany předkladatele návrhu revizní novely byl uveden názor, že tato problematika je dostatečně řešena v judikatuře. Novelizace však měla primární cíl posílení právní jistoty adresátů předmětných právních norem, z toho důvodu i přes údajné judikatorní vyřešení bylo přistoupeno k novele insolvenčního zákona v souladu s některými závěry vycházejícími z aplikační praxe.

3.1.3 Změny v oblasti oddlužení obecně

Již při nahlédnutí do ÚZ insolvenčního zákona ve znění od 01. 01. 2014 si nelze nepovšimnout změn v hlavě páté InsZ, v níž je obsažena právní úprava oddlužení. Některé změny lze označit jako legislativně technické [např. zpřesnění normativního vyjádření § 412 odst. 1 písm. e) InsZ]. Jiné změny jsou však koncepční. Insolvenční zákon (konečně) normuje o společném návrhu manželů na povolení oddlužení (§ 394a InsZ). Výčet právě uvedených novelizací není konečný. Pro účely této práce je prvotní zájem směřován k § 389 InsZ a dále například k § 397 a k § 405 InsZ.

3.1.4 Úprava subjektivní přípustnosti oddlužení od 01. 01. 2014

Ustanovení § 389 InsZ upravující přípustnost oddlužení bylo změněno následujícím způsobem: V prvním odstavci je dispozice právní normy, tedy možnost dlužníka navrhnout insolvenčnímu soudu řešení jeho nastalého či hrozícího úpadku oddlužením, a to za předpokladu, že budou splněny následující podmínky: Právnícká osoba nesmí být dle zákona považována za podnikatele a současně nesmí mít dluhy z podnikání. U fyzické osoby je pouze jedno kritérium, a to absence dluhů z podnikání. V této souvislosti autorka podotýká, že již v roce 2007 někteří autoři poukazovali na to, že by oddlužení mělo být povoleno pro fyzické osoby bez ohledu na to, jestli jsou podnikateli, či ne.¹¹⁷

¹¹⁶ Konkrétně je zde odkaz na Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 04. 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněné pod číslem 79/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z CODEXIS.

¹¹⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění*. Právní rozhledy, rok 2006, roč. 14, č. 21, str. 773.

a) Promítnutí judikatorních závěrů

V důvodové zprávě k revizní novele InsZ lze najít tvrzení, že byly přejaty některé judikatorní závěry ve vztahu k oddlužení podnikatelských dluhů. Soudy měly zkoumat dobu vzniku dluhu, doba ukončení dlužníkovy podnikání, četnost dluhů z podnikání, poměr podnikatelských dluhů k ostatním, srozumění věřitele s režimem

Doba vzniku dluhu by měla být v zásadě bezpředmětná. Dlužník může být nadále podnikatelem a reálně podnikat. Druhé zmiňované hledisko by se tedy také nemělo uplatnit. V případě četnosti dluhů z podnikání a jejich porovnání s celkovou výší dlužníkem tvrzených dluhů lze odkázat na stejný argument jako v případě kritéria doby vzniku. Neměla by být aplikovatelná rozhodnutí, která se zabývala mírou přípustnosti podnikatelských dluhů. Zbývá poslední kritérium, a to srozumění věřitele. Nejvyšší soud judikoval, že toto srozumění „(...) může vyplynout například z toho, že věřitel nejpozději při projednání způsobu oddlužení neuplatní výhradu proti schválení oddlužení založenou na argumentu, že jeho pohledávka je dlužníkovým dluhem z podnikání.“¹¹⁸ Lze konstatovat, že tento závěr byl skutečně do insolvenčního zákona přejat (§ 403 odst. 2 věta čtvrtá InsZ). O problematice souhlasu (nezajištěného) věřitele je pojednáno v subkapitole 3.2.1.

b) Vliv občanského zákoníku

V přeformulovaném § 389 InsZ lze spatřovat stopy „harmonizace“ s OZ. Když autorka porovnála toto ustanovení se zněním do 31. 12. 2013, došla k závěru, že užitá formulace není shodná. V aktuálně platném a účinném znění § 389 InsZ je uvedeno „není považována za podnikatele“ (právnícká osoba). V předcházející úpravě bylo uvedeno „není podnikatelem“, přičemž toto kritérium se vztahovalo na fyzické i právnícké osoby.

Dle občanského zákoníku *se* za podnikatele *považuje* osoba zapsaná v obchodním rejstříku (§ 421). O osobách zapisovaných do OR normuje zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. V § 2 odst. 2 písm. a) ObchZ bylo normováno, že podnikatelem *je* osoba zapsaná v obchodním rejstříku. I přes odlišnou formulaci § 421 OZ v porovnání s ObchZ lze dospět k závěru, že dopad těchto ustanovení by měl být v zásadě totožný; nehledě na to, že dle § 2 odst. 2 OZ nelze zákonnému ustanovení přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 04. 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněné pod číslem 79/2009 Sbírky soudních rozhodnutí. Dostupné z CODEXIS.

z jasného úmyslu zákonodárce. Přitom dle důvodové zprávy a Kindla výraz „považuje se“ značí právní fikci, „(...) kterou nelze žádnou argumentací vyvrátit, a to ani, pokud je prokázán opak.“¹¹⁹ Za podnikatele by neměly být považovány například spolky, které nemohou vykonávat podnikání jako hlavní činnost (jako vedlejší však ano) a zároveň nejsou zapisovány do obchodního rejstříku, ale do rejstříku spolkového, jenž je veden u každého krajského soudu, přičemž vznikají dnem zápisu do tohoto rejstříku (§ 226 odst. 1 OZ).

Jinak tomu však je u osob, které k podnikání mají živnostenské či jiné oprávnění. Podle ObchZ byly stejně jako osoby zapsané v obchodním rejstříku podnikateli [§ 2 odst. 2 písm. b)]. Občanský zákoník naopak konstruuje vyvratitelnou domněnku, kdy se dle § 421 OZ má za to, že osoby mající živnostenské či jiné oprávnění jsou podnikateli. V občanském zákoníku je tak v případě těchto osob kladen důraz na činnost (podnikání), než na formální zápis. V některých rozhodnutích již byl tento systematický posun reflektován.¹²⁰ Jak již bylo v předcházející kapitole uvedeno, judikatura dovodila, že jen zápis v některé evidenci (například v živnostenském rejstříku) nemůže vést vždy sám o sobě k závěru o podnikání dlužníka. Tento závěr by neměl být použitelný z toho důvodu, že pro přípustnost oddlužení je rozhodná povaha dluhů, respektive souhlas nezajištěných věřitelů v případě dlužnických dluhů z podnikání. Z toho plyne, že dluhy z podnikání zpravidla představují překážku pro povolení či následné schválení oddlužení.

3.2 Problematika dluhů z podnikání

S ohledem na to, že do jisté míry byly uvolněny podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení, bylo třeba řešit problematiku dluhů vzešlých ze samostatné výdělečné činnosti. Nelze si nepovšimnout, že dluhy z podnikání jsou nadále omezujícím kritériem pro proces oddlužení. Pokud však podá návrh na povolení oddlužení osoba, která byla či je podnikatelem skutečně vykonávajícím činnost ve smyslu § 420 odst. 1 OZ, je možné předpokládat, že některý závazek vyplynul z této činnosti (mohlo by se jednat například o dlužné pojistné či daňové nedoplatky). Asi i z těchto důvodů byl do § 389 InsZ včleněn další odstavec, který

¹¹⁹ KINDL, Milan in KINDL, Milan; ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí*. 1. vydání. Plzeň, Aleš Čeněk, 2014. 303 s. ISBN 978-80-7380-516-6. Str. 22.

¹²⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 07. 2014, č. j. 2 VSOL 556/2014-A-11, sp. zn. KSBR 39 INS 7572/2014. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8047333&imgname=349&co=%A7%20389#vyskyt>>.

umožňuje řešení úpadku oddlužením i přes existenci dluhu/dluhů z podnikání, a to za splnění alespoň jedné ze tří alternativních podmínek. Musí s tím souhlasit věřitel, o jehož pohledávku jde, přičemž dle povahy ustanovení ve spojení s písm. c) tohoto odstavce lze dovodit, že souhlasu podléhá pouze pohledávka nezajištěného věřitele, nikoliv věřitele zajištěného. Případně jde o pohledávku neuspokojenou po skončení insolvenčního řízení z důvodů dle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d) InsZ.¹²¹ Poslední možnost je dána, pokud jde o pohledávku zajištěného věřitele. Tato pohledávka, byť věcně související s dlužníkovým podnikáním, sama o sobě nezakládá překážku pro povolení oddlužení.

3.2.1 Souhlas nezajištěného věřitele

a) Zákonná úprava

Insolvenční zákon normuje o souhlasu nezajištěných věřitelů. Na první pohled se může jevit předmětná norma jako jasná, nicméně z dikce insolvenčního zákona nelze jednoznačně vyvodit, jakým způsobem má být souhlas udělen a hlavně kdy má být udělen, respektive kdy a jestli vůbec má být příslušnému insolvenčnímu soudu tvrzen, potažmo prokázán. V důvodové zprávě k návrhu revizní novely InsZ je uvedeno, že „(...) *tento souhlas může být vyjádřen různým způsobem (včetně toho, že věřitel nenamítne nic proti navrženému způsobu řešení úpadku)*.“¹²² Ustanovení § 392 InsZ normuje o dokladech k návrhu na povolení oddlužení; v tomto ustanovení není souhlas nezajištěného věřitele zmiňován. V uvedeném ustanovení je obsažen jiný druh souhlasu, a to písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se s dlužníkem dohodl na nižším než třicetiprocentním uspokojení pohledávky. V § 24 vyhlášky č. 311/2007 Sb. jsou upraveny přílohy návrhu na povolení oddlužení, přičemž o souhlasu nezajištěného věřitele není v tomto ustanovení normováno. K této problematice nepublikovala expertní skupina žádné stanovisko, jak plyne z internetových stránek Ministerstva spravedlnosti (od roku 2011 nebyla publikována žádná další stanoviska).¹²³

Dalšími možně aplikovatelnými normami jsou normy obsažené v § 397, § 403 a § 405 InsZ. Dle § 397 InsZ soud oddlužení povolí, nedojde – li ke zpětvzetí, odmítnutí či zamítnutí návrhu. Návrh na povolení oddlužení bude odmítnut

¹²¹ Což je v případě splnění rozvrhového usnesení či v případě zrušení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující.

¹²² Důvodová zpráva k revizní novele InsZ. Str. 98.

¹²³ Výkladová stanoviska Expertní skupiny. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://insolvenzni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny.html>>.

z důvodu podání k tomu neoprávněnou osobou, což je dle dikce InsZ každá osoba kromě dlužníka¹²⁴ (§ 389 odst. 3 a contrario). Dále by návrh na povolení oddlužení byl odmítnut například z toho důvodu, že i přes výzvu soudu nebyl návrh řádně doplněn a pro tento nedostatek nelze v řízení pokračovat (§ 393 odst. 3 InsZ). Důvodem pro zamítnutí je také skutečnost, že dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení (§ 395 odst. 2 InsZ). Důležitá norma vztahující se k povolení oddlužení, která je obsažena v § 397 InsZ, je povolení oddlužení v pochybnostech o tom, zda dlužník je oprávněn podat návrh na povolení oddlužení. Přičemž tato otázka má být dále přezkoumávána v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí. K tomuto ustanovení se z důvodové zprávy podává, že „(...) *ve fázi rozhodování o povolení oddlužení zpravidla není prostor pro osvědčování skutečností tvrzených dlužníkem o povaze jeho závazků.*“¹²⁵

Z § 405 InsZ vyplývá, že insolvenční soud oddlužení neschválí, jestliže v průběhu řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Jak je patrné z dikce obou komentovaných ustanovení, procesně se každé vztahuje k jiné fázi oddlužení; § 397 InsZ k první fázi, tedy k povolení oddlužení, § 405 InsZ je koncentrován do fáze po povolení oddlužení, ale před schválením oddlužení. V důvodové zprávě nelze najít podrobnější a vysvětlující komentář k výše uvedenému zákonnému ustanovení.

3.2.2 Možné varianty řešení

Jak je z výše uvedeného patrné, v insolvenčním zákonu nejsou stanoveny jednoznačné normy o formě souhlasu nezajištěného věřitele u pohledávky vzešlé z dlužníkovy podnikání, stejně jako o způsobu či době jeho tvrzení nebo prokazování.

Z relevantních ustanovení InsZ vyplývá několik možných řešení souvisejících se souhlasem věřitele.

¹²⁴ Dle § 394a odst. 3 InsZ jsou pro účely společného oddlužení manželé považováni za jednoho dlužníka a mají postavení nerozlučných společníků.

¹²⁵ Důvodová zpráva k revizní novele InsZ. Dostupná z ASPI pod č. LIT45497CZ. Str. 39.

a) Varianta: V pochybnostech oddlužení povoleno

Pokud autorka vezme v úvahu textaci důvodové zprávy k revizní novele InsZ, která je v tomto směru výše citována, bylo by možno dospět k závěru, že oddlužení bude povoleno, i když nebude dlužník ani tvrdit, že souhlas má, případně ho ani nebude dokládat. Pochybnosti o oprávnění dlužníka podat návrh na povolení oddlužení by pak měly být vyjasněny na řádně svolané schůzi věřitelů. Přičemž do rozhodnutí o způsobu oddlužení mohou věřitelé, kteří hlasovali, namítat skutečnosti odůvodňující odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (§ 403 odst. 2 InsZ). S ohledem na jistou neochotu věřitelů účastnit se schůze upravuje insolvenční zákon následující pravidlo: Pokud věřitelé nejpozději do skončení schůze věřitelů nevznesou výše uvedené námitky, platí, že souhlasí s oddlužením, byť má dlužník dluhy z podnikání. Toto ustanovení tedy předjímá jistou „bdělost“ věřitelů a zároveň, jak poznamenává Pleva,¹²⁶ navozuje určitou koncentraci v řízení, kdy k později vzneseným námitkám a k námitkám uplatněným věřiteli, kteří nehlasovali o přijetí způsobu oddlužení, se nepřihlíží (§ 403 odst. 2 věta třetí InsZ).

b) Varianta: Předem zjištěný názor věřitele

Normu o souhlasu věřitelů by s ohledem na další relevantní ustanovení InsZ bylo možno interpretovat i jiným způsobem. Bylo by možné vycházet z předpokladu, že souhlas nezajištěného věřitele dle § 389 odst. 2 písm. a) InsZ tvoří další z podmínek subjektivní přípustnosti oddlužení. Tento předpoklad lze podpořit tvrzením, že je uvedená norma systematicky zařazena hned do úvodního ustanovení hlavy páté InsZ, jež se věcně zabývá oddlužením. A právě v § 389 InsZ jsou uvedeny podmínky subjektivní přípustnosti. V takovém případě by soud v souladu s § 393 InsZ měl vyzvat dlužníka k doplnění této konkrétní náležitosti, přičemž v případě řádného nedoplnění by byl návrh na povolení oddlužení odmítnut (§ 393 odst. 3 InsZ). Otázkou však je, jestli by byl odmítnut z důvodu řádného nedoplnění dle § 393 odst. 3 InsZ nebo z důvodu podání k tomu neoprávněnou osobou dle § 390 odst. 3 InsZ. Autorka se domnívá, že v uvedeném případě by odmítnutí návrhu bylo založeno na § 390 odst. 3 InsZ. V řízení by totiž nebylo možno pokračovat z důvodu, že nedoložil souhlasy nezajištěných věřitelů.

¹²⁶ PLEVA, Vítězslav. *Závazky z podnikání: Je dlužník povinen zajistit si souhlas věřitelů v případě oddlužení?* [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zavazky-z-podnikani-je-dlužnik-povinen-zajistit-si-souhlas-věřitelu-v-případě-oddlužení-94828.html>>.

A právě tento souhlas je „vstupenkou“ do oddlužení i při existenci dluhů z podnikání.

Na podporu této varianty lze též využít konkrétní citaci z důvodové zprávy, z níž plyne, že v prvotní fázi oddlužení není prostor k ověřování skutečností tvrzených v insolvenčním návrhu v souvislosti s povahou dluhů. Otázkou samozřejmě je, jaké konkrétní skutečnosti jsou z pohledu zákonodárce myšleny; autorka se domnívá, že by se mohlo jednat o tvrzení skutečností souvisejících s konkrétním důvodem jejich vzniku (například rozšíření prostor k podnikání či spotřebitelský úvěr).

c) Spojení a) + b)

Eventuálně by bylo možno uvažovat nad řešením, které by spojovalo prvky výše uvedených variant. Dlužník by se v návrhu na povolení oddlužení vyjádřil k případným dluhům z podnikání, v opačném případě by soud dlužníka vyzýval k doplnění návrhu.

V případě, že by dlužník souhlas věřitele nejen tvrdil, ale též dokládal (například písemným stanoviskem věřitele), nenastal by problém a oddlužení by mohlo být povoleno. V případě, že by dlužník soudu deklaroval kladné stanovisko věřitelů ohledně podnikatelských dluhů, ale nijak by toto nedokládal, uplatnil by se § 397 odst. 1 InsZ, tedy „v pochybnostech povolit“. Obdobně by dle autorky mohlo být postupováno, pokud by dlužník uvedl, že s dotčenými věřiteli vede v tomto směru jednání, nebo že jim třeba zaslal „výzvu k vyjádření se“, nicméně oni se zatím s určitostí nevyjádřili.

Otázkou je, jaký zvolit postup v případě, že by se dlužník k výzvě nevyjádřil. V § 393 odst. 3 InsZ je odmítnutí návrhu podmíněno kumulativním splněním dvou podmínek: nevyjádření se a nemožnost pokračovat v řízení pro tento nedostatek (nedoplnění). Problém této varianty spočívá v tom, že není postaveno na jisto, jestli je tvrzení souhlasu věřitele podmínkou přípustnosti oddlužení, či ne. Věřitel může nejprve souhlas udělit, později jej odvolat, ale také nejdříve může vyjádřit záporné stanovisko a posléze jej změnit ve prospěch oddlužení. Na vyjádření se k této problematice má prostor až do konce schůze věřitelů, případně do 10 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku, když bylo hlasováno mimo schůzi věřitelů. Pokud by mělo být vyjádření se k oddlužení dluhů z podnikání koncentrováno do fáze po povolení oddlužení, neměla by věta čtvrtá v § 403 odst. 2 InsZ význam.

d) Doplněk k variantám řešení

Argumentem opaku by bylo možno dovodit, že v případě uspokojení vyššího či rovnajícího se 30 % výše pohledávky není třeba dokládat písemný souhlas nezajištěného věřitele. Z toho ovšem nevyplývá, že není nutné tvrdit souhlas udělený například ústní formou či jej získat konkludentně.

Vzhledem k tomu, že hranice 30 % je hranice skutečně minimální, tak písemný souhlas by vlastně nemusel být udělován nikdy. Nižší než zhruba třetinové uspokojení je zpravidla¹²⁷ důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení [§ 395 odst. 1 písm. b) InsZ]. Jak plyne z výše uvedeného, tato varianta neřeší otázku souhlasu komplexně. Nějakým způsobem být souhlas udělen musí (buť konkludentně), jinak by novelizovaná úprava InsZ v oblasti oddlužení jaksi postrádala smysl.

3.3 Odraz výše uvedených variant v rozhodovací praxi soudů

Z důvodu výše podané nejasnosti právní úpravy v souvislosti se souhlasem nezajištěných věřitelů se autorka též zaměřila na rozhodovací praxi vrchních soudů, aby zjistila, jakým způsobem je v jejich judikatuře tato problematika řešena.

3.3.1 Vrchní soud v Praze

Rozhodovací praxe Vrchního soudu v Praze v zásadě vychází z varianty uvedené v subkapitole 3.2.2 pod písm. a). Obdobný názor byl prezentován v odborné literatuře z počátku roku 2014.¹²⁸ Tento soud judikoval, že ustanovení InsZ nelze vykládat tak, že předpokladem pro povolení oddlužení je doložení výslovného souhlasu věřitelů pohledávek vzešlých z podnikání. V tomto směru též konstatoval, že by požadavek výslovného souhlasu v důsledku znemožnil oddlužení u většiny podnikatelských subjektů.¹²⁹ Podobná argumentace je obsažena i v následujících rozhodnutích.¹³⁰

¹²⁷ Ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí.

¹²⁸ Například MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. Příručka zejména pro nepravvníky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011. 440 s. ISBN 978-80-7201-862-8. Str. 708.

¹²⁹ Usnesení VSPH ze dne 15. 05. 2014, č. j. 2 VSPH 959/2014-A-15, sp. zn. KSPA 59 INS 36669/2013. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8045087&imgname=6&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹³⁰ Například Usnesení VSPH ze dne 02. 09. 2014, č. j. 4 VSPH 1277/2014-A-28, sp. zn. MSPH 77 INS 5351/2013. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8049409&imgname=82&co=%A7%20389#vyskyt>>.

S tímto názorem se lze ztotožnit. Lze si představit situaci, že dlužník bude mít zanedbatelný dluh z podnikání v poměru k ostatním dluhům zahrnutým do procesu oddlužení, a věřitel mu prozatím neudělí (písemný) souhlas, byť by eventuálně byl později ochoten souhlasit s oddlužením (například po porovnání očekávané výše uspokojení v rámci konkursu a oddlužení). Může se také stát, že věřitel bude nekontaktní. Otázkou je, jak by bylo řešeno, kdyby dlužník doložil nějaké „výzvy k vyjádření se k oddlužení“ adresované věřiteli například na adresu sídla uvedenou v obchodním rejstříku nebo jiné obdobné evidenci a tyto by se dlužníkovi vrátily jako nedoručené.

S ohledem na výše uvedené hledisko míry dluhů z podnikání v poměru k ostatním dluhům lze uvést, že závěry Nejvyššího soudu ohledně dalších kritérií, za nichž je možno do oddlužení zahrnout podnikatelský dluh, by již v dnešních právních poměrech neměly být aplikovatelné.¹³¹ Z judikatury Vrchního soudu v Praze tedy plyne výklad, že nedodaný souhlas dle § 389 odst. 2 písm. a) InsZ v návrhu na povolení oddlužení nezakládá hned důvod pro odmítnutí tohoto návrhu; tato otázka by měla být vyjasněna v pozdější fázi oddlužení, v průběhu schůze věřitelů. Nicméně se často stává, že se věřitelé s hlasovacím právem na schůzi nedostaví, a tak rozhoduje soud. V souladu s § 402 odst. 5 InsZ insolvenční soud rozhodne o způsobu oddlužení v usnesení o schválení oddlužení. V protokolech ze schůzí věřitelů je pak odkazováno na to, že bude vydáno samostatné rozhodnutí v této věci.¹³²

V listopadu roku 2014 bylo v rozhodnutí VSPH konstatováno, že judikatura tohoto soudu je ustálena v tom smyslu, že souhlas věřitele není předepsanou náležitostí návrhu na povolení oddlužení, neboť řešení této otázky je posunuto do doby po povolení oddlužení.¹³³ S tímto tvrzením soudu lze souhlasit. Naprostá většina rozhodnutí VSPH související s touto problematikou následuje výše uvedené judikatorní závěry.

¹³¹ Usnesení VSPH ze dne 11. 09. 2014, č. j. 3 VSPH 694/2014-A-13, sp. zn. MSPH 77 INS 1203/2014. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katschreader.php?soubor=8050131&imgname=92&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹³² Například Protokol o přezkumném jednání a schůzi věřitelů ze dne 11. 06. 2014, č. j. KSPA 59 INS 36669/2013-B-. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12767925>>.

¹³³ Usnesení VSPH ze dne 18. 11. 2014, č. j. 3 VSPH 1219/2014, sp. zn. KSPH 60 INS 10657/2014-A-26. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katschreader.php?soubor=8052083&imgname=246&co=%A7%20389#vyskyt>>.

a) Odlišná rozhodnutí

Ojedinele však lze nalézt rozhodnutí, která jsou s touto praxí v rozporu. Například v usnesení VSPH ze dne 26. 05. 2014, č. j. 1 VSPH 1059/2014-A-15, sp. zn. KSCB 25 INS 21919/2013, soud konstatoval, že eventuální dluhy z podnikání by nemusely tvořit překážku pro povolení oddlužení, pokud by si dlužnice obstarala souhlasy takových věřitelů.¹³⁴ Z insolvenčního spisu vyplývá, že řízení bylo nakonec zastaveno, neboť ve stanovené lhůtě dlužnice neuhradila zálohu na náklady insolvenčního řízení (VSPH potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o zaplacení předmětné zálohy).

Dle dalšího rozhodnutí zdejšího soudu dlužník „(...) *netvrdil (netvrdí) skutečnosti, z nichž by bylo možno usuzovat na to, že věřitelé, vůči nimž má dlužník dluhy z podnikání, se oddlužení nebrání.*“¹³⁵ Z toho důvodu nebyl dlužník dle názoru soudu oprávněnou osobou ve smyslu § 389 InsZ.

3.3.2 Vrchní soud v Olomouci

a) Prvotní rozhodovací praxe

Vrchního soud v Olomouci v zásadě vychází z druhé varianty řešení souhlasu nezajištěného věřitele s tím, aby byla jeho pohledávka podrobena režimu oddlužení [subkapitola 3.2.2 písm. b)]. Nebylo tomu tak vždy. V prvních měsících po nabytí účinností revizní novely InsZ bylo rozhodování zdejšího soudu v zásadě stejné jako u Vrchního soudu v Praze, tedy podle varianty první [subkapitola 3.2.2 písm. a)]. Předmětné řízení bylo nakonec zastaveno.

V usnesení ze dne 28. 01. 2014, č. j. 1 VSOL 10/2014-A-14, bylo judikováno, že pokud nebyl souhlas příslušného věřitele připojen k návrhu na povolení oddlužení, jedná se o stav, na který navazuje § 397 InsZ.¹³⁶ To znamená, že v tomto případě vznikly pochybnosti o tom, jestli je dlužník oprávněn k podání tohoto návrhu, či nikoliv. I přesto by mělo být oddlužení povoleno a následné nejasnosti měly být předloženy k řešení na schůzi věřitelů. Dlužníkovi bylo oddlužení povoleno, nakonec však bylo vydáno usnesení o neschválení oddlužení,

¹³⁴ Usnesení dostupné online na WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8045557&imgname=184&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹³⁵ Usnesení VSPH ze dne 23. 09. 2014, č. j. 2 VSPH 1727/2013-A-16, sp. zn. KSPH 35 INS 22810/2013. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8050643&imgname=100&co=%A7%20389#vyskyt>>. Řízení bylo nakonec zastaveno z důvodu nezaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení.

¹³⁶ Jedná se o Usnesení VSOL ve věci sp. zn. KSOL 16 INS 23069/2013. Usnesení je dostupné online na WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSOL10/2014>>.

neboť jeden z věřitelů projevil nesouhlas s tímto způsobem řešení úpadku. Věc však bude znovu projednávána před Vrchním soudem v Olomouci, protože dlužník podal proti předmětnému usnesení odvolání.

b) Změna rozhodovací praxe

Na argumentaci popsané pod bodem a) však Vrchní soud nesetřval příliš dlouho. Obrat v nahlížení na dokládání souhlasu věřitelů dokazují rozhodnutí zdejšího soudu zhruba od května 2014, například Usnesení ze dne 27. 05. 2014, č. j. 1 VSOL 461/2014.¹³⁷ V této věci dlužník netvrdil ani nedoložil souhlasy věřitelů. Vrchní soud vycházel z přesvědčení, že nedoložení výslovného souhlasu je důvodem pro odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, a to dle § 390 odst. 3 InsZ, neboť byl podán osobou, jež není nadána aktivní věcnou legitimací. Obdobná argumentace je využita též v Usnesení ze dne 29. 05. 2014, č. j. 1 VSOL 436/2014, sp. zn. KSBR 33 INS 3798/2014.

Dlužníky bylo v odvoláních často namítáno, že pro uplatnění možných námitek věřitelů stran způsobu oddlužení je určena právě schůze věřitelů. Zdejší soud se tedy musel vypořádat s odvolacími důvody nějakým způsobem vypořádat, což provedl následujícím způsobem: V zásadě vycházel z argumentace, že souhlas věřitele představuje další podmínku subjektivní přípustnosti v případě dlužníka majícího závazky ze samostatné výdělečné činnosti. Tento závěr též vyplývá z judikatury Vrchního soudu v Olomouci, kdy tvrdí, že souhlas věřitelů nemůže být otázkou jen povinných příloh.¹³⁸ Z toho důvodu musí dlužník ve svém návrhu na povolení oddlužení alespoň tvrdit takové skutečnosti, ze kterých je možno dovodit, že skutečně splňuje podmínky normované v § 389 InsZ. Tedy například musí uvést, že má (alespoň předběžně) zajištěny souhlasy věřitelů apod. Nebo by například měl uvést, že s dotčenými věřiteli jedná (případně s jakým výsledkem.)¹³⁹

Soud se musel vypořádat s argumenty dlužníků, kteří odkazovali na dřívější rozhodnutí samotného Vrchního soudu v Olomouci, případně na konstantní judikaturu Vrchního soudu v Praze. V zásadě jen bylo konstatováno, že

¹³⁷ Jedná se o Usnesení VSOL ve věci sp. zn. KSBR 37 INS 891/2014 . Usnesení je dostupné online na WWW: <<http://kraken.slv.cz/1VSOL461/2014>>.

¹³⁸ Usnesení VSOL ze dne 25. 09. 2014, č. j. 2 VSOL 914/2014, sp. zn. KSBR 47 INS 5811/2014. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW:<<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8051117&imgname=165&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹³⁹ K tomu Usnesení VSOL ze dne 24. 09. 2014, č. j. 3 VSOL 609/2014-A-14, sp. zn. KSBR 44 INS 12923/2014. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/3VSOL609/2014>>.

tato praxe je již překonaná. V září roku 2014 již bylo zdůrazněno, „(...) že nepřipuštění oddlužení u dlužníků se závazky z podnikání, u nichž dlužník ani netvrdil souhlas věřitelů, je v rozhodovací činnosti zdejšího soudu ustálenou praxí.“¹⁴⁰

c) Příčiny změny rozhodovací praxe

Je zajímavé si položit otázku, na základě čeho byla rozhodovací praxe zdejšího soudu změněna způsobem výše popsáním. V jednom rozhodnutí je jako příčina změny rozhodovací praxe uvedena skutečnost, že odvolacímu soudu bylo z úřední činnosti známo, že například Česká správa sociálního zabezpečení nevydává souhlas s oddlužením. Údajně z tohoto důvodu příslušný senát změnil své dosavadní stanovisko, což přímo vyplývá z odůvodnění rozhodnutí pod č. j. 1 VSOL 590/2014, sp. zn. KSBR 44 INS 12040/2014.¹⁴¹

Autorka se domnívá, že příčinou spíše bylo stanovisko Nejvyššího soudu, které bylo insolvenčním soudcům prezentováno na školení v Kroměříži. Ostatně tímto způsobem je v mnoha rozhodnutích Vrchního soudu v Olomouci odůvodněn odklon od předchozí praxe a je nově judikováno, že se soudy přiklonily k výkladu, který je dle Nejvyššího soudu správný.

Je otázkou, proč soudy volí tuto argumentaci na podporu svých výroků. Asi by byl možný a možná by se ukázal jako správný výklad, že si tímto krokem odvolací instance hájí svoje stanovisko, když se zaštituje názorem dovolacího soudu. V případě eventuálního dovolání by se soud pravděpodobně ve své argumentaci přiklonil k již vyřčenému stanovisku, a to třeba z důvodu, že jedním z jeho hlavních úkolů je sjednocování judikatury, jak plyne ze zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Nelze však vyloučit, že by Nejvyšší soud mohl jít „proti sobě“ a v konkrétní věci rozhodnout jinak. Je též možné, že za účelem sjednocení rozhodovací praxe bude vydáno nějaké stanovisko, neboť jak plyne z některých rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, byl v této věci podán podnět Nejvyššímu soudu.¹⁴²

¹⁴⁰ Usnesení VSOL ze dne 30. 09. 2014, č. j. 2 VSOL 959/2014-A-12, sp. zn. KSBR 52 INS 21475/2014. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8050012&imgname=151&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹⁴¹ Usnesení dostupné online na WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8046288&imgname=30&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹⁴² Usnesení VSOL ze dne 28. 01. 2015, č. j. 3 VSOL 1183/2014, sp. zn. KSBR 40 INS 23454/2014. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné na WWW: <<http://kraken.slv.cz/VSOL3VSOL1183/2014>>.

d) Argumenty proti této koncepci

Autorka se domnívá, že shora nastíněná argumentace má slabá místa a možná jde proti smyslu InsZ. Ve fázi, kdy je teprve rozhodováno o povolení oddlužení, není jasné, který věřitel se do řízení přihlásí a který nikoliv. Ostatně věřitelé nejsou (kromě doručení vyhláškou) jinak vyrozumíváni o podaných dlužnických insolvenčních návrzích (věřitelské návrhy jsou doručovány dlužníkovi do vlastních rukou). Což je samozřejmě poměrně logické řešení, neboť by jinak vznikaly neúměrné transakční náklady, ať už na straně soudu, tak případně dlužníka. Výjimka je v případě takzvaných známých věřitelů dle § 430 InsZ [srov. v subkapitole 2.1.3 písm. a)]. Informovanost věřitelů je postavena na principu, že bdělým náleží jejich práva, což znamená, že oni musí aktivně sledovat dlužníka (ve smyslu jeho zápisu v insolvenčním rejstříku). Na tomto principu je postaven systém přihlašování pohledávek (tedy těch pohledávek, které se v insolvenčním řízení uplatňují přihláškou). Neboť s nepřihlášením pohledávky může být spojen poměrně závažný důsledek, a to nevymahatelnost pohledávek dle § 414 InsZ z titulu osvobození dlužníka od povinnosti hradit zbytek pohledávek po řádně proběhlém oddlužení.

V zásadě by tento postup mohl vést až k diskriminačnímu jednání, kdy by byli zvýhodňováni věřitelé, kteří mají pohledávku vzniklou v souvislosti s dlužníkovým podnikáním. Jelikož je vyžadován souhlas věřitelů, oni se ve svém důsledku o oddlužení samozřejmě dozvědí. Ostatní věřitelé musí spoléhat na to, že jim neuniknou zahájená insolvenční řízení, o nichž se mohou dozvědět prostřednictvím Insolvenčního rejstříku. Je sice pravdou, že existují programy na monitoring Insolvenčního rejstříku, ale ne každý věřitel je má, byť jsou cenově poměrně dostupné.¹⁴³

Jak je patrné z předchozího textu, v některých rozhodnutích je akcentován požadavek výslovného souhlasu nezajištěného věřitele. Autorka se domnívá, že tento postup není zcela správný. Insolvenční zákon nenormuje o písemném souhlasu, ale pouze o souhlasu, přičemž souhlas udělený písemnou formou je jednou z možných forem, nikoliv formou jedinou a explicitně zákonem požadovanou. To však nebrání procesní aktivitě dlužníka v této oblasti.

¹⁴³ Například program Testujme.cz. Jistý monitoring je přímo dostupný přímo v databázi Insolvenčního rejstříku; ten ale nefiltruje vybrané subjekty.

3.4 Další dopady revizní novely

3.4.1 Nastavení splátek

S účinností revizní novely InsZ je sice možné, aby i podnikatel (fyzická osoba) reálně vykonávající samostatnou výdělečnou činnost prošel procesem oddlužení. V aktuálně platném a účinném znění InsZ však není řešeno, jakým způsobem mají být u těchto osob nastaveny pravidelné splátky.

Na následujících příkladech z praxe je uvedeno, jakým způsobem se krajské soudy vypořádávají s určením splátek u podnikatelů.

a) Krajský soud v Hradci Králové

Ve věci vedené u zdejšího soudu se dlužník návrhem ze dne 06. 02. 2014 domáhal povolení oddlužení. V návrhu uvedl, že vykonává samostatnou výdělečnou činnost a s ohledem na dvě vyživovací povinnosti (ve výši 7 000,-Kč) navrhl, aby byla výše sumy, z níž by byly hrazeny splátky věřitelům a odměna insolvenčního správce, stanovena pevnou částkou (13 700,- Kč). Usnesením ze dne 06. 08. 2014 mu bylo schváleno oddlužení tak, jak ve svém podání navrhoval. V případě dostatečných příjmů (které by vplynuly z daňového priznání) soud určil, že by dlužníkovi byla doměřena část k doplacení.¹⁴⁴ O řešení souhlasu věřitelů s oddlužením se nelze v příslušném insolvenčním spisu dopátrat; soud o způsobu oddlužení rozhodl sám. Z předložené zprávy insolvenčního správce o plnění oddlužení však plyne, že k přerozdělení věřitelům za období leden a únor 2015 nebyla určena žádná částka.

Ve věci vedené pod sp. zn. KSPA 44 INS 10098/2014 měla dlužnice k dispozici příjmy plynoucí z invalidního důchodu, vlastního podnikání (vyčísleny na cca 11 000,- Kč měsíčně) a ze smlouvy o důchodu. Soud v usnesení, jímž oddlužení schválil, přikázal dlužnici, aby na účet insolvenčního správce zasílala veškeré své příjmy (obdobnou povinností soud zavázal současné a budoucí plátce příjmu dlužnice); insolvenční správce měl rozpočítat povinné platby a rozesílat je věřitelům, sobě odečíst zákonem stanovenou odměnu a zbytek (nepostížitelnou částku) zaslat zpět dlužnici.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 06. 08. 2014, KSHK 41 INS 3102/2014-B-8. [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=13906546>>.

¹⁴⁵ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 30. 01. 2015, č. j. KSPA 44 INS 10098/2014-B-8. [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=16491220>>.

b) Krajský soud v Plzni

Krajský soud v Plzni ve výroku přikázal dlužníkovi, aby v případě, že má příjmy z podnikatelské činnosti, vyplácel k rukám insolvenčního správce pravidelné měsíční zálohy v minimální výši jedné šedesátiny z 30 % všech zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů.¹⁴⁶ Výše pohledávek činila cca 670 000,-Kč, což znamená, že by záloha činila zhruba 3350,- Kč. V odůvodnění předmětného usnesení sice není uvedeno, jakými úvahami byl soud veden při stanovování této zálohy, nicméně z výpočtu vycházejícího z rozložení oddlužení na 5 let (60 měsíců) vyplývá, že by dlužník tímto způsobem uhradil 201 000,-Kč. Tato suma představuje 30 % celkové výše pohledávek, tedy zákonem garantované minimální uspokojení věřitelů.

Aby bylo možno případně dlužníka zkontrolovat, nad to soud uložil dlužníku povinnost bez zbytečného odkladu předložit na vyžádání daňová přiznání. Současně s tím, asi aby mohla být výše zálohy modifikována, měl dlužník oznamovat změnu rozsahu podnikání.

V příslušném insolvenčním spisu nejsou ke dni 29. 03. 2015 dostupné dokumenty, které by souvisely s dalším průběhem oddlužení u této osoby.

Obdobně soud postupoval ve věci vedené pod sp. zn. KSPL 52 INS 2769/2014.¹⁴⁷

c) Krajský soud v Brně

Ve věci vedené u Krajského soudu v Brně se dlužník – podnikatel domáhal povolení oddlužení. V době podání návrhu podnikal (s průměrným ziskem 10 900,-Kč měsíčně), dále uzavřel smlouvu o důchodu na částku 1 900,- Kč měsíčně.

Soud dlužníkovi oddlužení povolil a následně schválil, přičemž dle příslušného výroku byl dlužník povinen hradit zálohu ve výši 3 180,- Kč.¹⁴⁸ Insolvenčnímu správci bylo přikázáno, aby za použití ustanovení OSŘ o srážkách ze mzdy určil výši srážek z příjmů dlužníka tak, že rozsah postižitelné výše příjmů

¹⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 06. 2014, č. j. KSPL 52 INS 2769/2014-B-5. [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=13014461>>.

¹⁴⁷ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 08. 2014, č. j. KSPL 29 INS 15043/2014-B-5. [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=14553889>>.

¹⁴⁸ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 03. 2015, sp. zn. KSBR 47 INS 32876/2014. [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=17239873>>.

z podnikání je stanoven rozdílem reálných příjmů po odečtení zákonných odvodů a dalších výdajů, jež dlužník na dosažení svých příjmů skutečně vynaložil.

Dlužník je povinen každý rok, vždy nejpozději do 31. března příslušného roku, předložit insolvenčnímu správci přehled svých příjmů za uplynulý rok, včetně daňového priznání. Lhůta pro podání daňového priznání je však v zákonu č. 280/2009 Sb., daňovém řádu, stanovena do prvního dubna.

Pokud by zůstalo u těchto splátek po celou dobu trvání oddlužení, bylo by dosaženo uspokojení pohledávek v přibližné výši 31 %.

Usnesení o schválení oddlužení je ze dne 20. 03. 2015, z toho důvodu zatím ani nemohou být k dispozici zprávy o plnění oddlužení.

d) Krajský soud v Ostravě

Ve věci vedené pod sp. zn. KSOS 25 INS 3699/2014 podali manželé společný návrh na povolení oddlužení. Jeden z dlužníků vykonával samostatnou výdělečnou činnost, k tomu měl příjem plynoucí ze starobního důchodu. V návrhu tvrdili, že žádný z dluhů nepochází z podnikání. Dlužník v návrhu deklaroval, že je ochoten zasílat zálohu z podnikatelských příjmů (kromě srážky z důchodu). V usnesení o schválení oddlužení soud uložil dlužníkovi, aby ze svého podnikatelského příjmu platil k rukám insolvenční správkyňě zálohu. Tuto částku však nijak neurčil, určení výše částky ponechal na insolvenční správkyňi.¹⁴⁹

3.4.2 Poučovací povinnost

V případě podání věřitelského insolvenčního návrhu na osobu, která by mohla splňovat podmínky dané v § 389 InsZ, by měl soud dostát své poučovací povinnosti normované v § 390 odst. 1 InsZ. Smyslem této poučovací povinnosti je zachování dlužníkova práva na podání uvedeného návrhu. Nejvyšší soud judikoval, že poučení o možnosti podání návrhu na povolení oddlužení, které je zařazeno do části odůvodnění rozhodnutí, a závěrečná část označená jako poučení již výše uvedené neobsahuje, není řádné.¹⁵⁰ V judikatuře (před účinností revizní novely) bylo dále dovozeno, že odvolání proti usnesení o prohlášení konkursu může být vyhověno, jsou – li zpochybněny předpoklady pro vydání napadeného usnesení. Předpokladem pro toto usnesení je (mj.) závěr, že dlužníkům úpadek

¹⁴⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 06. 2014, č. j. KSOS 25 INS 3699/2014-B5. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z WWW:

<<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12987930>>.

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 06. 2012, sen. zn. 29 NSČR 39/2012. Dostupné z CODEXIS. Tento závěr by měl aplikovatelný i v současné době.

není možno řešit například oddlužením.¹⁵¹ Tento závěr by měl být nadále aplikovatelný.

Nejvyšší soud dále dovodil, že „(...) *potřeba poučit (...) nebude dána tam, kde insolvenčnímu soudu bude známo, že dlužník je podnikatelem.*“¹⁵² Jak plyne z výše uvedeného, nadále by tento závěr neměl být aplikován. Ve vztahu k oddlužení dluhů z podnikání platí, že nemusí tvořit překážku pro povolení či schválení oddlužení, a to za splnění stanovených předpokladů. V této souvislosti však vyvstává otázka, jakým způsobem formulovat poučení v případě podání věřitelského insolvenčního návrhu, jelikož soud z návrhu nemusí mít za prokázané, že dluh je skutečně z podnikání, navíc, jak už bylo uvedeno, sám o sobě nemusí bránit tomuto způsobu řešení úpadku. S ohledem na zachování smyslu insolvenčního zákona by poučení mohlo znít tak, že dlužník může ve lhůtě 30 dnů od doručení návrhu podat návrh na povolení oddlužení, má – li za to, že splňuje podmínky § 389 a násl. InsZ.

Autorka konstatuje, že se v některých rozhodnutích objevuje chybné poučení. Například ve věci sp. zn. KSPH 60 INS 6248/2015 byl dne 10. 03. 2015 podán věřitelský insolvenční návrh. Soud dlužníka vyzval k vyjádření se a poskytl mu následující informaci: „*Dlužník, který není podnikatelem a současně nemá dluhy z podnikání, a který má za to, že splňuje podmínky pro řešení svého úpadku oddlužením ve smyslu ustanovení § 389 a násl. IZ, může podat do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu na předepsaném formuláři (...) návrh na povolení oddlužení. Později podaný návrh na povolení oddlužení insolvenční soud odmítne.*“¹⁵³ Je tristní, že soud (nebo spíše vyšší soudní úřednice) po zhruba patnácti měsících účinnosti revizní novely InsZ nezaregistrovala změnu podmínek přípustnosti oddlužení, a neupravil poučení dle aktuálně platných a účinných právních předpisů. Věc je ke dni zpracování této práce před rozhodnutím o úpadku.

3.4.3 Výzvy k doplnění návrhu

Z § 393 InsZ se podává, že při absenci zákonem vyžadovaných náležitostí či příloh má soud usnesením vyzvat dlužníka k doplnění ve stanovené lhůtě

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 03. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněné pod číslem 110/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z CODEXIS.

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 06. 2012, sen. zn. 29 NSČR 39/2012. Dostupné z CODEXIS.

¹⁵³ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 13. 03. 2015, č. j. KSPH 60 INS 6248/2015-A-6. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=1716543>>.

s příloženým poučením. Pokud bude autorka vycházet čistě z varianty uvedené v subkapitole 3.2.2 pod bodem a), dospívá k názoru, že dlužník vlastně nemusí dokládat souhlas věřitele. V případě varianty b) by však tato výzva měla být dlužníkům zasílána.

Ve věci vedené pod sp. zn. KSPA 59 INS 35984/2013 Vrchní soud v Praze jako soud odvolací zrušil výroky soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení a prohlášení konkursu. Prvostupňový soud z podaného návrhu na povolení oddlužení zjistil, že dlužník měl dva dluhy z podnikání. Pouze z toho dovodil, že se nejedná o oprávněnou osobu k podání tohoto návrhu, a rozhodl tedy o odmítnutí dlužníkovy návrhu. Vrchní soud judikoval, že soud první instance pochybil, „(...) *když dlužníkovi neumožnil reagovat na změnu právního prostředí, tedy když ho nepoučil o tom, že v důsledku změny insolvenčního zákona je třeba, aby mu v přiměřené lhůtě nově předložil ještě souhlas věřitelů, vůči nimž má dlužník dluhy z podnikání.*“¹⁵⁴ Již z citace odůvodnění je poznat, že se jedná o rozhodnutí, které se odklání od zavedené praxe Vrchního soudu v Praze. Řízení sice bylo započato před účinností revizní novely, nicméně v souladu s přechodnými ustanoveními na něj byla aplikována ustanovení InsZ ve znění od 01. 01. 2014. Toto řízení nadále pokračuje; dlužník byl soudem vyzván k doplnění souhlasů. Tyto svým podáním soudu předložil.¹⁵⁵ Z elektronického insolvenčního spisu není známo, jakým způsobem dále řízení probíhá, neboť poslední zveřejněný záznam je právě sdělení dlužníka.

Ve věci vedené pod sp. zn. KSPH 68 INS 6727/2014 podali dlužníci (manželé) návrh na povolení oddlužení, přičemž manžel podnikal, z této činnosti měl tři dluhy z podnikání, a to u Všeobecné zdravotní pojišťovny, příslušné Okresní správy sociálního zabezpečení a k tomu daňové nedoplatky. Soud prvního stupně konstatoval, že z důvodu nepředložení souhlasu těchto věřitelů s povolením oddlužení nesplňuje základní zákonnou podmínku, a proto návrh na povolení oddlužení odmítl a současně rozhodl o řešení úpadku (nepatrným)

¹⁵⁴ Usnesení VSPH ze dne 27. 05. 2014, č. j. 1 VSPH 958/2014-A-12. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katschreader.php?soubor=8045628&imgname=11&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹⁵⁵ Vše v podrobnostech online na WWW: <https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=652b1a67-4174-4bef-838e-abdfa37865a6>.

konkursem.¹⁵⁶ Dlužníci podali odvolání, přičemž Vrchní soud jejich odvolání shledal jako důvodné, a proto zrušil výrok o odmítnutí povolení oddlužení a výrok o prohlášení konkursu a o projednání konkursu jako nepatrného. VSPH konstatoval, že „(...) se úvaha soudu o tom, že dlužníci nebyli oprávněni podat návrh na povolení oddlužení, jeví jako předčasná.“¹⁵⁷ Vrchní soud však neřešil otázku výzvy. Pro úplnost autorka podotýká, že dlužníkům bylo usnesením ze dne 19. 01. 2015 nakonec schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Nutno však podotknout, že z dalších rozhodnutí VSPH se podává, že není nutné dlužníka vyzývat k doložení souhlasu a dlužník jej ani v návrhu nemusí tvrdit.¹⁵⁸

Při aplikaci druhé varianty a absenci dokladu či tvrzení o souhlasu by však soudy měly dlužníky vyzývat k doplnění návrhu. V jednom případě však krajský soud nevydal „výzvu k doplnění“, ale rovnou dlužníka usnesením vyzval k zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení. Dlužník podal odvolání; v době po vydání usnesení o zaplacení zálohy však získal souhlasy dotčených věřitelů. Vrchní soud v Olomouci po zjištění těchto skutečností zrušil odvoláním napadené usnesení a vrátil jej Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení. Tudíž ve vlastním rozhodnutí ani neřešil, jestli byl procesní postup prvostupňového soudu správný, či nikoliv. Vyjádřil se v tom smyslu, že „(...) ve shodě se soudem prvního stupně proto odvolací soud konstatuje, že ke dni rozhodování odvoláním napadeným rozhodnutím nebyla dlužnice osobou oprávněnou k podání návrhu na povolení oddlužení.“¹⁵⁹ Rozhodnutí o odvolání je ze dne 12. 03. 2015, v příslušném insolvenčním spisu ke dni zpracování této práce nejsou zveřejněny další dokumenty, ze kterých by bylo možno usuzovat na další průběh řízení.

¹⁵⁶ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 04. 2014, č. j. KSPH 68 INS 6727/2014-A-11.[online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z WWW: <<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12170374>>.

¹⁵⁷ Usnesení VSPH ze dne 21. 08. 2014, č. j. 1 VSPH 1081/2014-A-16.[online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8049254&imgname=77&co=%A7%20389#vyskyt>>.

¹⁵⁸ Například Usnesení VSPH ze dne 24. 09. 2014, č. j. 4 VSPH 1386/2014-A-19, sp. zn. KSUL 77 INS 9690/2014 .[online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z WWW:<<http://kraken.slv.cz/4VSPH1386/2014>>.

¹⁵⁹ Usnesení VSOL ze dne 12. 03. 2015, č. j. 1 VSOL 240/2015-A-16, sp. zn. KSBR 45 INS 1612/2015. [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z WWW: <<http://salvia2.gurkol.net/katsrchreader.php?soubor=8056773>>.

3.5 Shrnutí poznatků

Ze srovnání judikatury obou vrchních soudů vyplývá několik závěrů. Prvním je nejednotnost judikatury, přičemž nelze opominout, že se rozhodování vrchních soudů v otázce souhlasu nezajištěných věřitelů diametrálně odlišuje. Ve svém důsledku vede judikatura Vrchního soudu v Olomouci k tomu, že zužuje přípustnost oddlužení směrem k dluhům z podnikání, neboť na majetek osob, které netvrdily a ani později nedoložily příslušné souhlasy, je prohlašován konkurs, eventuálně jeho zvláštní forma, tedy konkurs nepatrný.

Hrubě řečeno lze konstatovat, že pro dlužníka s dluhy souvisejícími s podnikáním je pro úspěšné projití procesem oddlužení rozhodující bydliště, neboť v obvodu Vrchního soudu v Praze se jeví šance na povolení a následné schválení oddlužení pravděpodobnější než v obvodu Vrchního soudu v Olomouci.

K zodpovězení v úvodu stanovené hypotézy autorka konstatuje, že revizní novela skutečně následovala některé závěry z judikatury. Jak již bylo výše uvedeno, revizní novela si kladla za cíl nastolení právní jistoty, autorka se však s ohledem na shora uvedené domnívá, že tento cíl (alespoň ve vztahu k oddlužení) naplněn nebyl.

ČTVRTÁ KAPITOLA: SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU

4.1 Slovenská úprava úpadkového práva včetně způsobů řešení úpadku

4.1.1 Právní úprava

Primárním pramenem úpadkového práva na Slovensku je *zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurzu a reštrukturalizácii¹⁶⁰ a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (dále „ZKR“ nebo „zákon o konkursu“). Tento zákon nahradil předešlý *zákon č. 328/1991 Z.z., o konkurze a vyrovnání*. V porovnání s InsZ se jedná o úpravu znatelně kratší, jelikož insolvenční zákon obsahuje 434 paragrafů, zatímco ZKR je tvořen 208 paragrafy.

Úprava postavení správců, kteří vykonávají činnost v konkursním řízení, reštrukturalizačním řízení a v řízení o oddlužení, včetně jejich práv, povinností a vzdělání, se nachází v *zákonu č. 8/2005 Z.z., o správcoch*.

Stejně jako v ČR se i v případě slovenské právní úpravy podpůrně použije obecný civilně procesní předpis, a to *zákon č. 99/1963 Z.z., občiansky súdny poriadok* (dále „OSP“).

S ohledem na to, že některé úkony například v konkursním řízení podléhají soudnímu poplatku, případně jsou určeny osoby či řízení od soudního poplatku osvobozeny, náleží mezi prameny úpadkového práva též *zákon č. 71/1992 Z.z., o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov* (dále „ZSP“).

K dalším pramenům úpadkového práva na Slovensku náleží též prováděcí právní předpisy jako například *vyhláška č. 665/2005 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia ZKR a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (dále „vyhláška č. 665/2005 Z.z.“).

Výčet pramenů slovenského úpadkového práva podaný v této subkapitole samozřejmě není úplný; na tyto a některé (další) prameny bude dále v textu poukazováno.

4.1.2 Pojem „úpadek“

Zákon o konkursu se vztahuje zejména na řešení úpadku způsoby v něm uvedenými. Slovenská úprava též rozeznává dvě formy úpadku jako InsZ, a to

¹⁶⁰ Ve slovenské úpravě je použit termín „konkurz“; autorka však dále v textu bude zpravidla používat pojem „konkurs“.

platební neschopnost a předlužení. Podrobnosti o způsobu určení platební neschopnosti a předlužení upravuje vyhláška č. 643/2005 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe určenia platobnej neschopnosti a predlženia. Platebně neschopný je ten, kdo není schopen plnit alespoň 30 dní po lhůtě splatnosti alespoň dva peněžité závazky více než jednomu věřiteli (§ 3 odst. 2 ZKR). Předlužení jako forma úpadku je možné pouze u osob, které dle zvláštního právního předpisu vedou účetnictví; jedná se tedy o právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Tato úprava v zásadě koresponduje s § 3 odst. 3 InsZ. Tato osoba zároveň musí mít více než jednoho věřitele a hodnota jeho závazků přesahuje účetní¹⁶¹ hodnotu jeho majetku.

ZKR na rozdíl od InsZ normuje o povinnosti dlužníků předcházet úpadku. Jakmile totiž dlužníkovi hrozí úpadek, je povinný přijmout bez zbytečného odkladu vhodná a přiměřená opatření na jeho odvrácení (§ 4 ZKR). Ve druhém odstavci předmětného ustanovení je tato povinnost poněkud zpřísněna ve vztahu k subjektům, které vedou účetnictví dle příslušného zákona, neboť tyto jsou povinni k tomu, aby soustavně sledovali vývoj hospodářské situace, stav majetku a závazku a případně přijali opatření vedoucí k odstranění hrozícího úpadku. Toto ustanovení souvisí s odbornou péčí, respektive s péčí řádného hospodáře (dle české úpravy). V InsZ není vymezeno ustanovení s podobným obsahem jako § 4 ZKR.

4.1.3 Způsoby řešení úpadku

ZKR stejně jako InsZ upravuje následující způsoby řešení úpadku: konkurs, který je vyhlášován usnesením, kdy soud ve výroku vyhlásí konkurs na majetek konkrétního dlužníka.¹⁶² ZKR též upravuje „zvláštní způsoby“ konkursu, mezi něž v první řadě náleží *malý konkurs* (§ 106 a násl. ZKR). Malý konkurs je stejně jako nepatrný konkurs v podmínkách ČR použitelný například pro fyzické osoby, které nejsou podnikateli [§ 314 odst. 1 písm. a) InsZ a § 106 odst. 1 ZKR]. Přístup k tomuto způsobu řešení úpadku je pro další osoby omezen, a to za pomoci několika kritérií. Ve druhém odstavci § 106 ZKR je použito jiné gramatické vyjádření než v § 106 odst. 1 ZKR. Soud *může* uznat konkurs za malý, jsou – li splněny alespoň dva následující předpoklady: majetek podléhající

¹⁶¹ § 3 odst. 3 ZKR ve spojení s § 2 odst. 1 vyhlášky č. 643/2005 Z.z.

¹⁶² Usnesení Okresního soudu Trnava ze dne 22. 12. 2014, sp. zn. 36K/25/2014.[online].[cit. 2015-01-05]. Dostupné z WWW:<<https://justice.gov.sk/PortalApp/ObchodnyVestnik/Formular/FormularDetail.aspx?IdFormular=1061975>>. Str. 1.

konkursu pravděpodobně nepřesahuje 165 000 EUR (při kurzu 1 EUR = 25 CZK jde o 4 125 000,- Kč), obrat úpadce v posledním uzavřeném účetním období před vyhlášením konkursu nepřesáhl 333 000 EUR (při kurzu 1 EUR = 25 CZK jde o 8 325 000,- Kč), úpadce pravděpodobně nemá více jak 50 věřitelů. Toto ustanovení se zejména uplatní ve vztahu k fyzickým osobám, které jsou podnikateli. O uznání konkursu za malý rozhoduje soud zpravidla¹⁶³ usnesením, kterým vyhlásil konkurs, jak plyne z rozhodovací praxe slovenských soudů.¹⁶⁴

Dalším (zvláštním) způsobem řešení úpadku je konkurs finančních institucí (§ 176 a násl. ZKR). Finanční institucí je například banka, pojišťovna či zajišťovna. Zákon o konkursu též normuje o přeshraničním konkursu (§ 172 a násl.).

Dalším způsobem řešení úpadku je *reštrukturalizácia*, což je obdoba tuzemské reorganizace dle § 316 a násl. InsZ. Tímto způsobem lze řešit úpadek či hrozící úpadek dlužníka, který vykonává podnikatelskou činnost [§ 109 odst. 3 písm. a) ZKR].

Oddlužení ve slovenském pojetí nelze považovat za způsob řešení úpadku, jako je tomu v případě české právní úpravy (v podrobnostech subkapitola 4.2).

4.1.4 Zahájení řízení

Řízení dle InsZ a ZKR jsou ovládána zásadou dispoziční, jedná se tedy o řízení zpravidla návrhová; v některých případech rozhoduje soud z moci úřední [například v případě zrušení konkursu pro nedostatek majetku dle § 102 odst. 1 ZKR a § 308 odst. 1 písm. d) InsZ; stejně tak může bez návrhu rozhodnout o oddlužení po řádném uplynutí zkušebního období dle § 171 odst. 2 ZKR]. Aktivní legitimace věřiteli v případě podání návrhu na povolení oddlužení nepřisluší, což je ve shodě s českou i německou úpravou.

Navrhovatele v případě podání návrhu na povolení oddlužení nestíhá poplatková povinnost [§ 4 odst. 2 písm. l) ZSP]. Toto ustanovení koresponduje s úpravou v SoudP [§ 11 odst. 2 písm. o)].

¹⁶³ Dle § 106 odst. 3 ZKR soud může uznat konkurs za malý aj počas konkursu, ak možno od toho očakávať značné výhody pre jeho rýchlosť, úspornosť alebo efektívnosť. Súd môže uznať konkurs za malý aj bez návrhu.

¹⁶⁴ Usnesení Okresního soudu Košice ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 31K/51/2014. [online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z WWW:<<https://justice.gov.sk/PortalApp/ObchodnyVestnik/Formular/FormularDetail.aspx?IdFormular=1056900>>. Str. 1.

4.1.5 Příslušnost soudů

Rozdíl mezi českým a slovenským úpadkovým řízením lze dále spatřovat ve věcné příslušnosti soudů. Stejně jako v České republice rozhoduje slovenský soud buď samosoudcem, nebo v senátu.¹⁶⁵ V řízení podle ZKR věc projednává a rozhoduje samosoudce (§ 197 odst. 1 ZKR). Věcně příslušným soudem v prvním stupni však není krajský soud, jako je tomu v České republice (§ 7a, § 12 odst. 1 InsZ). S ohledem na to, že ZKR výslovně nenormuje o věcně příslušných soudech v řízeních dle tohoto zákona, vytváří se prostor pro podpůrnou aplikaci OSP, kde je věcná příslušnost soudů založena vzhledem k historickým souvislostem podobně jako v podmínkách ČR. S ohledem na skutečnost, že řízení podle ZKR nejsou zákonem upravena ve věcech, v nichž je příslušný k projednání a rozhodnutí soud krajský, rozhoduje v úpadkových věcech soud okresní, neboť ten je věcně příslušný, nestanoví – li zákon jinak (§ 9 odst. 1, 2 OSP).

Slovenských okresních soudů je 54,¹⁶⁶ avšak všechny okresní soudy nejsou věcně příslušné k projednání a rozhodování věcí dle ZKR. Věcně příslušnými jsou vždy jen soudy v místě sídla krajského soudu – jedná se o soudy v Banské Bystrici, Bratislavě, Košicích, Nitře, Prešově, Trenčíně, Trnavě a Žilině. Krajské soudy pak jako soudy druhého stupně rozhodují o případných odvoláních proti rozhodnutím soudů okresních.

4.1.6 Uveřejňování

Jistou rozdílnost lze spatřovat v uveřejňování údajů a dokumentů vztahujících se k úpadkovému řízení. V České republice jsou příslušné insolvenční spisy obsahující rozhodnutí insolvenčního soudu či veškerá podání, nestanoví – li InsZ jinak, společně například se seznamem dlužníků, zveřejňovány v Insolvenčním rejstříku (§ 419 odst. 2, § 421 InsZ). Ve Slovenské republice jsou usnesení a jiné písemnosti soudu související s úpadkovým řízením včetně přihlášek pohledávek apod. zveřejňovány v *Obchodném vestníku* (§ 199 a násl. ZKR), jehož poměrně kusá právní úprava¹⁶⁷ se nachází v zákonu č. 200/2011 Z.z., o *Obchodném vestníku*.

Rozdíl je též v době doručení zveřejňovaného dokumentu. Dle InsZ platí, že při doručení vyhláškou se písemnost považuje za doručenu okamžikem

¹⁶⁵ § 11 zákona č. 757/2004 Z.z., o soudech a o změně a doplnění některých zákonů.

¹⁶⁶ Základné informácie o súdoch.[online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Zakladne-informacie-o-sudoch.aspx>>.

¹⁶⁷ Zákon obsahuje pouhých 11 paragrafů vč. závěrečných ustanovení.

zveřejnění; okamžikem zveřejnění se rozumí den, hodina a minuta zveřejnění (§ 71 odst. 2 InsZ). Naproti tomu jsou v ZKR užity pojmy *deň doručenia* a *deň zverejneni*. Za den doručení písemnosti, jež je doručována prostřednictvím Obchodního věstníku, se zpravidla, nestanoví – li zákon jinak, považuje až den následující po dni zveřejnění v Obchodním věstníku (§ 199 odst. 9 ZKR). Obdobné pravidlo je uplatňováno ve vztahu k těm písemnostem, které se „jen“ v tomto informačním systému zveřejňují,¹⁶⁸ za zveřejněné se považují dnem následujícím po jejich faktickém zveřejnění. V tomto ohledu lze souhlasit s Ďuricou, který podrobuje toto ustanovení kritice, neboť formulace jako „písemnost se považuje za zveřejněnou dnem následujícím po jejím zveřejnění“ vyznívá poněkud nelogicky. Zákonodárce asi měl na mysli vznik právních účinků, který je vázán na den následující po zveřejnění.¹⁶⁹

V České republice též existuje obchodní věstník, ale lze konstatovat, že jeho význam v souvislosti s účinností rekodifikačních předpisů v oblasti soukromého práva značně poklesl, zejména pokud dojde k porovnání dřívějšího¹⁷⁰ a aktuálního právního zakotvení obchodního věstníku. Jeho velmi stručná právní úprava se nachází v nařízení vlády č. 351/2013 Sb. Zveřejňují se tam údaje a zápisy, o nichž to zákon výslovně stanoví, nebo se zde mohou uveřejnit takové skutečnosti, u nichž zákon určuje povinnost zveřejnění, ale již nestanoví způsob zveřejnění¹⁷¹ (§ 13 odst. 2 předmětného nařízení). Zveřejnění je též zpoplatněno.¹⁷²

Kromě jiného jsou usnesení soudů, jež jsou dostupná v Obchodním věstníku, uveřejňována bez odůvodnění, na rozdíl od usnesení českých soudů zveřejňovaných v ISIR. Důvodová zpráva¹⁷³ k ZKR se k tomuto opatření blíže nevyjadřuje.

¹⁶⁸ Například usnesení o zastavení konkursu pro nedostatek majetku, seznam pohledávek atd.

¹⁶⁹ Srov. ĎURICA, Milan. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 2. vydání. Bratislava: Eurokodex, 2010. 816 s. ISBN 978-80-89447-31-2. Str. 42.

¹⁷⁰ Nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku.

¹⁷¹ Například zveřejnění vstupu právnické osoby do likvidace podle § 198 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

¹⁷² Ceník a způsob uveřejnění v OV. [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z WWW: <<http://ov.ihned.cz/cenik-a-zpusob-zverejneni/>>.

¹⁷³ Důvodová správa k zákonu č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=1462>>. Str. 44. Dále citováno jako „Důvodová správa k ZKR“.

4.2 Oddlužení dle slovenské právní úpravy

Institut oddlužení byl do slovenského právního řádu zaveden s účinností ZKR. Příčinu lze spatřovat například v tom, že se zákonodárny sbor snažil zajistit dotčeným osobám jistou pomoc dostat se z tzv. „dluhové spirály“. Možná byl motivován tím, aby věřitelé získali alespoň část svých pohledávek zpět.

Věcná působnost ZKR je vymezena tak, že ZKR upravuje řešení úpadku „speňažením majetku dlžníka a kolektívnym uspokojením jeho veriteľov alebo postupným uspokojením veriteľov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne.“¹⁷⁴ Ve větě za středníkem tohoto ustanovení se uvádí, že ZKR upravuje též „riešenie hroziaceho úpadku dlžníka a oddlženie fyzickej osoby.“¹⁷⁵ Ve zvláštní části důvodové zprávy¹⁷⁶ k výše popsanému ustanovení jsou jako způsoby řešení úpadku uvedeny jen konkurs a restrukturalizace, byť již ve vládním návrhu ZKR byl institut oddlužení zakotven.¹⁷⁷

Shora popsaná věcná působnost ZKR možná mimo jiné vychází z účelu oddlužení. Tento institut ve slovenském pojetí se do značné míry odlišuje od české právní úpravy. V oddlužení jsou uspokojovány přihlášené, zjištěné a nepopřené pohledávky věřitelů v rozsahu, v jakém nebyly uspokojeny v předcházejícím konkursním řízení, což je zásadní rozdíl oproti české právní úpravě, kde je oddlužení konstruováno jako samostatný způsob řešení úpadku. Tuzemskému oddlužení obligatorně nepředchází fáze konkursní, a není tedy řízením na konkurs nutně navazujícím.

Snaha dlužníka podat návrh na povolení oddlužení je motivována zejména tím, že po řádně proběhlém oddlužení, respektive po řádném zkušebním období, bude legální cestou zbaven soudně vymahatelné povinnosti hradit pohledávky neuspokojené v předcházejících řízeních, tedy neuspokojené v konkursním řízení ani v navazujícím zkušebním období následujícím po pravomocném povolení oddlužení.¹⁷⁸ Závazek jako takový sice nezanikne, ale bude existovat pouze ve formě naturální obligace.

¹⁷⁴ § 1 ZKR.

¹⁷⁵ § 1 ZKR.

¹⁷⁶ Důvodová správa k ZKR. Str. 5.

¹⁷⁷ Vládný návrh zákona o konkurze a reštrukturalizácii.[online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=1462>>.

¹⁷⁸ K tomu například ĐURICA, Milan. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 2. vydání. Bratislava: Eurokodex, 2010. 816 s. ISBN 978-80-89447-31-2. Str. 566.

Trvání oddlužení též tvoří překážku pro zahájení vykonávacího či exekučního řízení (§ 169 odst. 1 ZKR). Promlčecí lhůta u těchto pohledávek však neplyne, neboť se v důsledku trvání zkušebního období staví.

Na základě výše uvedeného lze tedy shrnout, že oddlužení podle ZKR není způsobem řešení úpadku. Když autorka porovná vymezení věcné působnosti ZKR a InsZ, lze dospět k závěru, že v obou případech je institut oddlužení vydělen (srov. § 1 InsZ). Ve slovenské úpravě má toto oddělení své opodstatnění. Nicméně v § 4 odst. 1 písm. c) InsZ je oddlužení systematicky zařazeno do taxativního výčtu způsobů řešení úpadku. K tomuto se vyjádřil například Pohl, který ve svém článku v zásadě uvedl, že je oddlužení takto odděleno z důvodu, že jeho cílem není co nejvyšší uspokojení věřitelů, ale zachování dlužníka v jeho ekonomických a sociálních poměrech.¹⁷⁹ Dle názoru Kulkové a Erbsové se však spíše jedná o „*drobnou nesrovnalost*“.¹⁸⁰ Obdobný názor jako zmiňované autorky zastával Havel ve svém starším článku.¹⁸¹

4.2.1 Přípustnost oddlužení včetně návrhu na povolení oddlužení

Jak již bylo uvedeno, oddlužení dle ZKR vykazuje mnohé rozdíly oproti úpravě tuzemské, kdy se jedná se o dobrovolné řízení následující po zrušení konkursu, v zásadě po splnění konečného rozvrhu (§ 102 odst. 3 ZKR).

A contrario lze z § 1 a § 166 odst. 1 ZKR dovodit, že na právnické osoby se možnost oddlužení nevztahuje. Na rozdíl od tuzemské právní úpravy je tedy subjektivní přípustnost oddlužení ve Slovenské republice omezena, přičemž není rozhodné, zdali fyzické osoby jsou, či nejsou podnikateli, respektive jestli mají dluhy z podnikání, či nikoliv. ZKR tato omezující kritéria nestanovuje.

Návrhem na povolení oddlužení podaným společně s návrhem na vyhlášení konkursu, případně v době konkursního řízení, nejpozději však do zrušení konkursu (§ 167 odst. 1 ZKR) se dlužník domáhá na příslušném okresním soudu zbavení svých dluhů (§ 166 odst. 1 ZKR). Zákon v tomto případě stanovuje nejzazší okamžik podání návrhu na povolení oddlužení, a to do až do zrušení konkursu. Lze tedy dovodit, že pokud by se dlužník domáhal povolení oddlužení

¹⁷⁹ POHL, Tomáš. *Nová úprava insolvenčního řízení – I. část*. Obchodní právo č. 3/2008, roč. 17, str. 2 – 30. Dostupné z CODEXIS.

¹⁸⁰ KULKOVÁ, Radmila; ERBSOVÁ, Hana in KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2. Str. 923.

¹⁸¹ HAVEL, Bohumil. *Oddlužení – zbraň nebo hrozba?* Právní rozhledy, rok 2007, roč. 15, č. 2, str. 51.

po pravomocném zrušení konkursu, nebylo by možno vyhovět jeho návrhu, neboť by mu již nenáležela aktivní legitimace z důvodu prekluze jeho práva.

O možnosti podat návrh na povolení oddlužení je dlužník ze strany soudu přiměřeně poučován, a to například v usnesení o vyhlášení konkursu (podal – li návrh na vyhlášení konkursu věřitel); poučovací povinnost soudu vyplývá z § 166 odst. 1 ZKR.

Na rozdíl od české právní úpravy nemá návrh na povolení oddlužení předepsaný formulář, je však normováno, že musí obsahovat obecné náležitosti podání (§ 42 odst. 3 OSP) a musí též obsahovat odůvodnění vyjadřující poctivý úmysl dlužníka vynaložit přiměřené úsilí na uspokojení svých věřitelů¹⁸².

4.2.2 Limity přístupu ke konkursu, potažmo oddlužení

Ač by se tak mohlo jevit, oddlužení není přístupno všem fyzickým osobám bez rozdílu. Tyto subjekty musí mít určité množství disponibilních zdrojů. Je tomu tak proto, aby mohly být pokryty alespoň náklady takzvaného předběžného správce, byl – li soudem jmenován, a samozřejmě též náklady konkursu.

V případě, že dlužník podává návrh na vyhlášení konkursu (jenž může být spojený s návrhem na povolení oddlužení), je povinen zaplatit na účet příslušného soudu tzv. *preddavok* (§ 18 ve spojení s § 13 ZKR). Účel tohoto institutu vyplývá z § 13 odst. 1 ZKR. *Preddavok* totiž slouží jako záloha na odměnu a výdaje předběžného správce (§ 21 ZKR), jehož soud může, ale nemusí ustanovit. Ustanovil by jej z důvodu, kdyby z předloženého návrhu včetně příloh nabyl pochybnosti o hodnotě dlužníkovy majetku (viz dále), respektive by měl pochybnosti o tom, jestli bude dlužníkuv majetek postačovat k úhradě nákladů konkursu. Výše *preddavku* je stanovena vyhláškou č. 665/2005 Z.z. a činí 663,88 EUR (při kurzu 1 EUR= 25 Kč se jedná o částku ve výši 16 597,- Kč). Doklad o zaplacení *preddavku* je povinnou přílohou dlužníkovy návrhu. Soud pak do pěti dnů od započetí konkursního řízení (§ 14 ZKR) buď vyhlásí konkurs, nebo ustanoví předběžného správce. V případě, že vyhlásí konkurs, a nedojde tak k ustavení předběžného správce, bude výše zaplaceného *preddavku* dlužníkovi vrácena.

V souladu s § 8 odst. 1 vyhlášky č. 665/2005 Z.z musí mít dlužník zpeněžitelný majetek alespoň ve výši 1659,70 EUR (při kurzu 1 EUR= 25 Kč se jedná o částku ve výši 41 493,- Kč), přičemž tuto skutečnost dokládá příloženým

¹⁸² § 167 odst. 1 ZKR.

seznamem majetku, který v souhrnu musí být odhadnut alespoň na uvedenou částku. V případě, že by byl konkurs zrušen z důvodu nedostatku majetku a bylo by zjištěno, že majetek úpadce (dlužníka) nepostačuje ani na úhradu pohledávek proti podstatě, je dlužníkovi zapovězeno projít procesem oddlužení a využívat „dobrodiní“ z něho plynoucí. Z výše uvedeného lze dovodit, že pro to, aby bylo dlužníku oddlužení soudem povoleno, musí mít tento dlužník zpeněžitelný majetek alespoň v takové výši, aby nebyl zrušen konkurs z důvodu nedostatku majetku.

Proces oddlužení je v zásadě dvoufázový. V první fázi probíhá konkursní řízení. Ve druhé fázi probíhá „řízení oddlužovací“, do něhož jsou zahrnuty pohledávky věřitelů v rozsahu, v němž nebyly v předchozím konkursním řízení uspokojeny.

4.2.3 Zkušební období

Pakliže soud vyhoví návrhu na oddlužení a usnesením oddlužení povolí, tak dnem nabytí právní moci usnesení o oddlužení počíná tříleté zkušební období, během něhož některé právní úkony dlužníka, jejichž rozsah je uveden v usnesení o povolení oddlužení, podléhají písemnému souhlasu správce. Správce musí konat s odbornou péčí,¹⁸³ tedy měl by schválit takové úkony, jimiž se zvýší hodnota dlužníkovy majetku. Dle dostupných rozhodnutí mohou souhlasu podléhat například právní úkony směřující ke vzniku, změně či zániku závazku, jejichž předmětem by bylo opakující se plnění přesahující určitou částku (jednalo se například o 150 EUR/měsíc).¹⁸⁴ Právní úkony provedené bez souhlasu správce nejsou neplatné, ale zakládají odporovatelnost (§ 170 odst. 1 ZKR).

Výběr způsobu oddlužení není na Slovensku upraven. Je to poměrně logické, neboť v předcházejícím konkursu již došlo ke zpeněžení majetku. Na konci každého roku zahrnutého do zkušebního období odevzdá dlužník správci část svých ročních příjmů určenou k uspokojování pohledávek věřitelů, nejvýše však 70 % svého čistého ročního příjmu. Výše částky je uvedena v usnesení o

¹⁸³ § 7 ZKR: Konáním s odbornou péčí se pro účely tohoto zákona rozumí konání s péčí přiměřenou funkci nebo postavení konající osoby po zohlednění veškerých dostupných informací, které se jí týkají nebo která mohou mít vliv na její konání.

¹⁸⁴ Usnesení Okresního soudu Prešov ze dne 07. 01. 2015, sp. zn. 1NcKR/8/2012.[online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.justice.gov.sk/PortalApp/ObchodnyVestnik/Formular/FormularDetail.aspx?IdFormular=1064773>>.

povolení oddlužení. V praxi se též objevila možnost pro dlužníka poukazovat splátky měsíčně.¹⁸⁵

Oproti tomu dle české právní úpravy jsou splátky na jednotlivé pohledávky poukazovány insolvenčním správcem věřitelům měsíčně. Autorka se domnívá, že roční rozúčtování splátek na jednotlivé pohledávky je řešením lepším, než jak tomu je v tuzemsku, a to i s ohledem na náklady insolvenčního správce související se zasíláním jednotlivých částek (poplatky za prováděné transakce apod.). Roční způsob zúčtování je nastaven i v německé právní úpravě. Nicméně rok se autorce jeví jako poměrně dlouhá doba. Autorka se domnívá, že by bylo lepší vyplácení částek za kalendářní čtvrtletí. Neboť věřitel by tak obdržel větší částku, než je tomu v případě měsíčních splátek, a zároveň by nemusel čekat celý rok na jednu splátku. Kromě toho by asi byly šetřeny i zmíněné náklady insolvenčního správce.

Nedojde – li ke zrušení zkušebního období, soud usnesením rozhodne o oddlužení dlužníka, a to i bez návrhu, po uplynutí zkušebního období. Pohledávky, které nebyly uspokojeny ani v konkursním, ani v oddlužovacím řízení, se zveřejněním usnesení o oddlužení stanou vůči dlužníkovi nevymahatelné. Tyto pohledávky sice nadále existují, ale jen ve formě naturální obligace. Uvedený zánik vymahatelnosti však neplatí pro pohledávky vzniklé po zrušení konkursu, respektive po dobu trvání zkušebního období.¹⁸⁶

4.2.5 Statistiky oddlužení

S ohledem na shora uvedené skutečnosti lze konstatovat, že přístup k institutu oddlužení je na Slovensku ztížený, což je zdůrazněno při porovnání této právní úpravy s tuzemskou. Ztížený přístup k oddlužení je rovněž příčinou toho, že tento institut není v porovnání s Českou republikou masově využíván. Spíše by bylo možno konstatovat, že je využíván v míře malé.

Dle dostupných zpráv, které na Slovensku zpracovává spol. CRIF – Slovak Credit Bureau, s.r.o., využilo institutu oddlužení v minulém roce 441 osob.¹⁸⁷ V porovnání s českými statistikami to je naprosto minimální množství, neboť jen

¹⁸⁵ Usnesení Okresního soudu Žilina ze dne 29. 07. 2014, sp. zn. 1NcKR/4/2010.[online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné

z WWW:<<https://www.justice.gov.sk/PortalApp/ObchodnyVestnik/Formular/FormularDetail.aspx?IdFormular=968383>>. Jednalo se o částku 2 160 EUR/rok či 180 EUR/měsíc.

¹⁸⁶ Usnesení Okresního soudu Prešov ze dne 24. 11. 2014, sp. zn. 2NcKR/10/2008. [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z WWW: <<http://otvorenesudy.sk/decrees/1236386/document>>.

¹⁸⁷ *Osobný bankrot využil na oddlzenie v roku 2014 rekordný počet občanov*. [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z WWW:

<http://www.crif.sk/Novinky/Novinky/Documents/TS_CRIF_SK_Osobny%20bankrot%20vyuzil%20na%20oddizenie%20v%20roku%202014%20rekordny%20pocet%20obcanov.pdf>.

za první čtvrtletí roku 2014 bylo podáno 6292 dlužnických insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení oddlužení. Soudy za toto období schválily 5573 oddlužení, přičemž bylo vydáno 171 rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení.¹⁸⁸ Dokument společnosti CRIF –Slovak Credit Bureau, s.r.o., se nezmiňuje o tom, jestli bylo všem 441 návrhům vyhověno, v jakém jsou stadiu, stejně tak se neobsahuje informaci o počtu úspěšně proběhlých oddlužení od zavedení tohoto prostředku do slovenského právního řádu.

Oddlužení je využíváno i ze strany podnikatelů. Na internetových stránkách *Ministerstva spravodlivosti* jsou veřejnosti dostupné statistiky týkající se řízení dle ZKR.¹⁸⁹

V sekci řízení o oddluženích jsou dlužníci, kteří podali návrh na povolení oddlužení, rozděleni na podnikatele a nepodnikatele. Z těchto zdrojů plyne, že počet návrhů podaných nepodnikateli se zvyšuje více než počet návrhů podaných podnikateli. Nejvyšší „skok“ u podnikatelů je patrný mezi lety 2013 a 2014; v roce 2013 bylo podáno 37 návrhů, v roce 2014 66 návrhů, což představuje rozdíl 29 podaných návrhů. Pokud dojde k porovnání počtu návrhů nepodnikatelů, v roce 2013 jich bylo podáno 157, v roce 2014 223.

Je vidět rozdíl mezi údaji ze statistik spol. CRIF –Slovak Credit Bureau, s.r.o. a údaji a údaji dostupnými z oficiálních internetových stránek Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky. V textu a dále v příloze č. 2 jsou zpracovány počty podaných návrhů dle statistik *Ministerstva spravodlivosti*. Do čísel shora uvedené společnosti jsou pravděpodobně zahrnuty i jiné údaje.

Z pohledu člověka znalého českých poměrů souvisejících s oddlužením se může výše uvedený součet podaných návrhů jevit jako mizivý. Nicméně i přesto lze na základě výše uvedeného konstatovat, že se na Slovensku počet návrhů na povolení oddlužení zvyšuje.

4.3 Německá úprava insolvenčního práva

4.3.1 Historie

Německá insolvenční legislativa je výsledkem poměrně rozsáhlé reformy. Spolkové Ministerstvo spravedlnosti ustavilo v roce 1978 komisi složenou

¹⁸⁸ Statistika ISIR. [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupná z WWW: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_1_ctvrtleti_roku_2014.pdf>.

¹⁸⁹ Statistiky dostupné z WWW: <<http://www.justice.gov.sk/Stranky/Informacie/Statistika-konkurznych-konani.aspx>>.

například z členů justice, advokátního stavu, či členů příslušných ministerstev, která měla připravit texty zákonů upravující problematiku insolvenčního práva. Výstupy komise byly předány Ministerstvu spravedlnosti; v roce 1992 byly ve formě vládních návrhů insolvenčního řádu a jeho uvozovacího zákona podrobeny diskusi v parlamentu.¹⁹⁰ 05. 10. 1994 byl vydán insolvenční řád, takzvaný *Insolvenzordnung (BGBl I S. 2866)*. Společně s InsO byl vydán tzv. „uvozovací“ zákon neboli *Einführungsgesetz zur InsO* (dále „EInsO“). Co se týče závaznosti InsO, § 359 normuje o tom, že den nabytí účinnosti InsO bude určen v EInsO. Účinnost obou předpisů (s některými výjimkami) pak byla dána od 01. 01. 1999.¹⁹¹

V důsledku závaznosti InsO byl zrušen například konkursní řád z roku 1935 či vyrovnací řád z roku 1877.¹⁹² InsO je tedy jednotným německým předpisem.

Nově bylo v InsO upraveno spotřebitelské insolvenční řízení (*Verbraucherinsolvenzverfahren*) vedle klasického insolvenčního řízení (*Regelinsolvenzverfahren*). Na obě tato řízení pak může navazovat institut *Restschuldbefreiung*, jež by bylo možno volně přeložit jako osvobození od zbytku dluhů.

4.3.2 Vybrané prameny

Základ německého insolvenčního práva tvoří *Insolvenzordnung*. InsO je strukturován do 12 částí, přičemž celkem obsahuje 359 paragrafů. V porovnání s českou a slovenskou úpravou je s počty paragrafů na druhém místě.

První část InsO obsahuje všeobecná ustanovení (*allgemeine Vorschriften*), kde je normováno například o věcné a místní příslušnosti soudů (v podrobnostech subkapitola 4.3.3), stejně jako o informování dlužníka o možnosti podat návrh na osvobození od zbytku dluhů (§ 20 InsO). Osmá část InsO se vztahuje k institutu *Restschuldbefreiung*.

InsO též stejně jako český a slovenský insolvenční předpis normuje o subsidiárním použití zákona upravujícího civilní soudní řízení; tímto zákonem je

¹⁹⁰ V podrobnostech DEPRÉ, Peter et al. *Insolvenzordnung*. 6. Auflage. C.F. Müller, 2012. ISBN 978-3-8114-3953-5. Str 1 an.

¹⁹¹ Čl. 110 odst. 1 EInsO: Die Insolvenzordnung und dieses Gesetz treten, soweit nichts anderes bestimmt ist, am 1. Januar 1999 in Kraft.

¹⁹² HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Právní otázky podnikání v SRN*. Praha: C. H. Beck, 2011. 301 s. ISBN 978-80-7400-411-7. Str. 222.

tzv. *Zivilprozeßordnung*¹⁹³ (§ 4 InsO). Na rozdíl od ČR není aplikace ZPO na řízení dle InsO „omezena“ zásadami, na nichž spočívá insolvenční řízení (§ 7 InsZ).

K prováděcím předpisům patří například nařízení ze dne 12. 02. 2002 (BGBl I S. 677) o zveřejňování oznámení v insolvenčním řízení na internetu. Dále se jedná o nařízení ze dne 17. 02. 2002 (BGBl I S. 703) o zavedení formulářů pro spotřebitelské insolvenční řízení a pro řízení o osvobození od zbytků dluhů; nařízení je též známé pod zavedenou zkratkou „VbrInsFV“ neboli *Verbraucherinsolvenzformularverordnung*. Původně se tento předpis nazýval „*Verbraucherinsolvenzvordruckverordnung*“, nicméně nařízením Spolkového ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 06. 2014 (BGBl I S. 825) byl změněn jeho název.¹⁹⁴ Nařízení normuje zejména o přílohách k návrhu na zahájení spotřebitelského insolvenčního řízení dle § 305 InsO a stanovuje podobu formulářů; pro zjednodušení jsou zde též uvedeny přehledné informace k jejich řádnému vyplnění.

S ohledem na to, že je Německo členem Evropské unie, náleží mezi prameny německého insolvenčního práva též například nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. 05. 2000 o úpadkovém řízení.

Výše podaný výčet pramenů německého insolvenčního práva samozřejmě není úplný; na tyto a na jiné prameny bude autorka dále v textu odkazovat.

4.3.3 Insolvenční řízení obecně

Na rozdíl od české právní úpravy [§ 2 písm. a) InsZ] není v InsO vymezen pojem insolvenční řízení (*Insolvenzverfahren*). Lze jej vymezit například za pomoci kritéria cíle insolvenčního řízení (*Ziele des Insolvenzverfahrens*) upraveného v § 1 InsO. V zásadě jde o kolektivní uspokojení věřitelů (*gemeinschaftlich zu befriedigen*). V tomto ustanovení je též normováno o poctivém dlužníku (*redlicher Schuldner*), jemuž je dána možnost zbavit se, respektive osvobodit se od zbývajících dluhů (*von seinen restlichen Verbindlichkeiten zu befreien*).

¹⁹³ Dále „ZPO“.

¹⁹⁴ Bundesgesetzblatt Nr. 27. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW: <http://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/pdfs/20140701_Verbraucherinsolvenz_BGBl.pdf?__blob=publicationFile>. Str. 825.

a) Přípustnost insolvenčního řízení

Dle § 11 odst. 1 InsO může být insolvenční řízení vedeno na majetek právnické či fyzické osoby. Připouští se též zahájení insolvenčního řízení na entity bez právní subjektivity (například na komanditní společnost¹⁹⁵). Stejně jako v české i slovenské právní úpravě je německé insolvenční řízení ovládáno dispoziční zásadou; může být zahájeno na písemný návrh věřitele či dlužníka (§ 13 odst. 1 InsO).

Na druhou stranu není insolvenční řízení přípustné například na majetek spolku či jednotlivé spolkové země (§ 12 odst. 1 InsO), stejně jako InsZ nelze použít, jde – li o stát (§ 6 InsZ).

b) Důvody pro zahájení insolvenčního řízení

Dle § 16 InsO zahájení insolvenčního řízení předpokládá, že je zde dán zákonem vymezený důvod (*Eröffnungsgrund*). Tento termín lze připodobnit k českému výrazu „úpadek“, byť tento pojem není výslovně užíván.¹⁹⁶

Důvody jsou dva – platební neschopnost a předlužení. Platební neschopnost (*Zahlungsunfähigkeit*) je koncipována jako všeobecný důvod pro zahájení insolvenčního řízení (§ 17 odst. 1 InsO). Může stihnout jak osoby fyzické, tak osoby právnické. Zpravidla je dána, pokud dlužník zastavil platby svým věřitelům. InsO normuje též o hrozící platební neschopnosti (*drohende Zahlungsunfähigkeit*). Naproti tomu předlužení (*Überschuldung*) je možné pouze u osob právnických¹⁹⁷, což je rozdíl oproti české úpravě, kde se předlužení též předpokládá u fyzických osob – podnikatelů (§ 3 odst. 3 InsZ).

Na rozdíl od české a slovenské právní úpravy není pluralita věřitelů znakem ani jednoho z důvodů pro zahájení německého insolvenčního řízení.

c) Příslušnost soudů

V ustanovení § 1 ZPO je normováno, že věcnou příslušnost soudů (*sachliche Zuständigkeit*) upravuje zákon o organizaci soudů (*Gerichtsverfassungsgesetz*; dále „GVG“). Dle § 23 GVG je zpravidla dána

¹⁹⁵ § 11 odst. 2 InsO: Ein Insolvenzverfahren kann ferner eröffnet werden über das Vermögen einer Gesellschaft ohne Rechtspersönlichkeit (offene Handelsgesellschaft, Kommanditgesellschaft, Partnerschaftsgesellschaft, Gesellschaft des Bürgerlichen Rechts, Partenreederei, Europäische wirtschaftliche Interessenvereinigung).

¹⁹⁶ SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. *Krátký exkurz do německého insolvenčního práva*. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/kratky-exkurz-do-nemeckekeho-insolvenčního-prava>>.

¹⁹⁷ Srov. například BREUER, Wolfgang. *Insolvenzrecht. Eine Einführung*. 2. völlig überarbeitete und erweiterte Auflage. Verlag C. H. Beck München, 2003. 204 s. ISBN 3-406-49729-2. Str. 54,58. Dále citováno jako „BREUER, Wolfgang. *Insolvenzrecht*“.

příslušnost okresního soudu (*Amtsgericht*) ve věcech občanskoprávních, pokud není bez ohledu na předmět sporu dána příslušnost soudu zemského (*das Landgericht*) dle § 71 GVG. Příslušnost k projednávání a rozhodování insolvenčních věcí je v GVG uvedena nepřímou (konkrétně v § 22 odst. 6 GVG normujícím o vzdělání insolvenčních soudců; § 22 je systematicky zařazen do oddílu obsahující ustanovení o okresních soudech). Příslušnost soudu v insolvenčních věcech je tak stejně jako v české a slovenské právní úpravě obsažena přímo v InsO. Pro insolvenční řízení je dle § 2 InsO věcně příslušný okresní soud, v jehož obvodu má sídlo zemský soud, přičemž platí, že pro daný obvod zemského soudu je okresní soud výlučně příslušný. Například do obvodu zemského soudu ve Stuttgartu náleží jedenáct okresních soudů¹⁹⁸; jeden z nich má sídlo ve Stuttgartu a tento soud je příslušný k projednávání a rozhodování insolvenčních věcí v celém soudním obvodu Stuttgartu. Dle dostupných údajů je zemských soudů 115¹⁹⁹, což znamená, že 115 okresních soudů řeší německou insolvenční agendu (v prvním stupni).

Místní příslušnost (*örtliche Zuständigkeit*) se odvíjí od všeobecného soudu dlužníka (*allgemeiner Gerichtsstand*). Ten je určován v souladu s pravidly stanovenými v ZPO (§ 12 a násl.).

Dle § 22 odst. 1 GVG rozhoduje insolvenční soud v prvním stupni samosoudcem (*Einzelrichter*); tato úprava je shodná s úpravou českou i slovenskou.

d) Soudní osoby

Na rozdíl od české právní úpravy je německá (ale i slovenská)²⁰⁰ právní úprava postavení soudců oddělena, a to v zákonu o soudcích (*Deutsches Richtergesetz*). V § 22 odst. 1 GVG je normováno, že takzvaný soudce na zkoušku (*Richter auf Probe*), což zřejmě není funkce srovnatelná s tuzemským justičním čekatelem, nemůže během prvního roku od svého jmenování řešit insolvenční věci. Je zde též kladen důraz na vzdělání soudců, kteří projednávají a rozhodují insolvenční věci, a to zejména v oblasti obchodního práva a práva

¹⁹⁸ Bezirk – Amtsgerichte. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.landgericht-stuttgart.de/pb/,Lde/1195684>>.

¹⁹⁹ Gerichte des Bundes und der Länder am 23. Februar 2015. [online]. [2015-03-16]. Dostupné z WWW:

<http://www.bmju.de/SharedDocs/Downloads/DE/pdfs/Anzahl_der_Gerichte_des_Bundes_und_der_Laender.pdf;jsessionid=0D4642A0F286BD5B111984578C6FA1CF.1_cid289?__blob=publicationFile>.

²⁰⁰ Zákon č. 385/2000 Z.z., o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

obchodních společností, daňových a účetních předpisů apod. V českých podmínkách provádí justiční čekatelé (ale též vyšší soudní úředníci a asistenti soudců) na základě pověření předsedy soudu jednoduché úkony v insolvenčním řízení vyjma například zamítnutí insolvenčního návrhu, rozhodnutí o úpadku či schválení oddlužení [§ 6 odst. 2 písm. t) jednacího řádu pro okresní a krajské soudy]. Shodně jako v české právní úpravě nemohou vyšší soudní úředníci v Německu rozhodnout o zrušení osvobození od zbytku dluhů (oddlužení), neboť zákon o vyšších soudních úřednících, tzv. *Rechtspflegergesetz*, tuto pravomoc vložil do rukou soudce (v podrobnostech § 18 odst. 1 tohoto zákona).

4.3.4 Druhy insolvenčního řízení

a) Spotřebitelské

V zásadě lze rozlišovat dva druhy insolvenčního řízení, a to řízení klasické (*Regelinsolvenzverfahren*) a spotřebitelské (*Verbraucherinsolvenzverfahren*). První z uvedených se vztahuje na právnické osoby a na fyzické osoby, které vykonávají samostatnou výdělečnou činnost, případně ji již nevykonávají, ale nesplňují požadavky stanovené pro spotřebitelské insolvenční řízení. Případný návrh na oddlužení musí být podán přímo s návrhem na zahájení insolvenčního řízení, přičemž tento závěr je uveden přímo v informacích k příslušnému formuláři.²⁰¹

b) Spotřebitelské

*Verbraucherinsolvenzverfahren*²⁰² je upraveno v části deváté InsO (§ 304 - § 311). Na toto řízení se vztahují obecné normy InsO, není – li v této části stanoveno jinak. Je určeno zejména těm fyzickým osobám, které nevykonávají nebo nevykonávaly samostatnou výdělečnou činnost.²⁰³ Pro právnické osoby není toto řízení přípustné. Zároveň je však toto řízení částečně otevřeno fyzickým osobám, které dříve samostatnou výdělečnou činnost vykonávaly a které splňují

²⁰¹ Hinweisblatt zum Eigenantrag (natürliche Personen) Regelinsolvenz (09/2014) .[online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW:

<https://www.justiz.bayern.de/imperia/md/content/stmj_internet/gerichte/amtsgerichte/bayreuth/druckversion_hinweisblatt.pdf>. Na str.2 je uvedeno: Der Antrag auf Restschuldbefreiung kann nur in Verbindung mit einem eigenen Eröffnungsantrag gestellt werden.

²⁰² Pojem spotřebitel je pro účely soukromého práva vymezen v § 13 německého občanského zákoníku (BGB), a to tak, že se jedná o každou fyzickou osobu, která činí právní jednání za účelem, který nesouvisí s obchodní či samostatně výdělečnou činností.

²⁰³ Srov. § 304 InsO: Ist der Schuldner eine natürliche Person, die keine selbständige wirtschaftliche Tätigkeit ausübt oder ausgeübt hat (...).

zákonem stanovené požadavky, a to díky proběhlé novelizaci v roce 2001.²⁰⁴ K úspěšnému projití tímto řízením je nutné, aby ke dni podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení za nimi nebyly pohledávky z pracovněprávních vztahů a měly nejvýše 19 věřitelů.

Spolkové Ministerstvo spravedlnosti bylo v § 305 odst. 5 InsO zmocněno k vydání vzoru formulářů pro návrhy včetně jejich příloh (seznamy apod.) Formuláře jsou zpravidla volně dostupné na internetových stránkách příslušných insolvenčních soudů.²⁰⁵ K těmto formulářům jsou přiloženy poměrně přehledné vysvětlivky. Přičemž platí, že pokud jsou tyto formuláře zavedeny, musí je dlužník využít.

Společně s písemným návrhem na zahájení insolvenčního řízení nebo bezprostředně poté²⁰⁶ dlužník soudu předloží potvrzení o neúspěšném mimosoudním vyrovnání, seznam majetku, příjmů, věřitelů a proti němu vedených soudních řízení (pohledávek), plán na vyrovnání dluhů (*Schuldenbereinigungsplan*) a též návrh na udělení oddlužení (*Antrag auf Erteilung von Restschuldbefreiung*), případně prohlášení, že nenavrhuje oddlužení.

V této souvislosti autorka poznamenává, že původní vládní návrh InsZ též počítal se zakotvením plánu oddlužení, což by znamenalo poměrně velkou aktivitu dlužníka před vlastním podáním návrhu na schválení plánu oddlužení, přičemž v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře měl dlužník sám uvést, jaké finanční částky nabízí svým věřitelům k uspokojení jejich pohledávek, respektive jak budou zdroje k jejich hrazení získávány. O tomto návrhu pak měli věřitelé hlasovat. Otázkou je, jestli by tuzemští dlužníci měli skutečně schopnosti k sepsání a následnému obhajování plánu (například na schůzi věřitelů). Richter se domnívá, že tato (negativně) zodpovědná otázka nakonec vedla zákonodárce ke zjednodušení celého procesu oddlužení.²⁰⁷

Dle „přehledu“²⁰⁸ vydaného spolkovým Ministerstvem spravedlnosti bylo v roce 2013 podáno 90 000 spotřebitelských insolvenčních návrhů.

²⁰⁴ BREUER, Wolfgang. *Insolvenzrecht*. Str. 158.

²⁰⁵ Např. <http://www.amtsgericht-heidelberg.de/pb/Lde/Insolvenzverfahren_Formulare>.

²⁰⁶ § 305 InsO: Mit dem schriftlich einzureichenden Antrag auf Eröffnung des Insolvenzverfahrens oder unverzüglich nach diesem Antrag hat der Schuldner vorzulegen (...).

²⁰⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění*. Právní rozhledy, rok 2006, roč. 14, č. 21, str. 772.

²⁰⁸ Restschuldbefreiung – eine Chance für redliche Schuldner. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW:

<http://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/DE/Restschuldbefreiung_eine_ne

4.3.5 Oddlužení

Oddlužení, respektive osvobození od dluhů (dále v textu „oddlužení“) je upraveno v osmé části InsO, konkrétně v § 286 - § 303. Systematicky je zařazeno mezi ustanovení o klasickém a spotřebitelském insolvenčním řízení. Což je zajímavé, neboť stejně jako ve slovenské právní úpravě tomuto povinně předchází insolvenční řízení, ať už klasické či spotřebitelské, a autorka by jeho úpravu očekávala až po úpravě obou druhů řízení.

a) Přípustnost oddlužení

§ 286 InsO upravuje subjektivní přípustnost oddlužení, kde je normováno, že návrh na oddlužení může podat fyzická osoba, přičemž není rozhodující, je – li podnikatelem, či nikoliv. Německé oddlužení stejně jako slovenské není určeno právními osobám, přičemž v Německu nemohou procesem oddlužení projít entity bez právní osobnosti²⁰⁹). Aktivní legitimaci k podání tohoto návrhu má ve shodě s českou i slovenskou právní úpravou pouze dlužník. Návrh se standardně podává s návrhem na zahájení insolvenčního řízení. Oba návrhy jsou spojeny do jednoho formuláře, přičemž v příslušné kolonce dlužník zaškrtně, jestli podává návrh na oddlužení, či nikoliv.

Pokud by nebyl podán návrh na oddlužení, respektive pokud by nebyla označena jedna z kolonek vztahujících se k oddlužení, pak by příslušný soud dle § 286 ve spojení s § 20 odst. 2 informoval dlužníka o možnosti podat tento návrh. Lhůta pro podání návrhu na oddlužení by pak činila 14 dní po uvedeném soudním informování.

b) Fáze oddlužení

V zásadě lze konstatovat, že proces německého oddlužení má dvě základní fáze. V první fázi, je – li návrh na oddlužení přípustný, což znamená, že dlužník například v posledních deseti letech před podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení nezískal²¹⁰ oddlužení (§ 287a odst. 2 InsO), soud usnesením rozhodne, že dlužník *získá* oddlužení, když nebude naplňovat podmínky pro zamítnutí návrhu dle příslušných ustanovení InsO a zároveň splní povinnosti dle §

ue_Chance_fuer_redliche_Schuldner.pdf;jsessionid=1DF9882932194A197DE7DBE16062568A.1_cid334?__blob=publicationFile>.

²⁰⁹ BREUER, WOLFGANG. *Insolvenzrecht*. Na str. 58 Breuer uvádí: „ (...) die Restschuldbefreiung nicht zur Anwendung bei juristischen Personen oder Gesellschaften ohne Rechtspersönlichkeit.“

²¹⁰ § 287a InsO: Ist der Antrag (...) zulässig, so stellt das Insolvenzgericht durch Beschluss fest, das der Schuldner Restschuldbefreiung erlangt.

295 InsO.²¹¹ Mezi tyto povinnosti náleží například povinnost hlásit „správci“ (*Treuhänder*) a soudu každou změnu bydliště, zajistí si adekvátní zaměstnání, a v případě, že bude nezaměstnaný, nebude odmítat splnitelnou činnost (*zumutbare Tätigkeit*). Tato povinnost v zásadě koresponduje s obdobnou povinností dlužníka po schválení oddlužení dle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ.

Samotné udělení oddlužení (*Erteilung der Restschuldbefreiung*) je dáno po předchozím slyšení dlužníka, insolvenčního věřitele a „správce“ (§ 300 InsO), přičemž soud o udělení oddlužení rozhoduje formou usnesení. InsO byl v polovině roku 2014 významně novelizován, neboť doba pro trvání oddlužení činila šest let; od 01. 07. 2014 je možné, aby samotný proces oddlužení trval 3 roky, pokud budou uhrazeny náklady řízení a alespoň 35 % pohledávek nebo 5 let, pokud byly uhrazeny alespoň náklady řízení (§ 300 InsO). Platí však, že v insolvenčních řízeních, kde bylo o oddlužení požádáno do 30. 06. 2014, je možné oddlužení udělit po uplynutí 6 let od zahájení insolvenčního řízení.²¹²

c) Účinky oddlužení

Účinky uděleného oddlužení se vztahují na insolvenční věřitele, ale i na ty, kteří své pohledávky nepřihlásili; toto vyplývá z § 301 odst. 1 InsO. V usnesení, jímž je oddlužení udělováno, je na popsany účinek upozorňováno. Na některé pohledávky (§ 302 InsO) se však udělené oddlužení nevztahuje (například na pokuty dle § 302 odst. 2 InsO).

²¹¹ 21 IK 28/13 .[online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z WWW: https://www.insolvenzbekanntmachungen.de/cgi-bin/bl_aufruf.pl?PHPSESSID=1ed17bcb0cb75fcd6b6ee163df91bf6d&datei=gerichte/rp/agkoblenz/13/21_IK_28_13/2015_03_27__11_35_10_Entscheidungen_im_Restschuldbefreiungsverfahren.htm.

²¹² Restschuldbefreiung – eine Chance für redliche Schuldner .[online]. [cit. 2015-03-28].

Dostupné z WWW:

<<http://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/DE/Restschuldbefreiung_eine_n_eue_Chance_fuer_redliche_Schuldner.pdf;jsessionid=1DF9882932194A197DE7DBE16062568A.1_cid334?__blob=publicationFile>. Str. 24.

ZÁVĚR

Hlavním tématem diplomové práce bylo oddlužení ve vazbě na řešení dluhů z podnikání. Z předložené práce plyne, že podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení prošly zajímavým legislativním, ale hlavně judikatorním vývojem. Lze shrnout, že v současné době je oddlužení po splnění dalších zákonem stanovených předpokladů považováno za hlavní způsob řešení úpadku převážně u fyzických osob spotřebitelů.

I přes novelizaci provedenou revizní novelou jsou v insolvenčním zákonu nadále uvedena omezující kritéria ve vztahu k oddlužení podnikatelů, respektive dluhů z podnikání. Naopak zůstala zachována možnost oddlužit právnickou osobu, není – li dle zákona považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání (případně s přihlédnutím k § 389 odst. 2 insolvenčního zákona). Na Slovensku a v Německu je přípustnost oddlužení omezena pouze na fyzické osoby, přičemž není rozhodné, jestli osoba podnikatelem je, či není, jestli má závazky vzešlé z podnikání, nebo nikoliv.

Autorka se domnívá, že tento rozdíl vychází z odlišného pojetí institutu oddlužení v České republice na straně jedné a v obou sousedních zemích na straně druhé. Dle insolvenčního zákona je oddlužení koncipováno jako samostatný způsob řešení úpadku, a to i přes drobnou jazykovou nesrovnalost obsaženou v § 1 insolvenčního zákona. Naopak dle slovenské úpravy oddlužení může být realizováno až po proběhlém konkursním řízení, přičemž právě konkurs je jedním ze způsobů řešení úpadku, jak vyplývá z § 1 ZKR. Výše zmíněné dluhy z podnikání, respektive počet věřitelů může být v případě německé úpravy rozhodující v tom smyslu, jestli bude řízení vedeno v režimu klasického insolvenčního řízení nebo spotřebitelského insolvenčního řízení, které je oproti prvně uvedenému zjednodušené a časově kratší. Tato kritéria však neomezují přístup k oddlužení, respektive k osvobození od zbytku dluhů (povinnosti je hradit).

Společným znakem všech úprav je skutečnost, že jen věřitel může podat návrh na oddlužení, neboť jiná osoba než dlužník není nadána aktivní věcnou legitimací.

Jak vyplývá z třetí kapitoly této práce, revizní novela nenastolila očekávanou právní jistotu v oblasti oddlužení, neboť soudy řeší zejména problematiku souhlasu nezajištěného věřitele rozdílně. Kromě toho zákonodárce asi opomenul normovat o tom, jakým způsobem mají být nastavovány splátky u

těch osob, které aktivně vykonávají samostatnou výdělečnou činnost. Z judikatury vyplývají různá řešení tohoto problému, například formou stanovení záloh a jejich následného zúčtování po předložení daňového přiznání nebo procentuálně z celkového příjmu dlužníka. Otázkou je, jak by v případě druhé varianty, tedy procentuálního nastavení, které se objevilo například v judikatuře Krajského soudu v Plzni, bylo zajišťováno, aby dlužník již v průběhu hrazení jednotlivých splátek zvýšil odváděné procento ze svých příjmů (předmětné usnesení Krajského soudu v Plzni stanovovalo *minimálně* jednu šedesátinu 30 % všech pohledávek, které jsou v rámci oddlužení řešeny).

V souvislosti s možností oddlužení dluhů z podnikání vyvstává otázka, proč vlastně omezovat přístup k tomuto institutu, zvláště když insolvenční zákon upravuje reorganizaci jako další sanační způsob řešení úpadku určený spíše větším podnikatelským subjektům. Autorka se domnívá, že tvrzení o tom, že spotřebiteli lze odpustit jeho dluhy z důvodu finanční nerozvážnosti, kdežto podnikatel (fyzická osoba) musí předpokládat rizika s jeho činností spojená, a proto mu je nutno bránit v přístupu k tomuto institutu, jsou přinejmenším úsměvná. Zajisté lze najít fyzickou osobu, která se vlivem těžko předvídatelných okolností dostala do těžké životní situace. Na druhou stranu, když si nezaujatý třetí subjekt přečte insolvenční návrhy spotřebitelů spojené s návrhem na povolení oddlužení, dochází k závěru, že pravděpodobnější příčinou úpadkové situace je spíše finanční negramotnost, nerozvážnost, neschopnost myslet dopředu než „nepředvídatelné okolnosti“.

Autorka si samozřejmě uvědomuje, že nelze všechny dlužníky ihned odsuzovat, na druhou stranu fakta obsažená v insolvenčním rejstříku jsou celkem jasná. Stejně tak asi nebudou výjimkou dlužníci, kteří předem počítají s tím, že postačí uhradit necelou třetinu svých dluhů.

Ani insolvenční zákon nedokáže obsáhnout veškerou „paletu“ možných životních situací, jež v souvislosti s dluhy (oddlužením) mohou nastat.

RESÜMEE

Die vorliegende Diplomarbeit unter dem Titel „Restschuldbefreiung in Verbindung mit Schulden aus Unternehmen“ ist in vier Hauptkapiteln und viele Unterkapiteln gegliedert.

Nach der kurzen Einleitung zu der Thema und den Zielen dieser Diplomarbeit folgt das erste Kapitel. Ziel des ersten Kapitel war zuerst in das Thema der Diplomarbeit angeben. Tschechisches Insolvenzrecht besteht aus dem Gesetz Nr. 182/2006 Slg., die als Insolvenzgesetz bekannt ist. Dieses Gesetz mit dem Gesetz Nr. 312/2006 Slg. (Gesetz über Insolvenzverwalter) trat am 01. 01. 2008 in Kraft. Im Rahmen dieses Kapitel erklärte die Autorin den wichtigen Grundbegriffen. Der wichtigste Begriff ist „der Bankrott“, der zwei Formen hat, die in dem Insolvenzrecht als die Zahlungsunfähigkeit und die Überschuldung anführen sind.

In dem zweiten Kapitel hat die Autorin die Gesetzgebungsverfahren des Gesetzes Nr. 182/2006 Slg. in Verbindung mit der subjektiven Zulässigkeit der Restschuldbefreiung beschrieben. In dem ersten Teil beschreibt die Autorin den Insolvenzverfahren gemäß § 389 usw. des Insolvenzgesetzes. Danach die genannte Kapitel enthält die Entwicklung der Judikatur in dem Zusammenhang mit der Restschuldbefreiung und einen Unternehmers inklusive den Schulden aus Geschäftigkeit.

In der oben genannten Einleitung war die Arbeitshypothese formuliert, die im Verlauf des dritten Kapitels beantwortet war. Am 01. 01. 2014 die wichtige Novellierung des Insolvenzgesetzes trat in Kraft. Die Restschuldbefreiung ist eine Lösung auch für Unternehmer, die natürliche Personen sind und keine Schulden aus Geschäftigkeit haben. Restschuldbefreiungsverfahren ist auch für juristische Personen, die nicht als Unternehmers angesehen wird und keine Unternehmensschulden haben. Der Schuldner ist nur antragsberechtigt. Diese Regel gilt auch in Slowakei Republik und Deutschland.

In dem vierten Kapitel ist eine Komparation mit der deutschen und slowakischen Rechtsbearbeitungen enthaltet. Die Restschuldbefreiung in Deutschland setzt (unter anderem) einen Antrag des Schuldners voraus, der mit seinem Antrag auf Eröffnung des Insolvenzverfahrens verbunden werden soll.

Diese Diplomarbeit enthält die Anhangen zum Beispiel den Antrag auf Erteilung der Restschuldbefreiung.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Právní předpisy

Tuzemské

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění do 31. 12. 2007
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůřčí
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění do 31. 12. 2013
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a elektronické konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
- Císařské nařízení dané dne 10. 12. 1914, jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůřčí
- Nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku, ve znění do 31. 12. 2013
- Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení
- Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstřiků právnických a fyzických osob
- Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Slovenské

- Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii
- Zákon č. 99/1963 Z.z., občiansky súdny poriadok
- Zákon č. 513/1991 Z.z., obchodný zákonník
- Zákon č. 71/1992 Z.z., o súdnych poplatkoch a poplatkoch za výpis z registra trestov
- Zákon č. 385/2000 Z.z., o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 757/2004 Z.z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 200/2011 Z.z., o obchodném vestníku
- Vyhláška č. 643/2005 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe určenia platobnej neschopnosti a predĺženia
- Vyhláška č. 665/2005 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia ZKR

Německé

- Deutsches RichterGesetz vom 08. 09. 1961 (BGBl. I S. 713)
- Einführungsgesetz zur Insolvenzordnung vom 05. 10. 1994 (BGBl. I S. 2911)
- Gerichtverfassungsgesetz vom 12. 09. 1950
- Insolvenzordnung vom 05. 10. 1994 (BGBl. I S. 2866)
- Zivilprozeßordnung vom 12. 09. 1950
- Verordnung vom 12. 02. 2002 (BGBl. I S. 677)
- Verordnung vom 17. 02. 2002 (BGBl. I S. 703)

Evropské

- Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. 05. 2000, o úpadkovém řízení

Judikatura

Krajské soudy

- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 08. 2010, č. j. KSUL 70 INS 6192/2010-B-5
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2010, č. j. MSPH 78 INS 5733/2010-B-11
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 08. 12. 2011, č. j. KSPA 56 INS 2270/2008-B-70
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 16. 05. 2012, č. j. KSPA 56 INS 2270/2008-B-73
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 07. 2013, č. j. KSOS 33 INS-2165/2009-B-35
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 12. 2013, č. j. KSCB 25 INS 4168/2009-B-45
- Vyhláška Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 07. 02. 2014, č. j. KSHK 41 INS 3102/2014-A-2
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 04. 2014, č. j. KSPH 68 INS 6727/2014-A-11
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 06. 2014, č. j. KSPL 52 INS 2769/2014-B-5
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 06. 2014, č. j. KSOS 25 INS 3699/2014-B5
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 06. 08. 2014, KSHK 41 INS 3102/2014-B-8
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 08. 2014, sp. zn. KSPL 29 INS 15043/2014-B-5
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 30. 01. 2015, č. j. KSPA 44 INS 10098/2014-B-8
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 13. 03. 2015, č. j. KSPH 60 INS 6248/2015-A-6
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 03. 2015, sp. zn. KSBP 47 INS 32876/2014

Vrchní soud v Praze

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 03. 2008, č. j. 1 VSPH 3/2008-A, sp. zn. KSPL 29 INS 252/2008

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 04. 2008, č. j. 1 VSPH 12/2008-A, sp. zn. KSUL 69 INS 803/2008,
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 04. 2008, č. j. 1 VSPH 14/2008-A, sp. zn. KSUL 44 INS 426/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 06. 2008, č. j. 1 VSPH 39/2008-A, sp. zn. KSPL 27 INS 573/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 06. 2008, č. j. 1 VSPH 32/2008-A, sp. zn. KSPL 27 INS 788/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 06. 2008, č. j. 1 VSPH 89/2008-A, sp. zn. KSUL 69 INS 409/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 07. 2008, č. j. 1 VSPH 74/2008-B-16, ve věci sp. zn. KSUL 69 INS 561/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 05. 08. 2008, č. j. 2 VSPH 119/2008-A-37, ve věci sp. zn. KSPH 37 INS 618/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2010, č. j. 1 VSPH 1026/2010-A-11, sp. zn. KSUL 71 INS 11237/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 04. 2010, č. j. 1 VSPH 228/2010-A-13 sp. zn. KSLB 76 INS 1574/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 05. 2010, č. j. 1 VSPH 280/2010-A-12, sp. zn. KSPH 39 INS 2561/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 08. 09. 2010, č. j. 1 VSPH 763/2010-B-19 sp. zn. KSUL 70 INS 6192/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 03. 01. 2011, č. j. 3 VSPH 690/2010, sp. zn. KSUL 71 INS 7765/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 07. 12. 2011, č. j. 3 VSPH 1204/2011-A-24, sp. zn. KSPH 41 INS 12352/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 05. 2014, č. j. 2 VSPH 959/2014-A-15, sp. zn. KSPA 59 INS 36669/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 05. 2014, č. j. 1 VSPH 1059/2014-A-15, sp. zn. KSCB 25 INS 21919/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 05. 2014, č. j. 1 VSPH 958/2014-A-12, sp. zn. KSPA 59 INS 35984/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 05. 2014, č. j. 3 VSPH 10-2014-A-15, sp. zn. KSLB 54 INS 26592/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 08. 2014, č. j. 1 VSPH 1081/2014-A-16, sp. zn. KSPH 68 INS 6727/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 02. 09. 2014, č. j. 4 VSPH 1277/2014-A-28, sp. zn. MSPH 77 INS 5351/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 09. 2014, č. j. 3 VSPH 694/2014-A-13, sp. zn. MSPH 77 INS 1203/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 11. 2014, č. j. 3 VSPH 1219/2014, sp. zn. KSPH 60 INS 10657/2014-A-26

Vrchní soud v Olomouci

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 09. 2008, č. j. 1 VSOL 79/2008-B-28, sp. zn. KSOS 33 INS 1547/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 09. 2008, č. j. 1 VSOL 20/2008-A-40, sp. zn. KSOS 8 INS 91/2008
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 05. 2009, č. j. 2 VSOL 132/2009-A-8, sp. zn. KSOS 39 INS 1517/2009
- Usnesení VSOL ze dne 29. 12. 2009, č. j. 2 VSOL 406/2009-A-11, sp. zn. KSBR 40 INS 6881/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 08. 2010, č. j. 2 VSOL 243/2010-A-13, sp. zn. KSBR 28 INS 3425/2010

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 04. 2011, č. j. 2 VSOL 123/2011, sp. zn. KSBR 38 INS 4025/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 05. 2011, č. j. 2 VSOL 556/2014-A-22, sp. zn. KSBR 40 INS 13763/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 11. 2011, č. j. 2 VSOL 561/2011-A-11, sp. zn. KSBR 31 INS 10893/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 05. 2012, č. j. 2 VSOL 321/2012-A-12, sp. zn. KSBR 26 INS 5867/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 06. 2013, č. j. 1 VSOL 478/2013-A-14, sp. zn. KSOL 10 INS 6605/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 01. 2014, č. j. 1 VSOL/10/2014-A-14, sp. zn. KSOL 16 INS 23069/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 06. 2014, č. j. 1 VSOL 590/2014, sp. zn. KSBR 44 INS 12040/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 07. 2014, č. j. 2 VSOL 556/2014-A-11, sp. zn. KSBR 39 INS 7572/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 09. 2014, č. j. 3 VSOL 609/2014-A-14, sp. zn. KSBR 44 INS 12923/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 09. 2014, č. j. 2 VSOL 914/2014, sp. zn. KSBR 47 INS 5811/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 09. 2014, č. j. 2 VSOL 959/2014-A-12, sp. zn. KSBR 52 INS 21475/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 01. 2015, č. j. 3 VSOL 1183/2014, sp. zn. KSBR 40 INS 23454/2014
- Usnesení VSOL ze dne 12. 03. 2015, č. j. 1 VSOL 240/2015-A-16, sp. zn. KSBR 45 INS 1612/2015

Nejvyšší soud

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněné pod číslem 79/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněný pod číslem 63/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 03. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněné pod číslem 110/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2011, sen. zn. 29 NSČR 20/2009, uveřejněné pod číslem 113/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 07. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněné pod číslem 14/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 05. 2012, sen. zn. 29 NSČR 13/2010, uveřejněné pod číslem 138/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 06. 2012, sen. zn. 29 NSČR 39/2012

Ústavní soud

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 01. 2015, sp. zn. III. ÚS 3732/2014

Slovenská judikatura

- Usnesení Okresního soudu Žilina ze dne 29. 07. 2014, sp. zn. 1NcKR/4/2010
- Usnesení Okresního soudu v Prešově ze dne 24. 11. 2014, sp. zn. 2NcKR/10/2008

- Usnesení Okresního soudu v Košicích ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 31K/51/2014
- Usnesení Okresního soudu v Trnavě ze dne 22. 12. 2014, sp. zn. 36K/25/2014
- Usnesení Okresního soudu v Prešově ze dne 07. 01. 2015, sp. zn. 1NcKR/8/2012

Knížní zdroje

- BREUER, Wolfgang. Insolvenzrecht. Eine Einführung. 2. Völlig überarbeitete und erweiterte Auflage. Verlag C. H. Beck München, 2003. 204 s. ISBN 3-406 -49729-2
- DEPRÉ, Peter et al. *Insolvenzordnung*. 6. Auflage. C.F. Müller, 2012. ISBN 978-3-8114-3953-5
- ĎURICA, Milan. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 2. vydání. Bratislava: Eurokodex, 2010. ISBN 978-80-89447-31-2
- HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Právní otázky podnikání v SRN*. Praha: C. H. Beck, 2011. 301 s. ISBN 978-80-7400-411-7
- KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C. H., 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1
- KINDL, Milan; ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí*. 1. vydání. Plzeň, Aleš Čeněk, 2014. 303 s. ISBN 978-80-7380-516-6
- KISLINGEROVÁ, Eva; RICHTER, Tomáš; SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008 – 2013*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 143 s. ISBN 978-80-7400-497-1
- KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2
- KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, a.s., 2013. 1246 s. ISBN 978-80-7357-243-3
- KUKLÍK, Jan a kol. *Vývoj československého práva 1945 – 1989*. Praha: Linde, 2009. 727 s. ISBN 978-80-7201-741-6.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. Příručka zejména pro neprávnyky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011. 440 s. ISBN 978-80-7201-862-8
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9
- PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, a.s., 2011. 484 s. ISBN 978-80-7357-675-2
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4.

Časopisecké články

- HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*, rok 2007, roč. 15, č. 2, str. 50 - 55
- KAVAN, Petr. Stručná zpráva o průběhu prací na novém insolvenčním právu. *Právo a podnikání*, rok 2005, roč. 14, č. 4, str. 2 - 9
- KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, rok 2012, č. 9, str. 42 - 43
- POHL, Tomáš. Nová úprava insolvenčního řízení – I. část. *Obchodní právo*, rok 2008, roč. 17, č. 3, str. 2 – 30

- POHL, Tomáš. *Nová úprava insolvenčního řízení – V. část*. Obchodní právo, rok 2008, roč. 17, č. 7-8, str. 2 – 14
- RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*, rok 2006, č. 21, str. 765 - 775
- ROD, Jiří. Oddlužení – otázka jeho přípustnosti aneb Poznámka k insolvenčnímu zákonu. *Daně a finance*, rok 2008, roč. 16, str. 13 - 14

Internetové články

- GINTER, Jindřich. *Justici ochromují rychle rostoucí počty dlužníků*. Dostupné z WWW: <<http://www.crif.cz/Novinky/Novinky/Pages/Justici-ochromuj%C3%AD-rychle-rostouc%C3%AD-po%C4%8Dty-dlu%C5%BE%C3%ADk%C5%AF.aspx>>
- PLEVA, Vítězslav. *Závazky z podnikání: Je dlužník povinen zajistit si souhlas věřitelů v případě oddlužení?* Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zavazky-z-podnikani-je-dluznik-povinen-zajistit-si-souhlas-veritelu-v-pripade-oddluzeni-94828.html>>
- RICHTER, Tomáš. *Česká rekodifikace insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace. Podobnosti a rozdíly*. Dostupné z WWW: <<http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/1985/lang/cs>>
- SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. *Krátký exkurz do německého insolvenčního práva* Dostupné z WWW: <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/kratky-exkurz-do-nemeckeho-insolvenčního-prava>>
- VESECKÝ, Zdeněk. *Živnostníkům se ulevilo, bez datových schránek se obejdou i příští rok* Dostupné z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/clanky/zivnostnikum-se-ulevilo-bez-datovych-schranek-se-obejdou-i-pristi-rok/>>

Internetové stránky

- <http://www.amtsgericht-heidelberg.de>
- <http://www.bmjv.de>
- <http://www.cak.cz>
- <http://www.crif.sk>
- <http://epravo.cz>
- <http://www.insolvenni-zakon.justice.cz>
- <http://www.justice.cz>
- <http://www.justice.gov.sk>
- <http://www.konkursni-noviny.cz>
- <http://www.kraken.slv.cz>
- <http://www.landgericht-stuttgart.de>
- <http://www.nsoud.cz>
- <http://www.nrsr.sk>
- <http://www.ov.ihned.cz>
- <http://www.podnikatel.cz>
- <http://www.psp.cz>
- <http://www.vlada.cz>

Ostatní zdroje

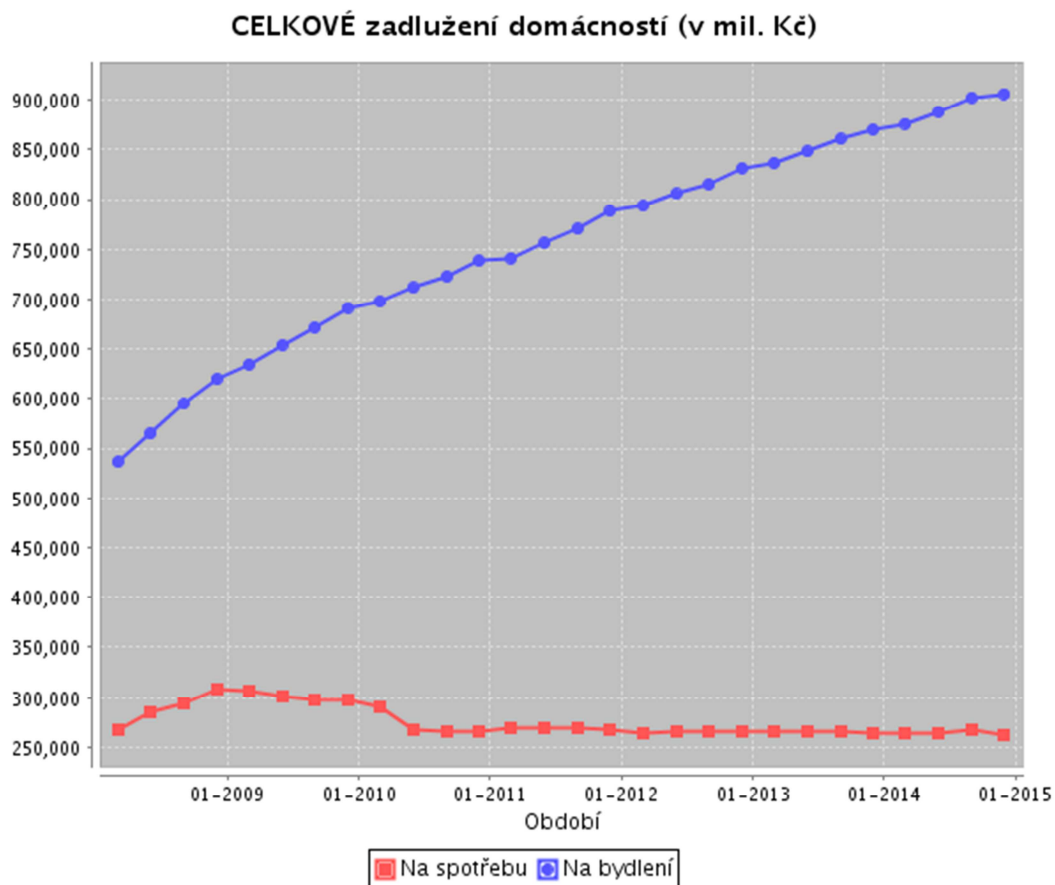
- HARTOVÁ, Barbora. *Vývoj právní úpravy konkursu v českých zemích*. Diplomová práce. [online]. [cit. 18. 11. 2014]. Dostupné z WWW: <<https://is.cuni.cz/webapps/zp/dtdownload/8800011826/?lang=cs>>
- Důvodová zpráva k ZKV
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o konkurze a reštrukturalizácii
- Důvodová zpráva k zákonu č. 108/2007 Sb.
- Důvodová zpráva k revizní novele insolvenčního zákona
- Formulář „Verbraucherinsolvenzverfahren“
- Formulář „Regelinsolvenzverfahren“
- Protokol o přezkumném jednání a schůzi věřitelů ze dne 11. 06. 2014, č. j. KSPA 59 INS 36669/2013-B-
- Reakce nové právní úpravy na problémy v českém konkursním řízení. Vystoupení prof. Zoulíka na Mezinárodní konferenci o úpadku
- Restschuldbefreiung – eine Chance für redliche Schuldner (přehled vydaný spolkovým Ministerstvem spravedlnosti)
- Sněmovní tisk 1120/1. Usnesení UPV k tisku 1120/0
- Tisková zpráva: *Osobný bankrot využil na oddlžení v roku 2014 rekordný počet občanov*
- Usnesení okresního soudu sp. zn. 3 IK 16/15
- Veřejná konzultace Ministerstva spravedlnosti ČR. Dosavadní zkušenosti s novým insolvenčním řízením
- Vládní návrh zákona o konkurze a reštrukturalizácii
- Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ze dne 03. 06. 2008
- Záznam z 53. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
- Záznam z jednání schůze vlády České republiky konané dne 03. 10. 2001
- Zpráva insolvenčního správce o jeho činnosti (ve věci sp. zn. KSPH 41 INS 12352/2011)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Celkové zadlužení domácností

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_sestuid=1538&p_uka=1,2&p_strid=AAD&p_sort=2&p_od=200801&p_do=201503&p_period=3&p_des=50&p_format=4&p_decsep=,&p_lang=CS

Graf č.1: Celkové zadlužení domácností (v mil. Kč)

Příloha č. 2: Oddlužení podnikatelů v ČR

Zdroj:

<http://i.iinfo.cz/images/362/bankroty-tabulka-1.png>

Bankroty	FOP bez oddlužení	FOP oddlužení
2012/01	40	89
2012/02	48	115
2012/03	46	142
2012/04	40	120
2012/05	59	132
2012/06	53	140
2012/07	40	115
2012/08	49	166
2012/09	41	158
2012/10	65	209
2012/11	63	194
2012/12	52	192
2013/01	65	222
2013/02	61	261
2013/03	70	271
2013/04	65	257
2013/05	70	323
2013/06	70	275
2013/07	71	303
2013/08	66	317
2013/09	85	333
2013/10	68	318
2013/11	90	330
2013/12	85	341
2014/01	40	354
2014/02	98	476
2014/03	88	525
2014/04	97	624
2014/05	82	545
2014/06	82	601
2014/07	83	568
2014/08	60	634

Tabulka č. 1: Statistiky oddlužení v ČR

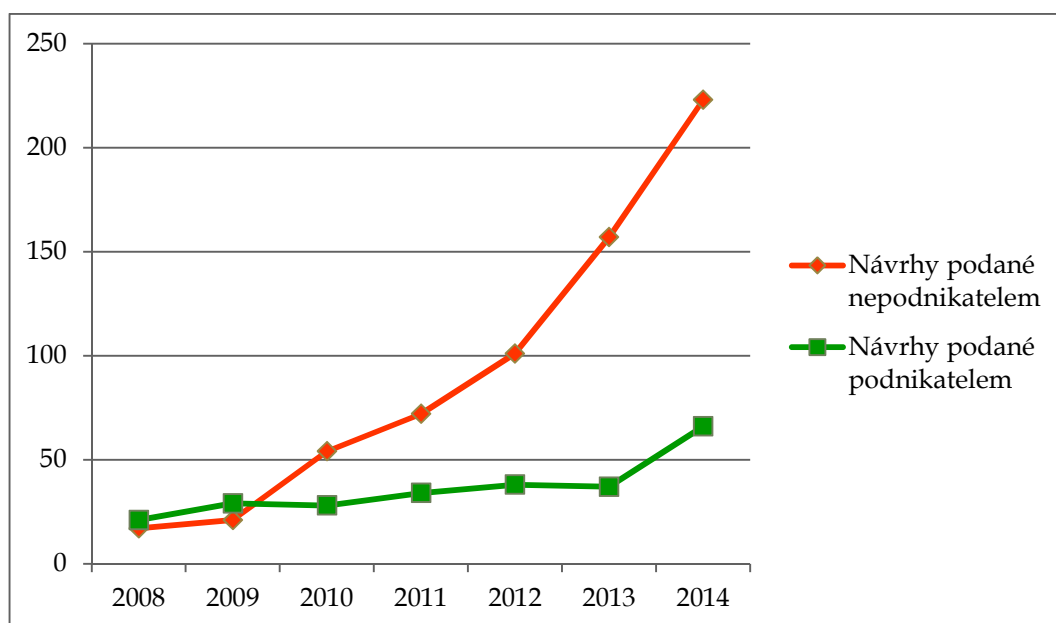
Příloha č. 3: Přehled podaných a vyřízených návrhů na Slovensku

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik dostupných na:

<http://www.justice.gov.sk/Stranky/Informacie/Statistiky.aspx>

Rok	Návrhy podané nepodnikatelem	Návrhy podané podnikatelem	Došlé návrhy celkem	Vyřízené návrhy (za rok)	Povoleno oddlužení	Řízení skončeno oddlužením
2008	17	21	38	21	5	0
2009	21	29	50	20	11	0
2010	54	28	82	17	9	0
2011	72	34	106	56	35	4
2012	101	38	139	62	44	7
2013	157	37	194	73	57	11
2014	223	66	289	91	61	65

Tabulka č. 2: Přehled podaných a vyřízených návrhů na Slovensku

Graf č. 2: Počet podaných návrhů nepodnikatelem a podnikatelem na Slovensku

Příloha č. 4: Návrh na udělení oddlužení

Zdroj:

<https://www.justiz.nrw.de/BS/formulare/insolvenz/restschuldbefreiungsverfahren/index.php>

Antrag auf Erteilung der Restschuldbefreiung (§ 287 InsO)

Amtsgericht
-Insolvenzgericht –

.....
(Straße, Postfach)

.....
(Ort)

Aktenzeichen des Insolvenzverfahrens	

Angaben zur Person der Antragstellerin oder des Antragstellers

Familienname	
Vorname(n)	
Geburtsname	
Geburtsdatum	
Geburtsort	
Wohnanschrift: Straße, Hausnummer Postleitzahl, Ort	

Ich beantrage hiermit die Erteilung der Restschuldbefreiung.

Abtretungserklärung:

Für den Fall der gerichtlichen Bestimmung eines Treuhänders (§ 288 Satz 2 InsO) trete ich hiermit meine pfändbaren Forderungen auf Bezüge aus einem Dienstverhältnis oder an deren Stelle tretende laufende Bezüge für die Zeit von sechs Jahren nach der Eröffnung des Insolvenzverfahrens (Abtretungsfrist) an den Treuhänder ab.

Erläuterung*¹ des Gerichts zur Abtretungserklärung: Die Formulierung "Bezüge aus einem Dienstverhältnis oder an deren Stelle tretende laufende Bezüge" umfasst

- jede Art von Arbeitseinkommen, Dienst- und Versorgungsbezüge der Beamten, Arbeits- und Dienstlöhne, Arbeitsentgelt für Strafgefangene,
- Ruhegelder und ähnliche fortlaufende Einkünfte, die nach dem Ausscheiden aus dem Dienst- oder Arbeitsverhältnis gewährt werden, sonstige Vergütungen für Dienstleistungen aller Art, die die Erwerbstätigkeit des Zahlungsempfängers vollständig oder zu einem wesentlichen Teil in Anspruch nehmen,
- Bezüge, die ein Arbeitnehmer zum Ausgleich für Wettbewerbsbeschränkungen für die Zeit nach Beendigung seines Dienstverhältnisses beanspruchen kann,
- Hinterbliebenenbezüge, die wegen des früheren Dienst- oder Arbeitsverhältnisses gezahlt werden,
- Renten, die aufgrund von Versicherungsverträgen gewährt werden, wenn diese Verträge zur Versorgung des Versicherungsnehmers oder seiner unterhaltsberechtigten Angehörigen geschlossen worden sind,
- Renten und sonstige laufende Geldleistungen der Sozialversicherungsträger oder der Bundesanstalt für Arbeit im Fall des Ruhestands, der teilweisen oder vollständigen Erwerbsunfähigkeit

RSB-Antragsformular (Nordrhein-Westfalen, Hamburg, Saarland), Stand 01.07.2014

- oder der Arbeitslosigkeit,
- alle sonstigen, den genannten Bezügen rechtlich oder wirtschaftlich gleichstehenden Bezüge.

Schuldner, die eine selbständige Tätigkeit ausüben, sind verpflichtet, in dem Zeitraum zwischen Beendigung des Insolvenzverfahrens und dem Ende der Abtretungsfrist die Insolvenzgläubiger durch Zahlungen an den gerichtlich bestellten Treuhänder so zu stellen, wie wenn er ein angemessenes Dienstverhältnis eingegangen wäre (§ 295 Abs. 2 InsO).

Die Richtigkeit und Vollständigkeit meiner nachfolgenden Angaben versichere ich.

Ich erkläre,

a) dass ich einen Antrag auf Restschuldbefreiung   ☐ bisher nicht gestellt habe. (nachfolgende b) und c) sind nicht auszufüllen.)   ☐ bereits gestellt habe am   _____   (Datum, Az., Gericht - b) ist auszufüllen.)

b) dass mir Restschuldbefreiung   ☐ erteilt wurde am   _____   (Datum, Az., Gericht - c) ist nicht auszufüllen.)   ☐ versagt wurde am   _____   (Datum, Az., Gericht - c) ist auszufüllen.)

c) dass die Versagung der Restschuldbefreiung erfolgte auf Grund   ☐ rechtskräftiger Verurteilung in dem Zeitraum zwischen Schlusstermin und Aufhebung des Insolvenzverfahrens oder in dem Zeitraum zwischen Beendigung des Insolvenzverfahrens und dem Ende der Abtretungsfrist wegen einer Insolvenzstrafat zu einer Geldstrafe von mehr als 90 Tagessätzen oder einer Freiheitsstrafe von mehr als drei Monaten (§ 297 InsO)   ☐ vorsätzlicher oder grob fahrlässiger Verletzung der Auskunftspflicht und Mitwirkungspflichten nach der Insolvenzordnung (§ 290 Abs. 1 Nr. 5 InsO)   ☐ vorsätzlich oder grob fahrlässig unrichtiger oder unvollständiger Angaben in der nach § 287 Abs. 1 Satz 3 InsO abzugebenden Erklärung und im Vermögens-, Gläubiger- und Forderungsverzeichnis und der Vermögensübersicht (§ 290 Abs. 1 Nr. 6 InsO).   ☐ Verletzung der Erwerbsobliegenheit ab Beginn der Abtretungsfrist bis zur Beendigung des Insolvenzverfahrens (§ 290 Abs. 1 Nr. 7 InsO).   ☐ einer Obliegenheitsverletzung im Zeitraum zwischen Beendigung des Insolvenzverfahrens und dem Ende der Abtretungsfrist (§ 296 InsO).   ☐ eines erst nach dem Schlusstermin oder nach Einstellung nach Anzeige der Masseunzulänglichkeit bekannt gewordenen Versagungsgrundes nach § 290 Abs. 1 Nr. 5, 6, 7 InsO.

.....
Ort, Datum

.....
Unterschrift

*¹Vgl. Begründung RegE zu § 81 InsO mit Verweis auf § 850 ZPO.

RSB-Antragsformular (Nordrhein-Westfalen, Hamburg, Saarland), Stand 01.07.2014

Stručný obsah: Jde o návrh na udělení oddlužení, kde jsou v první části vyplňovány údaje o navrhovateli. Na druhé straně jsou uvedena prohlášení o tom, jestli navrhovatel dříve podával návrh na oddlužení, případně jestli mu oddlužení bylo uděleno nebo zamítnuto. Pod písm. c) je pak dlužník povinen uvést důvod případného zamítnutí oddlužení.

Příloha č. 5: Zahájení insolvenčního řízení v Německu

Zdroj:

https://www.insolvenzbekanntmachungen.de/cgi-bin/bl_aufruf.pl?PHPSESSID=868829a95e8cafe19701e42ebd7a1d75&datei=gerichte/he/ageschwege/15/3_IK_16_15/2015_03_20__07_20_41_Eroeffnung.htm

3 IK 16/15 : Über das Vermögen des XX ist am 18.03.2015 um 11:30 Uhr das Insolvenzverfahren eröffnet worden. Insolvenzverwalter ist: Rechtsanwalt Henning Jung, Wilhelmshöher Allee 270, 34131 Kassel, Tel.: 0561/3166-311, Fax: 0561/3166-312.

Die Gläubiger werden aufgefordert:

- a) Insolvenzforderungen (§ 38 InsO) bei dem Insolvenzverwalter schriftlich unter Beifügung von Urkunden, Rechnungen und ggf. weiteren über die Forderung bestehenden Unterlagen unter Beachtung des § 174 InsO anzumelden bis: 08. 05. 2015,
- b) dem Insolvenzverwalter unverzüglich mitzuteilen, welche Sicherungsrechte sie an beweglichen Sachen oder an Rechten des Schuldners in Anspruch nehmen. Der Gegenstand, an dem das Sicherungsrecht beansprucht wird, die Art und der Entstehungsgrund des Sicherungsrechts sowie die gesicherte Forderung sind zu bezeichnen. Wer die Mitteilung schuldhaft unterlässt oder verzögert, haftet für den daraus entstehenden Schaden (§ 28 Abs. 2 InsO).

Personen, die Verpflichtungen gegenüber dem Schuldner haben, werden aufgefordert, nicht mehr an den Schuldner, sondern an den Insolvenzverwalter zu leisten (§ 28 Abs. 3 InsO).

Das Verfahren wird schriftlich durchgeführt (§ 5 Abs. 2 S. 1 InsO).
Stichtag, der dem Berichts- und Prüfungstermin entspricht, ist der 10. 06. 2015 .

Bis zu diesem Datum müssen schriftlich bei Gericht eingegangen sein:

Widersprüche, mit denen Forderungen bestritten werden,

Anträge über:

- die Person des Insolvenzverwalters (§ 57 InsO),
- die Einsetzung und Besetzung eines Gläubigerausschusses (§ 68 InsO)

sowie gegebenenfalls über:

- Zwischenrechnungslegungen gegenüber der Gläubigerversammlung (§ 66 Abs. 3 InsO),
- eine Hinterlegungsstelle und Bedingungen zur Anlage und Hinterlegung von Geld, Wertpapieren und Kostbarkeiten (§ 149 InsO),
- die Verwertung der Insolvenzmasse (§ 159 InsO),
- besonders bedeutsame Rechtshandlungen des Insolvenzverwalters (§ 160 InsO); insbesondere: eines unbeweglichen Gegenstandes aus freier Hand, die Aufnahme eines Darlehens, das die Masse erheblich

- belasten würde, Anhängigmachung, Aufnahme, Beilegung oder Vermeidung eines Rechtsstreits mit erheblichem Streitwert,
- Zahlung von Unterhalt aus der Insolvenzmasse (§ 100 InsO),
- eine Einstellung des Verfahrens durch das Gericht gem. § 207 InsO ohne Einberufung einer besonderen Gläubigerversammlung,
- Die Insolvenztabelle und die Anmeldeunterlagen werden innerhalb des ersten Drittels des Zeitraums, der zwischen dem Ablauf der Anmeldefrist (08. 05. 2015) und dem vorstehend genannten Stichtag, zu dem die Forderungen schriftlich geprüft werden (10.06.2015), liegt, in der Geschäftsstelle des Insolvenzgerichts zur Einsicht für die Beteiligten niedergelegt.

Hinweise:

Zustimmungen der Gläubiger zu besonders bedeutsamen Rechtshandlungen nach § 160 InsO gelten als erteilt, auch wenn eine einberufene Gläubigerversammlung nicht beschlussfähig ist oder wenn bis zu dem Stichtag, der im schriftlichen Verfahren dem Berichts- und Prüfungstermin entspricht, keine Widersprüche erhoben werden.

Gläubiger, deren Forderungen festgestellt werden, werden nicht benachrichtigt.

Der vollständige Beschluss einschließlich der Rechtsmittelbelehrung kann in der Geschäftsstelle des Insolvenzgerichts eingesehen werden.

Amtsgericht Eschwege, 19.03.2015

***Stručný obsah:** Bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka, dále byl ustanoven insolvenční správce. Věřitelé byli vyzváni k přihlášení pohledávek včetně doložení příslušných dokladů. Dále byly vyzvány osoby, které mají povinnosti (závazky) vůči dlužníkovi, aby nadále plnily insolvenčnímu správci, nikoliv dlužníkovi. K návrhu na osobu insolvenčního správce byla určena lhůta do 10. 06. 2015. Věřitelé, jejichž pohledávky budou zjištěny, nebudou vyrozumíváni.*

Příloha č. 6: Udělení oddlužení

Zdroj:

https://www.insolvenzbekanntmachungen.de/cgi-bin/bl_aufruf.pl?PHPSESSID=4e7f28f654a8780a13ad60a51983a67c&datei=gerichte/sn/agleipzig/09/0402_IK105_09/2015_03_17__02_31_54_Entscheidungen_im_Restschuldbefreiungsverfahren.htm

Amtsgericht Leipzig, Aktenzeichen: 402 IK 105/09

In dem Restschuldbefreiungsverfahren der Schuldnerin XX wurde die Restschuldbefreiung mit Beschluss vom 17.03.2015 erteilt.

Von der Restschuldbefreiung sind diejenigen Gläubiger betroffen, die zum Zeitpunkt der Eröffnung des Insolvenzverfahrens am 05.02.2009 Insolvenzgläubiger waren, auch wenn sie nicht am Insolvenzverfahren teilgenommen haben.

Die Vergütung des Treuhänders im Restschuldbefreiungsverfahren wurde am 17.03.2015 festgesetzt.

Die Beschlüsse können in der Geschäftsstelle des Insolvenzgerichts eingesehen werden.

402 IK 105/09 Amtsgericht Leipzig, Insolvenzgericht, 17.03.2015

***Stručný obsah:** Dlužníci bylo usnesením ze dne 17. 03. 2015 uděleno oddlužení. Dále je uvedeno, že oddlužení se týká věřitelů, kteří k datu zahájení insolvenčního řízení byli insolvenčními věřiteli, ale také těch, kteří se řízení neúčastnili (tedy jsou zmíněny účinky oddlužení dle § 301 InsO).*